НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА ІМ. І. КРИП'ЯКЕВИЧА
ІНСТИТУТ НАРОДОЗНАВСТВА

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

КОЦАН ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 391 (477.87) «18/20» 529 (4 Укр-43ак) – 426

ДОДАТКИ ДО ДИСЕРТАЦІЇ

ЕТНОКУЛЬТУРНІ МАРКЕРИ В КОНТЕКСТІ ПОГРАНИЧ: ТРАДИЦІЙНИЙ НАРОДНИЙ ОДЯГ ТА ІДЕНТИЧНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ЗАКАРПАТТЯ XIX – ПОЧАТКУ XXI ст.

Спеціальності 07.00.05 – етнологія

Подається на здобуття наукового ступеня *доктора історичних наук.*

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

В. В. Коцан

Науковий консультант:
Павлюк Степан Петрович,
д.і.н., професор, академік НАН України

Львів – 2021

ДОДАТОК А.
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Баговки – жмут тютюну, яким оздоблювали капелюхи словаки.

Байбарак – до 30-х рр. ХХ ст. чорна сукняна куртка ясінянських гуцулів.

Баранчики – рядок трикутників з ріжками на гуцульських сукняних куртках.

Бартка – гуцульський топірець.

Бархатки, баршанки – лемківські нашийні прикраси з бісеру.

Баршун – фабрична оксамитова тканина.

Басанунки – широкі шовкові стрічки, які чіпляли до блискучих намистин, які у словачок Ужгородщини.

Батісте – чорна або світла хустка в румунок краю, яку зав'язували на вузол під підборіддям або на потилиці.

Баюр – плетені шнурочки, якими обшивали контури гуцульських запасок.

Беккери, бовтиці – китиці на гуцульських сукняних куртках.

Белич – жіночі куртки з чорного оксамиту («велюру») у королевських долинян.

Бильця – дерев'яні колечка, якими декорували жіночі хутряні безрукавки у ряді сіл Хустщини.

Біленик, ряшеник – святкова спідниця у бойків, лемків та ряді долинянських сіл Закарпаття.

Білениці, ромованки – жіночі сорочки, в яких передню полу і рукав вишивали білими нитками техніками гладі та вирізування. Такі сорочки поширились у 20-х рр. ХХ ст. у жителів межиріччя Ріки та Тереблі.

Біль, білизна, білька – відбілені конопляні чи лляні нитки, які використовували для тканння одягових тканин.

Блузики – короткі жіночі кофти з фабричної матерії, поширені у великобичківських гуцулів.

Бобрики – дрібні шкіряні ґудзики на гуцульських шкіряних поясах.

Бокончі – чоботи або черевики з грубої шкіри у німців краю.

Бокорки – узорчаті шви на рукавах довгих жіночих сорочок долинян межиріччя Тереблі і Ріки.

Боксовані чоботи – хромові чоботи, змащені різними жирами.

Борушненки – святкові шерстяні хустки в богданських гуцулок.

Бочарки - напівквадратики з різноманітними ріжками, загнутими під різними кутами, з вусиками або без них.

Бреченарь – шнурок, яким стягували у поясі полотняні штани румунів Закарпаття.

Брижі – дрібні складки на бойківсько-лемківських жіночих сорочках.

Бруслік, брусляк – чоловіча безрукавка в словаків Закарпаття.

Брустух – нагрудник у єврейок, який одягався поверх сукні та закладався за спідницю.

Брюшлаки – короткі жіночі безрукавки, пошиті з фабричної атласної квітчастої матерії рожевого або червоного кольору. Поширені в селах поблизу м. Ужгорода.

Бубони – китички на плетених шнурочках, якими зав’язували розріз пазухи жіночих «волоських» сорочок тересвянських долинян.

Буйтлики – різнокольорові китички на кінцях плетених шнурків, якими зав’язували розріз пазухи чоловічих та жіночих святкових сорочок у селах верхів’я р. Тересви.

Буклі - ґудзики з різнокольорових ниток на лемківських поясах. Могло бути багато дрібних ґудзиків чи китиць, або лише 2-3 великі.

Букурія – вузький шкіряний пояс гуцулів Рахівщини.

Бунда – хутряна безрукавка долинян, оздоблена шкіряними аплікаціями, китицями та поліхромною вишивкою, виконаною технікою гладі.

Бункош (форкош, келев) – очеретяна або звичайна плиця, верхній кінець якої мав форму металевого топірця або скульптурного зображення змія. Була доповнювальним елементом до народного вбрання угорців краю.

Бурки – жіночі полотняні чоботи у селах долини р. Тересви.

Буфи – складки на жіночих сорочках угорців Закарпаття.

Варкочі (варкоші) – коси зі вплетеними в них стрічками у словачок краю.

Вармацька баба, валальська баба, сільська баба – баба повитуха в різних районах Закарпаття.

Веретко – дзеркальця на весільних вінках гуцулів Рахівщини.

Верпці – лемківські шкіряні постоли.

Вершок – верхня частина довгої жіночої гуцульської сорочки.

Веста – жіноча безрукавка (від німецького weste) з домотканого вибіленого лляного полотна або білої фабричної матерії у бойків Воловеччини.

Віган – спідниця з фабричної матерії.

Віниць пані молодого – вінки, якими декорували капелюхи наречених у гуцулів Рахівщини.

Віно – придане нареченої у гуцулів Рахівщини.

Вісімка – еволюція S-подібних мотивів у солярні, а згодом у квіткові мотиви.

Вічко, очко – один з найменших за розмірами орнаментальних мотивів одягової вишивки.

Волоки – вовняні зав’язки на постолах.

Волосіння – пучок білого кінського волосся на вінках гуцулів Рахівщини.

Волоські сорочки – жіночі сорочки з прямокутним вирізом горловини. Побутували у тересвянських долинян і великобичківських гуцулів.

Волочкані, свити – довгі жіночі сорочки з покупної фабричної матерії («дамаску») з тканим білим орнаментом. Поширені у тереблянських долинян.

Восьмиріг – орнаментальний мотив геометричної одягової вишивки у вигляді квадрата з виступаючими сторонами. Найбільшого поширення набув у гуцулів Рахівщини.

Вуса – орнаментальні мотиви вишивки у вигляді кілець з вусиками на ясінянських кептарях.

Вучки – дрібноузорне збирання на нитку на рукавах жіночих сорочок турянських долинян.

В'язанки – чоловічі гуцульські пояси, в'язані із різнокольорових вовняних ниток.

Гайташики – поперечні складки на сорочках і спідницях українців Закарпаття.

Галір – відкидний комір.

Гараксованки – червоні вязані пояси у словачок Закарпаття.

Гарас, гарус, гараст – куповані тонкі вовняні нитки.

Гарастувки – фабричні хустки лемків Великоберезнянщини.

Гармошки, рямованки – святкові хлопчачі сорочки, передні пілки яких оздоблювали декоративними загинками. Побутували у селах верхів'я р. Боржави.

Гаті – полотняні штани.

Гачок, висячок – видовжена, заокруглена до низу петля із «провдітого» зеленого ремінця посередині спинки воловецьких хутряних безрукавок.

Гердани – вузькі нашийні прикраси з бісеру в українців Закарпаття.

Гитиці – маленькі китички на кептарях гуцулів Рахівщини.

Гіапю – вовна в угорців Закарпаття.

Глисти – плетені шнурки, викладені у формі спіралі на гуцульських сукняних куртках.

Глот – чорна груба фабрична тканина, яку гуцули Рахівщини використовували для пошиття жіночого поясного вбрання.

Голер, галір – комір-стійка на гуцульських сукняних куртках.

Головки, берегині – мотив стилізованого зображення жінки з піднятими догори руками. Найчастіше зустрічався у гуцульській одяговій вишивці.

Гомби – ґудзики.

Горішниці, передниці – вузькі шматки хутра у верхній плечовій частині передніх пілок жіночих хутряних безрукавок боржавських долинян.

Горноглі – спеціальні скоби, якими кріпили коси в зачісці.

Грива – поєднання різнокольорових китиць на гуцульських сукняних куртках.

Груба – вагітна жінка на Мукачівщині.

Губе – сукняна куртка в румунів Закарпаття.

Гузичник – верхня задня частина гуцульських полотняних штанів.

Гумаки, гнотованки – гумові постоли у бойків і лемків Закарпаття.

Гуня, гунча – до кінця XIX – початку XX ст. основний вид верхнього одягу українців Закарпаття. Поширеними були як гладкі гуні, так і гуні з ворсом.

Гусоші – срібні монети на дівочих вінках долинян Закарпаття.

Гутурінки – складова частина дівочих весільних вінки гуцулів Рахівщини.

Дармопаси – різнокольорві китиці на передніх пілках і спинці ясінянських кептарів.

Дерев'яники – дерев'яні постоли.

Дикло – трикутна хустина в циган краю.

Дзьобенка – маленькі святкові сумки гуцулів Рахівщини.

Довганя – жіноча довга додільна сорочка долинян Закарпаття.

Долішниця – прямокутна смужка у нижній частині жіночих безрукавок королевських долинян.

Драбинка – нашийна прикраса з бісеру.

Дратва – просмолені нитки, які використовувались при пошитті шкіряних чобіт.

Дрібниці – дівоча зачіска, при якій коси плелись у 4-10 пасем. Поширена у гуцулів Рахіщини.

Дрібушка – просиляні шкіряні ремінці на гуцульських кептарях.

Дрімниці – дві вузькі лінії вишивки у нижній частині дівочих бойківських спідниць з домотканого полотна.

Дріт, друтянки – тоненькі блискучі металеві нитки, які використовували при тканні гуцульських запасок.

Дротинка – блискуча мішура сріблястого кольору, сухозлоть.

Дряпанки – бордові чи коричневі фабричні хустки, оздоблені по периметру об'ємним рослинним орнаментом, виконаним шовковими нитками технікою двосторонньої гладі. Хустки називали «дряпанками» – «бо узор дряпав лице». Поширеними вони були у селах Чорна Тиса, Ясіня, Лазещина Рахівського району.

Дубове листя – один із орнаментальних мотивів одягової вишивки українців Закарпаття.

Дудики – пришивні, вишиті манжети на гуцульських сорочках.

Дудочки – пучки волосся дикого кабана, якими прикрашали фетрові капелюхи долинян Закарпаття.

Дуплашка – чотирикутний чоловічий зимовий головний убір з овчини, хутром назовні і всередину. Поширений у селах Косівська, Кобилецька Поляна, Росішка Рахівського району.

Дьондьовані пацьорки – намисто у селах верхів'я р. Боржави.

Жапки, жижки, жибе – квіткові композиції у нижній частині передніх пілок ясінянських кептарів. Виконувались аплікацією та вишивкою.

Жебаловка, жиболовка – носовий платок.

Жилет – чоловіча безрукавка з фабричних тканин у селах поблизу м. Ужгорода.

Жінор – вишиті стрічки у нижній частині спідниць королевських долинян.

Жуки – орнаментальні мотиви гуцульської одягової вишивки у вигляді квадрата з виступаючими кутами.

Завертки – клапани трикутної форми у нижньому краї вирізу горловини жіночих безрукавок королевських долинян. Вони імітували відкидний («закочений») комір.

Завитки – один із орнаментальних мотивів одягової вишивки українців Закарпаття.

Завсідна сорочка – бойківська повсякденна жіноча сорочка.

Завушниці – золоті підвіски у гуцулок Рахівщини.

Задьє – вид жіночого незшитого поясного вбрання румунів Закарпаття. Румунські двоплатові пілки ткали у контрастні широкі однотонні (червоно-чорні, жовто-чорні, синьо-червоні) смуги. На відміну від гуцульських запасок, «задьє» не обшивали плетеними шнурками («баюрами»).

Закройниця, подольниця – широка смуга з напівкіл («кольцят») у нижній частині жіночих полотняних безрукавок воловецьких бойків.

Закрутки – зубчасті орнаментальні смуги на гуцульських кептарях.

Занизування – різновид кольорової лічильної гладі.

Запаски – двоплатові пілки, вид жіночого незшитого поясного одягу гуцулів Рахівщини.

Заплатки – шматки полотна, якими підшивали плечову частину жіночих «волоських» сорочок тересвянських долинян.

Заплітки, волічки – стрічки з вовняних ниток бордового, червоного та зеленого кольорів, які вплітали у коси разом з волоссям. Побутували у лемків Великоберезнянщини.

Заполоч – кольорові бавовняні нитки промислового виробництва.

Зарукавники, зап'ястники – манжети.

Заспульниця – орнаментальна композиція вишивки у вигляді великого прямокутника на жіночих сорочках тереблеріцьких долинян. Заспульниці займали три четверті рукава жіночої сорочки.

Зашморгування – морщення гуцульських постолів шкіряними ремінцями.

Збираня, морщенки – морщення на жіночих «волоських» сорочках тересвянських долинян.

Звуй, пук – сувій домотканого полотна.

Зірниці – орнаментальні мотиви вишивки у вигляді багатокутних зірок на ясінянських кептарях.

Інг – сорочка в угорців Закарпаття.

Кабат – спідниця турянських і ужанських долинян.

Кабацайка – повсякденна чоловіча полотняна куртка у бойків Воловеччини.

Каботул – полотняна безрукавка румунів Рахівщини.

Кальсони – спідні гуцульські штани з білої фабричної матерії завдовжки 95-120 см.

Камізелька, камазоля – плечовий безрукавний одяг українців Закарпаття з домотканого полотна, фабричних тканих, домотканого сукна, вовняних ниток.

Канцоли – важкі гумові чоботи лісоробів у селах верхів'я р. Боржави.

Капота – довгий плащ з капюшоном у євреїв.

Капслі – металеві бляшки на гуцульських кептарях.

Капчурі – в'язані з вовняних ниток шкарпетки у гуцулів Рахівщини.

Капцуни – сукняні капці у словаків краю.

Карики – в'язані кільця та поздовжні смуги у верхній частині гуцульських шкарпеток.

Карічки – вишивка білими нитками у вигляді напівколечок на жіночих «волоських» сорочках тересвянських долинян.

Катран – спідниця з фабричної матерії.

Кафтан – полотняна безрукавка румунів Тячівщини.

Качечки – орнітоморфні (пташині) мотиви у гуцульській уставковій вишивці.

Квіткований кожух – жіночий хутряний кожух з довгими рукавами у бойків Закарпаття.

Кендер – коноплі в угорців Закарпаття.

Кептар – хутряна безрукавка гуцулів Рахівщини.

Кестеман – хустка.

Китинь, котинь – фартух угорців Закарпаття.

Кіпа – маленька кругла (в'язана або зшиту з тканини) шапочка у євреїв, що прикриває маківку.

Кіски – різнокольорові шнурівки на гуцульських сукняних куртках; довгі стряпки на боржавських жіночих поясах.

Клапани, листівки – вузькі шматки сукна, пришиті до передніх пілок гуцульських сукняних курток.

Клапті, платки – трикутні чи напівкруглі шматки матерії, які пришивали до нижньої частини жіночих безрукавок з фабричних матерій у боржавських долинян.

Кльоцки – металеві застібки на полотняних штанах лемків Великоберезнянщини.

Клювак – весільний топірець ясінянських гуцулів, декорований кільцями, на кожне з яких прив'язувалася кольорова стрічечка («лента»). Ще однією обв'язували цілий «клювак». Із таким топірцем «пані молодий» з «пані молодою» йшли запрошувати на весілля.

Ключки, крученики – машинні шви у вигляді петель навколо вирізу горловини, по контурах передніх піл, спинки та кишень сукняних курток («сіраків») лемків Великоберезнянщини.

Кнєгинькові ромбики – орнаментальні мотиви вишивки у вигляді ромбів з прямими виступаючими кутами. Поширені у вишивці жіночих сорочок королевських долинян.

Кобат, кабат – жіночі сукняні куртки великобичківських гуцулів.

Ковтки – сережки у гуцулів Рахівщини.

Когутки – завушниці великобичківських гуцулок.

Кожанки – декоративна силянка зі шкіряних ремінців на передніх пілках бойківських хутряних безрукавок; шкіряні гудзики на бойківських хутряних безрукавках.

Кожок – хутряна безрукавка, оздоблена вишивкою та шкіряною аплікацією, у румунів Закарпаття.

Кожушок – хутряна безрукавка великобичківських гуцулів.

Колечка, коники – різнокольорова гачкована мережка або обмітувальні шви у вигляді напівкіл, якими оздоблювали контури ошийників святкових жіночих «волоських» сорочок тересвянських долинян.

Колісцята – фактурні колечка, якими завершувалися вузькі гачковані мережки на рукавах святкових бойківських жіночих сорочках.

Колопельки – чотири конопляні шнурочки, якими зав'язували розріз пазухи повсякденної короткої жіночої сорочки («опліччя») бойків Воловеччини.

Кольцішор – волани на жіночих сорочках румунів Закарпаття.

Коралі – монисто з великих круглих скляних намистин.

Корони – весільні вінки гуцулок Рахівщини.

Косиці, ружі – рослинні мотиви одягової вишивки.

Косичка-серце – стилізований вінкоподібний рослинний орнамент, замкнутий у коло, яким декорували нагрудну частину жіночих сорочок у тереблеріцьких і тересвянських долинян.

Коци, коцмоли, коструби – ворс на гунях.

Коцики – ручнопрядені вовняні та конопляні нитки у королевських долинян.

Коцки – різнокольорові прямокутні чи квадратні шматків матерії на декоративних стрічках тереблеріцьких фартухів.

Крайки – машинні шви на фартухах лемків Перечинщини.

Крайчики – перехрещені кінці плетених шнурків у нижній частині рукавів гуцульських сукняних курток.

Крапчинки – поперечні орнаментальні смуги на запасках рахівських гуцулок.

Краска – витканий червоними нитками шматок полотна, яким оздоблювали верхню частину передньої пілки жіночої сорочки боржавських долинян.

Крашаниці – червоні сукняні штани в ясінянських гуцулів.

Кривуля, кривулька – один із найпоширеніших орнаментальних мотивів одягової вишивки українців Закарпаття. Найчастіше такий мотив складали зигзаги, зубці, ламані й криві лінії.

Кривульчастий ланцок, кривульчаста рітелка – декоративні шви у нижній частині полотняних штанів («гатей», «нагавиць») боржавських долинян.

Крижми – дитячі (дівочі та хлопчачі) сорочки з сіл верхів'я р. Боржави.

Криза – нагрудна прикраса з бісеру у лемків Великоберезнянщини.

Крисані, клибані – чоловічі фетрові капелюхи.

Кришиньик – червона сукняна куртка ясінянських гуцулів.

Крішпанки – шматки тканини на великобичківських дівочих вінках.

Круг, коло – вид орнаментальних мотивів одягової вишивки українців Закарпаття.

Кружильця – стеклярус, який вплітали у вінки на Рахівщині.

Кужу – білі хутряні кожухи в угорок Берегівщинию

Кукуріги – обмітувані дірочки на чоловічих сорочках великобичківських гуцулів.

Кутасики – петельки, якими завершувались силянки (нашийні прикраси з бісеру) гуцулок Рахівщини.

Кутики – кінці бойківських хусток («молодиць»), оздоблені вишивкою та різнокольоровими китицями.

Кучері – шматками червоної оксамитової матерії, якими обшивали контури горловили гунь лемків Перечинщини. Кінці шматків матерії не зшивали, а зав'язували у бант.

Кучерявий стіб – техніка вишивки на жіночих сорочках долинян Закарпаття. Техніка є близькою до низини («низі») і виділяється тим, що на лицевій стороні, де утворюється рисунок орнаменту, не затягують нитки. Це надає вишивці рельєфності, робить орнамент кучерявим.

Кучма, ковпак – чоловічі зимові головні убори з вичиненої шкіри чорного або білого ягняти, вівці чи сірого зайця хутром назовні. Поширені у долинян, бойків і лемків.

Кушак – чоловічий вовняний пояс гуцулів Рахівщини.

Лайбик – коротка безрукавка.

Лайбі – чоловічі короткі безрукавки з чорного ситцю або шовку в угорців краю.

Лайблик – коротка безрукавка у тересвянських долинян і великобичківських гуцулів.

Лайдані – короткі чоловічі сорочки з довгими широкими рукавами без манжет у долинян Закарпаття.

Лампаси – голубі фабричні стрічки, якими декорували бічні шви на лемківських сукняних штанах («холошнях»).

Ланцки, червачки – прикраса з бісеру у вигляді об'ємної плетінки у тересвянських долинянок.

Латиця, ластовиця, клин, парги – клиновидна вставка під рукавами жіночих і чоловічих сорочок.

Лекрик – сукняна куртка тересвянських долинян.

Лийбан – сукняна куртка великобичківських гуцулів.

Лиська, лиси – вузька смужка лисячого хутра на ясінянських кептарях.

Личаки – постоли, виготовлені із лика липи або берези.

Літники – широкі сукняні спідниці вагою 7-8 кг у гуцулок Рахівщини.

Лобогош інг – чоловіча сорочка з широкими рукавами без манжет в угорців краю.

Луби – халяви шкіряних чобіт.

Лустер – святкова спідниця з червоної фабричної матерії у ряді сіл Свалявського району.

Метрівки – фабричні шовкові хустки у гуцулок Рахівщини.

Мицьки – пучки різнокольорових ниток на дівочих весільних вінках гуцулів Рахівщини.

Мінта – спеціальна дерев'яна або картонна заготовка для вирізування зубчастих орнаментальних смуг на гуцульських кептарях; друковані взірці вишивки 20-40-х рр. XX ст.

Модьор руго – комплект святкового дівочого плаття угорців Закарпаття.

Молодиця – спідні хустки бойків Закарпаття. У молодих жінок Воловеччини спідня («мала») хустка («молодиця») була червоною, у старших – чорною. На Міжгірщині спідні хустки («молодиці», «платини», «зав'язуванки») у молодих жінок були чорними, а верхні – кольоровими. Жінки старшого віку та бабусі одягали дві чорні хустки.

Монисто – нагрудна прикраса.

Мороки – орнаметальний мотив вишивки у вигляді складної квіткової композиції. Найчастіше зустрічався у гуцульській і бойківській одяговій вишивці.

Морщильник – майстер з пошиття постолів.

Мотано – народна назва техніки вишивання гладдю у лемків Закарпаття.

Мотилі – дрібні вишиті трикутники, якими обрамляли контури ясіняських кептарів.

Мотузки – шнурочки, за допомогою яких лемківські «гаті» прив'язували до ноги, коли взували постоли або чоботи.

На вісім листків – орнаментальний мотив у вигляді восьмипелюсткової квітки у бойків Закарпаття.

Нагавиці – полотняні штани у ряді долинянських сіл.

Нагрудник – поздовжні орнаментальні смуги вишивки обабіч розрізу пазухи чоловічих сорочок українців Закарпаття.

Надраги, пачмаги – спідні полотняні штани лемків Великоберезнянщини.

Надшувка – підшивка на жіночих сорочках лемків Великоберезнянщини.

На жабки – вертикальна поздовжня смуга, вишита вздовж зовнішнього шва рукава на жіночих сорочках сіл верхів'я р. Боржави. Вона складалась з укладених в ряд ромбів різної величини.

На зирнята – техніка вишивання хрестиком у бойків Закарпаття.

На коцку, пуслик, пруслик – прямокутний виріз горловини на жіночих «волоських» сорочках.

Намотування – обмітувальний шов на бойківських жіночих сорочках.

Наплечник – поперечна орнаментальна смуга у верхній плечовій частині рукавів бойківських, боржавських жіночих сорочок.

Нараквиці – нарукавники, плетені або ткані з білої чи фарбованої овечої вовни, а з 20-х рр. XX ст. – з гарасових ниток жовтого, зеленого, рожевого, темно-червоного кольорів. Найбільшого поширення набули в гуцулів Рахівщини.

На снованя, на вбиваня – техніка вишивання гладдю у бойків Закарпаття.

Недражь – сукняні штани румунів Рахівщини.

Низина, низь – вид техніки вишивання. Вишивка виконується з виворітнього боку полотна. Використовується для геометричного орнаменту. Різновидом «низинки» на Рахівщині була техніка «звиворіткове» («сотано»).

Нумери», «глисти – S-подібні орнаменти, давні меандрові мотиви, поширені по всій Україні. На Закарпатті часто зустрічались у вишивці на чоловічих і жіночих сорочках.

Обмітування, обмітка – техніка вишивання, при якій краї тканини обшивають різнокольоровими нитками.

Обтинання, обрубування – обряд першої стрижки дитини.

Обуванці – довгі шкіряні ремінці, якими шнурували лемківські постоли і обмотували ногу.

Обшивка, ошийок – вузький комір на жіночих і чоловічих сорочках.

Огальон – широка вишита стрічка на чорних сукняних спідницях ясінянських гуцулок.

Окрайка – плетений вовняний пояс.

Онучі – шматки домотканого полотна, якими обмотували ноги перед взуттям постолів чи чобіт.

Опінч – постоли румунів Закарпаття.

Опліччя – коротка жіноча сорочка, поширена у бойків, лемків і перечинсько-березнянсько-свалявських долинян.

Очі петека – декоративні гудзики із вовняних ниток на гуцульських сукняних куртках.

Очкаті капчурі – плетені вовняні шкарпетки з візерунками у гуцулів Рахівщини.

Очкур – шнурок, яким стягували полотняні штани у поясі.

Ощінки, фрумбії – плетені шнурки з китицями на кінцях.

Пава – фарбована різнокольорова трава, якою оздоблювали фетрові капелюхи долинян Закарпаття.

Паволочки – полотняні сумки, у яких носили святити паску. Побутували у 20-х рр. XX ст. у селах Худльово, Пацканьово, Кібляри, Ярок Ужгородського району.

Памйитка – пучок волосся з першої стрижки дитини, який зберігали до повноліття. Обряд першої стрижки дитини побутував у селах Нанково, Нижнє Селище, Копашнево Хустського району.

Памут – фабрична бавовняна тканина чи нитки.

Пані молода – наречена у гуцулів Рахівщини.

Пані молодий – наречений у гуцулів Рахівщини.

Пантлики, пандлики – фабричні стрічки, якими декорували окремі елементи вбрання українців Закарпаття.

Папучі – жіноче взуття з чорного домотканого сукна у селах пониззя р. Тереблі

Парадьожки – орнаментальні смуги з бісеру, дзеркалець, золотистих дротиків, дрібних паєток, гудзиків на лемківських чепцях.

Парте – шматок домотканого полотна, яким підшивали верхню частину румунських полотняних штанів.

Партиці – поперечні орнаментальні смуги, якими декорували верхній і нижній краї гуцульських запасок; фабричні стрічки, які пришивали до задньої морщеної частини лемківських чепців.

Партички – вузькі однорядні чи трирядні смуги, якими декорували відстань від ошийника до центральної орнаментальної композиції на рукаві («наплечника») боржавських жіночих сорочок.

Пасини, силянки – довгі ткані чи в'язані пояси у долинянок.

Пацьорки – бісер.

Пекурівки – орнаментальні мотиви вишивки у вигляді ромбів з виступаючими назовні сторонами, ромбів із загнутими під прямим кутом ріжками. Поширені у вишивці жіночих сорочок королевських долинян.

Пенделей – спідниця в угорців Закарпаття.

Пензатуре – спідниця в румунок Закарпаття.

Перебираня – вишивка по морщеному полотні.

Перебори – орнаментальні смуги у верхній частині полотняних сумок у ряді сіл Ужгородського і Мукачівського районів.

Перемички – дірочки у гуцульських постолах, у які просовували волоки.

Перемітки, платини – білі, рідше чорні та жовті вишиті хустки бойків, лемків, перечинсько-березнянсько-свалявських долинян.

Перки – один із найпоширеніших орнаментальних мотивів вишивки на жіночих сорочках турянських долинян.

Перстеники – дерев'яні перстні гуцулок Рахівщині, інкрустовані намистом або кольоровою пастою.

Петек – коричнева сукняна куртка ясінянських гуцулів.

Пилки – зубчасті смужки з чорного фабричного сукна, якими оздоблювали святкові бойківські сукняні куртки.

Пироги – дівоча зачіска у 4-10 кіс у гуцулок Рахівщини.

Писати – оздоблення гуцульських постолів шилом та гострильником.

Підпліччя – вузькі шматки полотна, вшиті у верхню частину спинки чоловічих сорочок гуцулів Рахівщини.

Підрубленица – смуга матерії пришита до нижньої частини стану жіночих блуз («візиток», «лепетянок») ужгородських долинян.

Підшитка, підшивка, пінділь – нижня частина довгої жіночої гуцульської сорочки.

Пілка, півка – бойківський фартух.

Пінделеу, пінделіву – нижня частина румунських жіночих сорочок.

Пір'ячко – вузенька смужечка домотканого полотна або фабричної матерії, пришита до верхньої частини рукавів жіночих сорочок з сіл Завийка, Тітківці, Присліп, Торунь Міжгірського району.

Пістони – мідні або срібні бляшки на гуцульських кептарях.

Піхлерки – гуцульські фетрові капелюхи.

Піхтаринки – малооздоблені хутряні безрукавки гуцулів Рахівщини.

Планочка – вузький шматок полотна, яким скріплювали поздовжні загинки на передній пілці чоловічих сорочок долинян Закарпаття.

Плат – фартух.

Плати на рокоти – спідниці, зібрані у поздовжні складки у тересвянських долинян і великобичківських гуцулів.

Платки – шматки чорної матерії, якими обшивали комір та низ рукавів бойківських сукняних курток.

Плаття – спідні жіночі сорочки ужанських долинян.

Плетениці – узорчаті шви на рукавах довгих жіночих сорочок долинян межиріччя Тереблі і Ріки.

Плетінка – жіночий пояс; нагрудна прикраса з бісеру у бойків Міжгірщини.

Плетіньи – спеціальний дівочий головний убір у гуцулів Рахівщині.

Плетянки – різнокольорові китиці у зачісці нареченої в тереблеріцьких долинян.

Плічки – поперечні орнаментальні смуги у верхній плечовій частині рукавів лемківських сорочок.

Поверхниці – бічні орнаментальні смуги на гуцульських уставках.

Подолок – широка спідниця з домотканого лляного полотна у гуцулок Рахівщини; нижня спідниця з домотканого полотна, у поясі призбирана і прошита нитками у лемків Перечинщини.

Позлітки – сріблясті нитки, якими декорували всю площину великобичківських хусток.

Позліток – вишивка на лемківських чепцях, виконана позолоченими нитками.

Покмата – збирання полотна на нитку на жіночих сорочках румунок краю.

Полотняник, полотнянка – чоловіча полотняна куртка бойків Закарпаття.

Польки – чорні вишивані жіночі безрукавки у с. Лісковець Міжгірського району. Місцевими жителями були завезені із Прикарпаття.

По-молодицьки – спосіб пов'язування хустки, коли їх кінчики зав'язувались ззаду.

Портиси, віночки – вишивка, викладена у дві орнаментальні смуги, у нижній частині полотняних штанів королевських долинян.

Портки, портяниці – гуцульські штани з лляного домотканого полотна.

Посередник, піднасилуваник – прямокутний шматок шкіри чи сукна під насилуванням передніх пілок гуцульських кептарів. Їх декорували вишивкою геометричних мотивів.

Посомань – чорні фабричні шнурки, викладені у вигляді петель на чоловічих безрукавках угорців Закарпаття.

Постоли – один із найпоширеніших видів незшитого взуття українців Закарпаття.

Пояснык – плетений шнурок, яким зав'язували бойківські спідниці.

Препиначка, запиначка – лемківський фартух.

Примітка – шматок полотна, який складали трикутником і пов'язували на голові кінцями ззаду. Примітки одягали гуцулки з позашлюбною дитиною.

Приплати – фартухи великобичківських гуцулів і тересвянських долинян.

Прицканий друт – золотисті дротки на лемківських чепцях.

Прічі – штани-галіфе в гуцулів Рахівщини.

Протігано – техніка вишивання низиною у бойків Закарпаття.

Прошви, провдіті шви – прошивні декоративні шви на бойківських сорочках.

Прутик – вузенька смуга вишивки, якою маскували з'єднувальний шов на бойківських фартухах.

Прядивка – повсякденна коротка жіноча сорочка («опліччя») бойків Воловеччини.

Псики – хлястики на лемківських штанах. У них просовували ремені.

Рама – основа бойківських чепців з картону або кори липи, на яку натягували біле мереживо («сітку»).

Ранци – вертикальні загинки на передніх пілках чоловічих сорочок тереблеріцьких долинян.

Ребра – дрібні складки у верхній частині бойківських спідниць.

Реклик, рехлик – жіноча хутряна безрукавка боржавських долинян.

Репеха – жіноча повсякденна сорочка великобичківських гуцулок.

Ретязі – шкіряні ремінці на гуцульських шкіряних поясах.

Рійтованки – боржавські хустки червоного, білого, чорного кольорів.

Розвертанка – чоловіча сорочка з глибоким розрізом пазухи, що розстібувався у бік. Найбільшого поширення набула у бойків і лемків

Розкоси – вид орнаментальних мотивів у гуцульській уставковій вишивці.

Розпірка – поздовжній розріз пазухи чоловічих та жіночих сорочок.

Розшивки – узорчаті шви на рукавах довгих жіночих сорочок долинян межиріччя Тереблі і Ріки.

Розщебанки – однотонні запаски без декоративного оздоблення у рахівських гуцулок.

Римінь – шкіряний пояс гуцулів Рахівщини.

Ройти – торочки у нижній частині чоловічих полотняних штанів.

Рокоти – широкі сладки на спідницях тересвянських долинян та великобичківських гуцулок.

Ружа – квітковий мотив в одяговій вишивці українців Закарпаття.

Рукави – довгі жіночі сорочки тереблеріцьких долинян, на рукавах яких вишивали дві поперечні смуги. Інколи до них додавали ще одну вертикальну.

Рукавниця, плечовиця – верхня частина гунь, яка кроїлась разом з рукавами.

Ряски, фряски – блискучі поперечні смужки з атласної матерії на фартухах, пошитих з чорної ситцевої матерії. Такі фартухи були поширені у жінок старшого віку у селах Липецька Поляна, Липовець, Кривий, Липча, Березово, Нижнє Селище Хустського району.

Ряшеник – святкова рамлена спідниця лемків і турянських долинян.

Сакви («бесаги») – подвійні мішки, які гуцули перекидали через плече. Виготовляли їх із довгого полотнища, обидва кінці якого загинались досередини, зшивались і таким чином утворювали дві сумки.

Самодруга жона – вагітна жінка на Воловеччині.

Сап'ян, сафіян – шкіра для оздоблення гуцульських хутряних безрукавок.

Сари – халяви шкіряних чобіт.

Свастика, сварга – вид художнього хреста. Мотив свастики часто зустрічався у вишивці гуцулів Рахівщини.

Сведер, світер – жіноча в'язана безрукавка тересвянських долинян.

Сердак – сукняна куртка гуцулів Рахівщини.

Силянка – нашийна прикраса з бісеру.

Сирцята (сердечка) – орнаментальні мотиви вишивки на дівочих і хлопчачих сорочках.

Ситник – потайна кишеня у задній частині дівочого вінка у селах Турянської долини.

Сідалиці – шкіряні вставки та наколінники, які пришивались з метою довшого збереження штанів в бідних селян.

Сірак – сукняна куртка лемків Великоберезнянщини.

Сітка – біле мереживо на бойківських обрядових чепцях.

Скоси – розрізані по діагоналі шматки полотнища, вшиті по боках жіночих довгих додільних сорочок долинян Закарпаття.

Скумпія – фабричні барвники, якими фарбили нитки для вишивки.

Смерічки – скісні орнаментальні рядки, поширені в одяговій вишивці і ткацтві українців Закарпаття.

Снурки – масивні шви з різнокольорових вовняних ниток на гуцульських кептарях.

Соломнянка – чоловічий солом'яний капелюх.

Сорочки «косиці» – жіночі сорочки тереблеріцьких долинян, на рукавах яких вишивали ромби.

Станча – довгі жіночі сорочки у словачок Закарпаття.

Стара кошуля – чоловіча сорочка гуцулів Рахівщини кінця XVIII – першої половини XIX ст.

Стикилиш – біла ажурна мережка у нижній частині спідниць королевських долинян.

Струпаве вишивання – різновид вишивальної техніки гладі, яким вишивали рослинні чи стилізовано рослинні мотиви.

Сугне, сумне – спідниці з фабричних матерій у румунок Закарпаття.

Суканки – плетені шнурки на повсякденних сорочках королевських долинян.

Сукман – спідниця у ряді сіл Свалявського та Іршавського районів.

Сукня – спідниця з фабричної матерії.

Сукняник – одна із назв сукняної куртки у ряді бойківських сіл.

Сукнянки – вовняні мішки у словаків, які натягали взимку поверх постолів, щоб не ковзатись.

Суман – короткі суконні свити в румунок Закарпаття.

Сюр – сукняна накидка з довгими рукавами в угорців Закарпаття.

Тайстра – сумка.

Талес (талліт) – молитовне квадратне покривало в євреїв.

Тернувча (шафолка) – велика вовняна хустка у словачок краю, що накидувалась на плечі.

Терпигуски – квіткові композиції на дівочих спідницях великобичківських гуцулок.

Тешка (кешка) – вагітна жінка Рахівщині.

Титяниці, пулки – бічні пілки-вставки на хлопчачих сорочках тересвянських долинян.

Тісеу – широкий шкіряний пояс румунів Закарпаття. Аналог українського череса.

Тканиця – широка ткана поперечна смуга у нижній частині святкових запасок дівчат та молодих жінок у селах Росішка, Косівська Поляна Рахівського району.

Тканка – нанизана з бісеру смужка завширшки 1-1,5 см, що зав'язувалась чи застібувалась на ґудзик навколо шиї. Поширена у великобичківських гуцулок.

Тобівка – гуцульська чоловіча плоска шкіряна сумка на довгому ремені.

Торова, торовка – святкова спідниця великобичківських гуцулок.

Топала – торочки в нижній частині полотняних штанів угорців Закарпаття.

Топанки – шкіряні черевики.

Торба – шкіряна сумка пастухів на Ужгородщині.

Трайстра – полотняна сумка румунів Закарпаття.

Третільниці – трикутні вставки у нижній частині жіночої гуцульської сорочки, оздоблені швом («ціркою», «циркою») зеленого, синього, бордового кольорів.

Трондоли – одинарні або подвійні галузки різнокольорових квіток, якими декорували передні пілки та спинку жіночих безрукавок королевських долинян.

Трясине полотно – полотно, при тканні якого комбінували конопляні й бавовняні нитки.

Угольник – спеціальне долотце, яке використовували при виготовленні окремих деталей для оздоблення гуцульських кептарів.

Уйош, вуйош – сукняна куртка долинян, бойків, румунів Закарпаття.

Уставка – орнаментальна композиція вишивки, виконана на окремому шматку полотна й пришита до верхньої частини рукава гуцульської сорочки.

Утерка – зварена із кукурудзяної муки рідка маса, якою змащували конопляну пряжу при тканні полотна.

Ушанка – чоловіча зимова хутряна шапка у долинян Закарпаття.

Ушиванка – довга жіноча сорочка з домотканого конопляного полотна. У XIX ст. побутувала у Великий Бичків, Луг, Верхнє Водяне, Стримба, Водиця, Кобилецька Поляна Рахівського району.

Фавди, фалди – широкі зустрічні складки на окремих складових традиційного народного вбрання українців Закарпаття.

Фалтен – зібраний у складки фартух в німців Закарпаття.

Фараметлики – поздовжні орнаментальні смуги обабіч розрізу пазухи жіночих сорочок турянських долинян.

Фарбітки – фабричні стрічки на фартухах лемків і словаків Перечинщини.

Фарбованки – шматки фабричного сукна жовтого і фіолетового кольорів, які пришивали до низу сукняних штанів богданських гуцулів.

Фаргов – прикраси із пір’я і квітів на бойківських фетрових капелюхах.

Фарговки – шматки золотистої фольги на чорних сукняних спідницях ясінянських гуцулок.

Фештуваловані нитки – фарбовані вовняні нитки червоного, зеленого чи коричневого кольорів, з яких ткали жіночі пояси королевських долинян.

Фидри, фодри, фидриші – волани, якими завершувались рукави жіночих сорочок.

Фодрованець – спідня сукня з білої фабричної матерії у селах поблизу м. Ужгорода.

Фрумбії – шнурки, якими зав'язували бойківські спідниці з фабричних матерій.

Фурга – віночки, якими декорували чоловічі капелюхи у ряді сіл Свалявського району.

Фусиклі – в'язані лемківські шкарпетки.

Фустка – фабрична хустка у гуцулів Рахівщини.

Хвостик – орнаментальний мотив вишивики у вигляді ромба на рукавах жіночих сорочок боржавських долинянок.

Ходаки – бойківські постоли.

Холошні – сукняні штани.

Хлястики – полотняні чи сукняні петлі пришиті до верхньої частини штанів.

Хрестик – вид техніки вишивання, поширений по всій території Закарпаття.

Цайга – чорне фабричне сукно, з якого шили чоловічі куртки («рехлики») у ряді сіл Перечинського і Свалявського районів.

Цирка, цірка – різновид мережки.

Цвіколь – клин під рукавами гуцульських сорочок.

Цібаниння – різнокольорові кривулі, обрамлені рядками прямих ліній, на жіночих сорочках турянських долинян.

Чаплови – плетені шнурки із різнокольоровими китичками на кінцях, якими зав'язували розріз пазухи чоловічих святкових сорочок у селах верхів'я р. Тересви.

Челлениця – червона атласна стрічка, якою декорували відкидний комір довгих дівочих сорочок («свит») королевських долинян.

Чепець, чепак – жіночий головний убір у вигляді шапочки.

Черес – чоловічий шкіряний пояс.

Червачки – вузькі обрамляючі смуги на гуцульських уставках; вовняна шнурівка на гуцульських капелюхах.

Чижми – шкіряні чоботи.

Чимбарики – вузькі нашийні прикраси з бісеру у гуцулок Рахівщини.

Чинувате полотно – полотно тканe у дрібні орнаментальні смуги у вигляді скісних зигзагоподібних ліній, ромбиків тощо.

Чіпка – фабрична чи ручна мережка.

Чоаречь – шкіряні штани румунів Тячівщини.

Чоботарь – майстер з пошиву шкіряних чобіт.

Чіблянки – смужки вимоченого лика для пошиття постолів («личаків»).

Чіпка – гачкована мережка.

Чіпки з бибами, горгольовані чіпки – біле гачковане мереживо на спідницях королевських долинян.

Чічка – кругла фабрична мережка, внутрішню площину якої заповнювали квіткою («косицею») із чотирьох сірих бісеринок («пацьорок»). Чічками оздоблювали поздовжні краї декоративних стрічок на святкових тереблеріцьких фартухах.

Чічкані – хустки з оранжевої шовкової матерії, оздоблені дрібними квітками. Поширені в ясінянських гуцулів.

Чоаречь – шкіряні постоли в румунів (вівчарів) Закарпаття.

Чолинець – передня частина гуцульської зимової шапки («шлика»).

Чопковані кривульки – вишиті оранжевими або жовтими нитками вузенькі кривулі чи стилізовано-рослинні галузки, якими обрамляли різнокольорові мережані шви на жіночих сорочках у ряді сіл нониззя р. Тересви.

Шарики – шнурки («китиці») із шістнадцятьма різнокольоровими вовняними кульками, які вплiткали у коси дівчата у селах верхів’я р. Боржави.

Шаркантьови – шпори, брязкальця, які кріпились до парубочих чобіт у низинних районах Закарпаття.

Шафлик – шматок білого полотна на дівочих сукняних куртках («сіраках») лемків Великоберезнянщини.

Шварка – частина уплiток гуцулок Рахівщини, оздоблена декоративними гудзиками.

Шеревари – штани з домотканого клочаного полотна, які чоловіки одягали у холодний період літа чи весни. Побутували у ряді сіл межиріччя Ріки і Тереблі.

Шеринка – хустка у ряді долинянських сіл.

Шипка – чоловічий зимовий головний убір з овчини, хутром назовні. Поширений у селах Косівська, Кобилецька Поляна, Росішка Рахівського району.

Ширинки – хустки.

Шлик – гуцульска зимова шапка, виготовлена з овчини чорного, сірого або білого кольорів.

Шпориць – фартух у словачок Закарпаття.

Шпульки – декоративні плетені шнурочки на жіночих «волоських» сорочках тересвянських долинян.

Штепка, штипка – простий трирядковий шов на гуцульських сукняних куртках; машинні шви у вигляді прямих та хвилястих ліній на долиняських фартухах.

Штраймл – сукняна шапка у євреїв.

Штриглі – дерев’яні гудзики на чоловічих сукняних куртках у селах долини р. Тереблі.

Штримфлі – в’язані шкарпетки.

Штрікані партиці – лінійні машинні шви на святкових тереблеріцьких фартухах.

Штріковані чіпки – мережки ручної роботи на жіночих сорочках лемків і словаків Великоберезянщини.

Шурц – фартух у турянських долинянок.

Юхта – спеціально оброблена шкіра великої рогатої худоби та овець, яку гуцули Рахівщини використовували для пошиття чобіт.

Язанчик – оздоблення зовнішнього шва рукава жіночої боржавської сорочки різнокольоровими нитками.

A guba szeme – декоративні гудзики на гуні, т.звані очі гуні. Угорці Закарпаття.

Pricses nadrag – штани-бриджі заможних угорців, що оздоблювались шнурівкою.

ДОДАТОК Б. ФОТО, КАРТИ, РИСУНКИ КРОЮ

РОЗДІЛ 1. Історіографія проблеми, характеристика джерел та методології дослідження

1.1.

1.2.

Рис. 1.1. Учасники експедиції 2015 р. з інформатором у с. Оноківці Ужгородського району.

Рис. 1.2. Студентка Тетяна Лисько в народному жіночому вбрання Ужанської долини.

1.3.

1.4.

Рис. 1.3. Учасники експедиції 2016 р. з інформаторкою Параскою Баюрою з с. Костилівка Рахівського району.

Рис. 1.4. Романюк Іван Васильович – фотограф з с. Костилівка Рахівського району, колекціонер старих світлин.

1.5.

1.6.

Рис. 1.5. У гостях в родини Андрія та Ганни Климпутюків, смт Ясіня Рахівського району. Експедиція 2017 р.

Рис. 1.6. Вишита чоловіча сорочка. Автор – Ганна Климпутюк.

1.7.

1.8.

Рис. 1.7. Жителька села Широке Виноградівського району демонструє власноруч вишиті вироби. 2018 рік.

Рис. 1.8. Дитяча безрукавка («лайбик»), подарована жителькою села Онок Виноградівського району Данко Марією Ігнатівною.

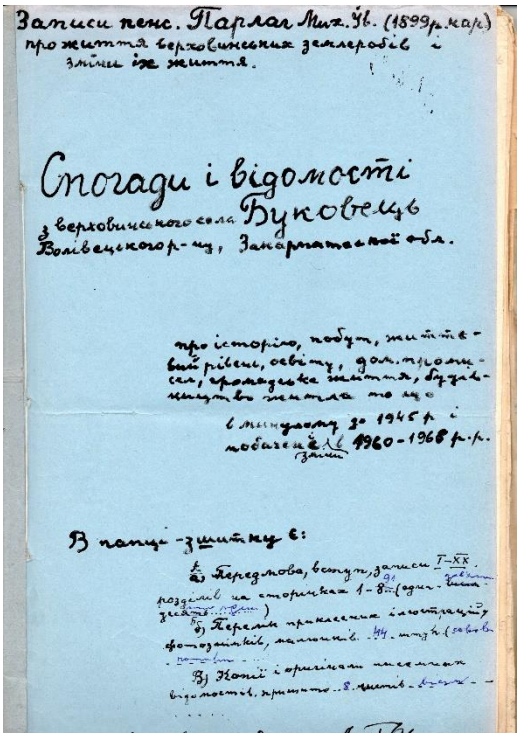
Записи пенс. Парлаг Мих. Ів. (1899 р. нар.)
про життя верховинських землеробів і
зміни їх життя.

Спогади і відомості
з верховинського села Буковець
Воловецького р-ну, Закарпатської обл.

про історію, побут, життєвий рівень, освіту, дол. промисел, громадське життя, будівництво нинішнє то що
і минулому до 1945 р. і
побачене й ін. 1960-1968 р.р.
записи

В папці-зшитку є:

а) Передмова, вступ, записи I–XX, розділені на сторінках 1-8 (одиниці ...)

б) Перелік прикладених ілюстрацій, фотознімків, малюнків ... стор. (зазначено ...)

В) Копії і оригінали листів та відомості, зібрані ... зшитків ...

1.9.

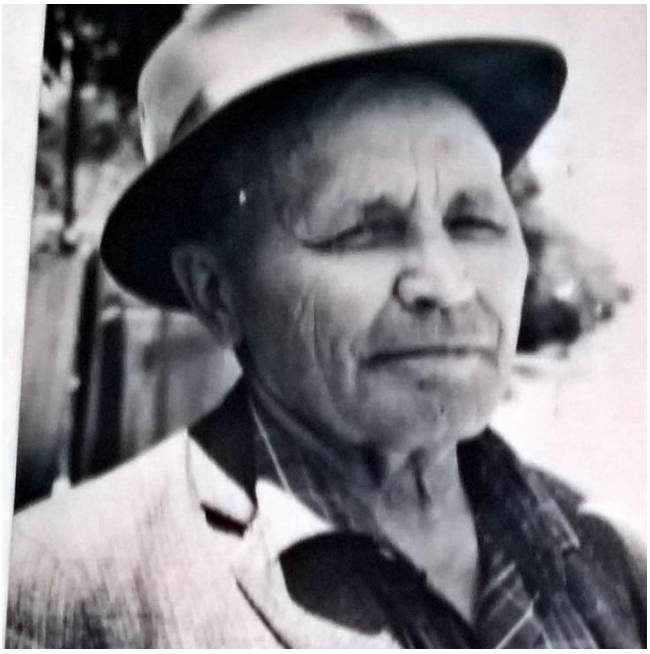

1.10.

Рис. 1.9.-1.10. Михайло Парлаг та титульна сторінка одного із його рукописів, що зберігаються в ужгородському скансені.

1.11.

1.12.

Рис. 1.11. Чоловічий румунський одяг, фрагмент його оздоблення. Рисунок О. Полянської.

Рис. 1.12. Одяг угорки, село Косонь Берегівського району. Рисунок О. Полянської.

Рис. 1.13. Гуцули. Малюнок Джессі Мазерсол. 1926 рік.

1.14. 1.15.

Рис. 1.14. Гуцулка з Квасів. Малюнок Людвіка Куба. 1929 рік.

Рис. 1.15. Гуцулка у святковому вбранні. Малюнок Людвіка Куба. 1929 рік.

1.16 1.17.

Рис. 1.16. Бокшай Йосип. «Дівчина». 1947. Полотно, олія.
Рис. 1.17. Бокшай Йосип. «Дівчина». 1946. Полотно, олія.

1.18. 1.19.

Рис. 1.18. Коцка Андрій. «Синевирські дівчата». 1958. Полотно, олія.
Рис. 1.19. Коцка Андрій. «Гуцулка». 1958. Полотно, олія.

1.20.

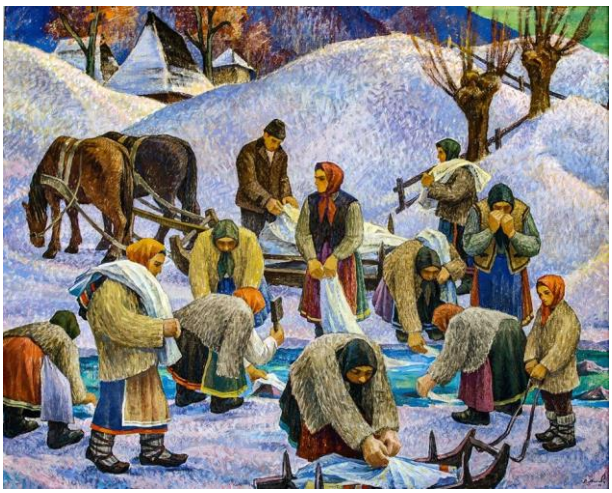

1.21.

Рис. 1.20. Микита Володимир. «На порозі вічного». 1995. Полотно, олія.
Рис. 1.21. Микита Володимир. «На поточку прали». 2001. Полотно, олія.

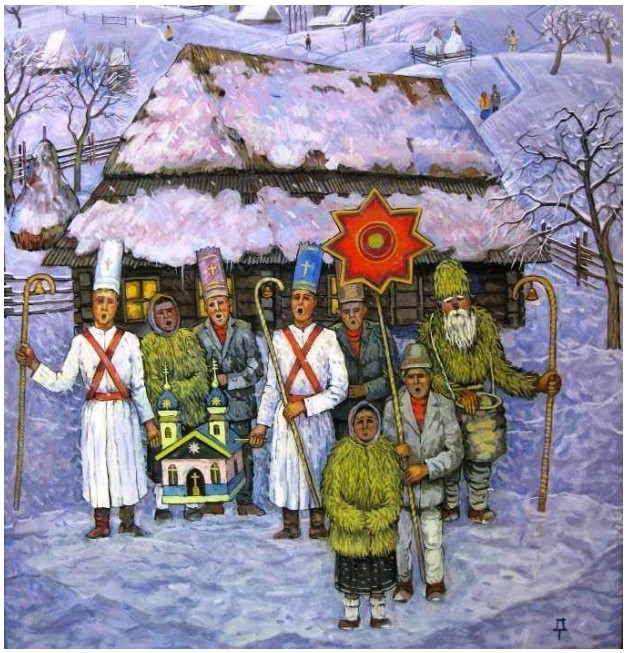

1.22.

1.23.

Рис. 1.22. Данилич Тарас. «Коляда». 2008. Полотно, олія.
Рис. 1.23. Данилич Тарас. «Молоді». 2009. Полотно, олія.

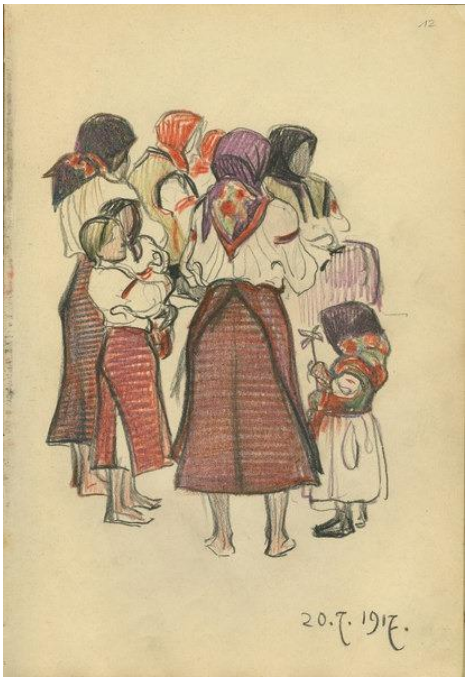

1.24.

1.25

Рис. 1.24. Максиміліан Лібенвейн. «Жінки з дітьми». 1917.
Рис. 1.25. Максиміліан Лібенвейн. «Пастух». 1917.

1.26

1.27

Рис. 1.26. Єне Морваї. «Гуцул». 1938.
Рис. 1.27. Єне Морваї. «Літня жінка в гуні». 1938.

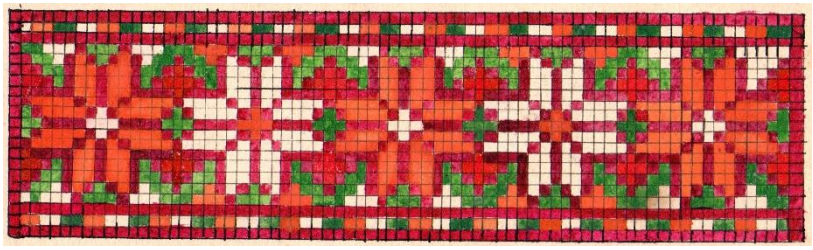

1.28.

1.29.

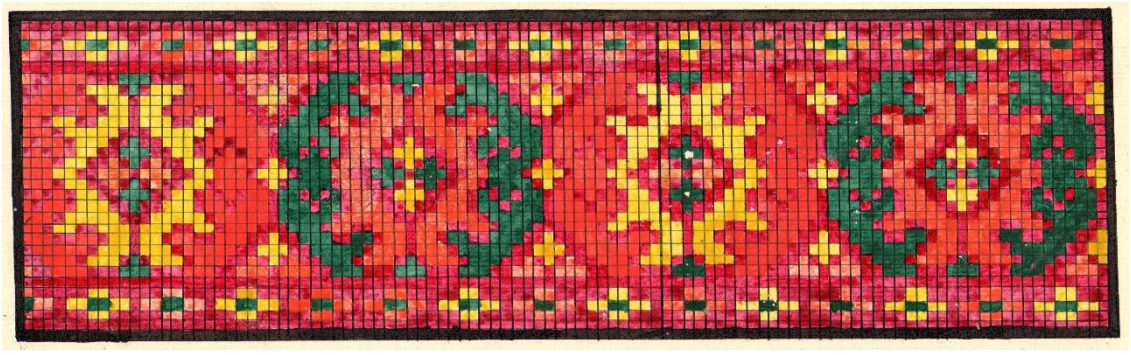

1.30.

Рис. 1.28.-130. Колекція Є.Ю. Озимок. Схема вишивки. Ф КЗ «ЗМНАП» ЗОР : 8607/6153; Ф КЗ «ЗМНАП» ЗОР : 8619/6165; Ф КЗ «ЗМНАП» ЗОР : 8602/6148.

1.31.

1.32.

Рис. 1.31. Пара в народному вбранні та схема одягової вишивки боржавських долинян. З набору листівок Т. Сологуб-Коцан.

Рис. 1.32. Пара в народному вбранні та схема одягової вишивки угорців Закарпаття. З набору листівок Т. Сологуб-Коцан.

Рис. 1.33. Колекція О. Гал. Схема вишивки на чоловій сумочці («жебаловачці»). Архів Олі Гал.

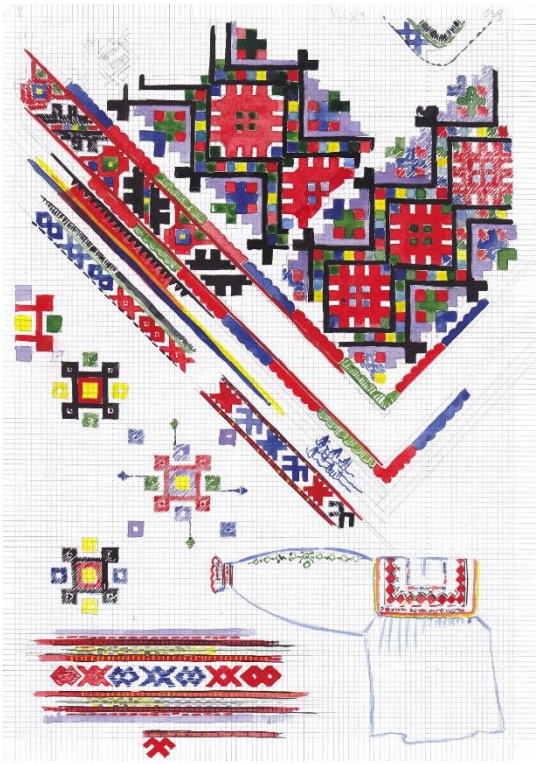

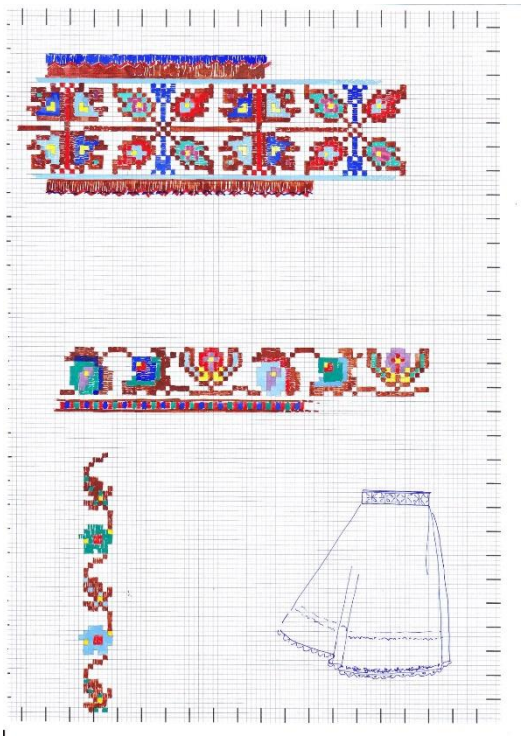

1.34. 1.35.

Рис. 1.34. Колекція О. Гал. Схема вишивки на жіночій сорочці. Архів Олі Гал.

Рис. 1.35. Колекція О. Гал. Схема вишивки на спідниці. Архів Олі Гал.

1.36. 1.37.

Рис. 1.36. Жінки у с. Салдобош (Стеблівка) Хусткього району. 1921-1922 роки. Фото А. Кожмінової.

Рис. 1.37. Жіночий народний крій. 1921-1922 роки. Фото А. Кожмінової.

1.38. 1.39.

Рис. 1.38. Народний стрій у долині Тур'ї. 1921-1922 роки. Фото А. Кожмінової.

Рис. 1.39. Прядіння ниток. Ужок. 1921-1922 роки. Фото А. Кожмінової.

1.40.

1.41.

Рис. 1.40. Словак з околиць Ужгорода. 1921 рік. Фото Р. Гулки.
Рис. 1.41. Гуцулка з дочкою на руці, с. Ясіня Рахівського району. 1921 рік. Фото Р. Гулки.

1.42.

1.43.

Рис. 1.42. Гуцулки. 1920 рік. Фото Ф. Заплетала.
Рис. 1.43. Міжгір'я. Три покоління. 1920 рік. Фото Ф. Заплетала.

Рис. 1.44. Ринок з худобою, Великий Бичків. 1920-ті роки. Фото Б. Ваврушека.

Рис. 1.45. Родина гуцулів перед будинком. 1934 рік. Фото В. Мебіуса.

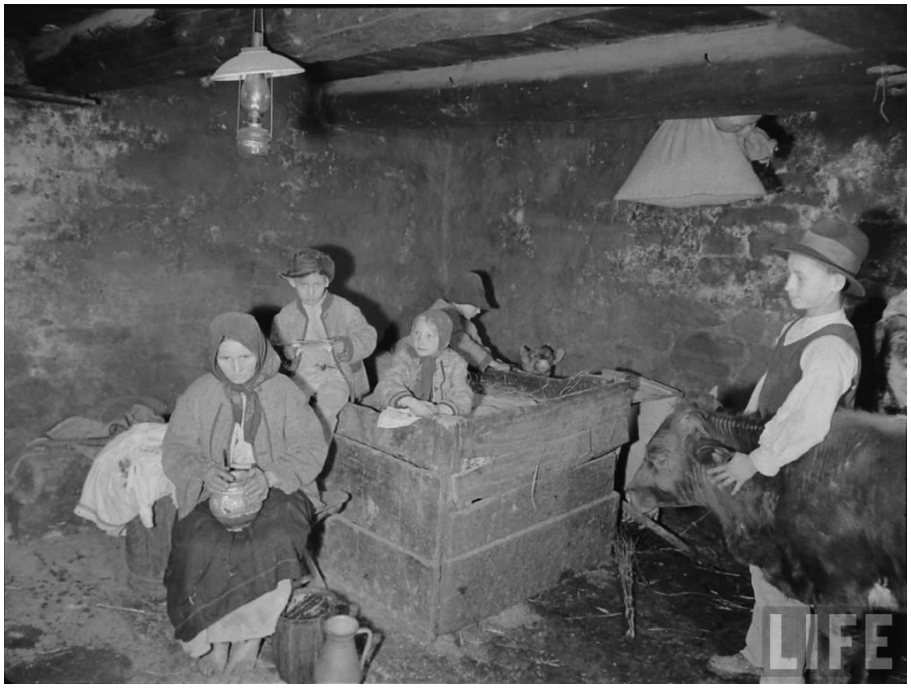

Рис. 1.46. Сім’я, с. Ужок Великоберезнянського району. 1939 рік. Фото М. Бурк-Вайт.

Рис. 1.47. Вигляд сільських дітей, які позують для фотографії. 1938 рік.
Фото В. Вендівера.

1.48.

1.49.

Рис. 1.48. Жінки в народному вбранні, с. Нижня Апша Тячівського району. 1940-ві роки. Фото з архіву І. Ботоша.

Рис. 1.49. Чоловік в народному вбранні, с. Нижня Апша Тячівського району. 1940-ві роки. Фото з архіву І. Ботоша.

1.50.

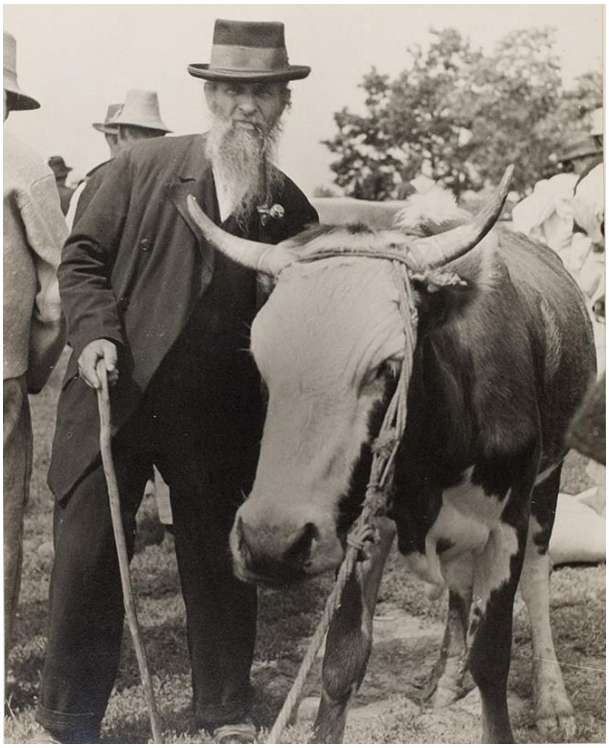

1.51.

Рис. 1.50. Єврей. Торговець овочами за своїм прилавком. Фото Р. Вишняка.

Рис. 1.51. Єврей. Торговець худобою на ринку в Хусті. Фото Р. Вишняка.

1.52.

1.53.

Рис. 1.52. Чоловік в народному вбранні. 1939 рік. Фото Б. Пала.
Рис. 1.53. Жінка в народному вбранні. 1939 рік. Фото Б. Пала.

Рис. 1.54. Закарпаття. 1991 рік. Фото Д. Киндрової.

1.55. 1.56.

Рис. 1.55. Надгробок на могилі Кузюка Василя, с. Лазещина. 2020 р. Фото з архіву автора.

Рис. 1.56. Надгробок на могилі Маскалюк Явдохи, с. Лазещина. 2020 р. Фото з архіву автора.

Рис. 1.57. Надгробок на могилі Демедюк Михайла та Досі, с. Лазещина. 2020 рік. Фото з архіву автора.

1.58.

1.59.

Рис. 1.58-1.59. Фрагменти надгробків на «веселому» цвинтарі у с. Сепинца (Румунія). 2019 рік. Фото з архіву автора.

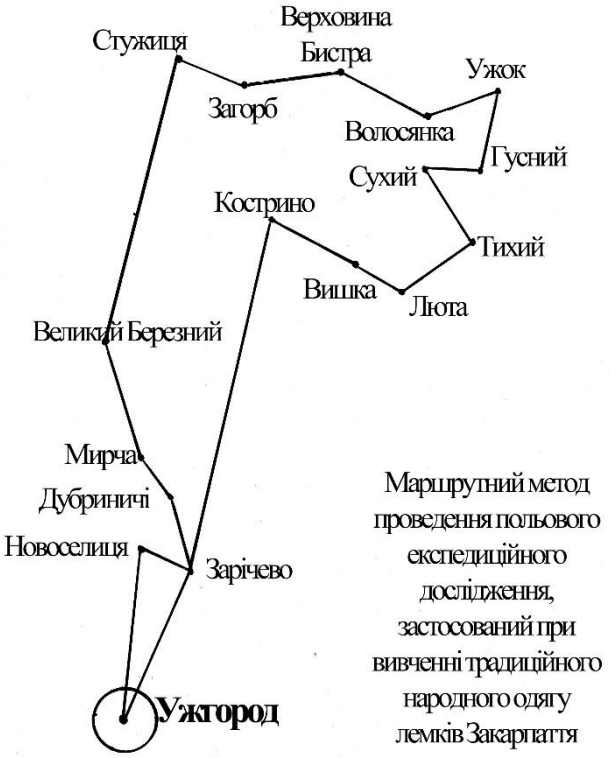

Рис. 1.60.

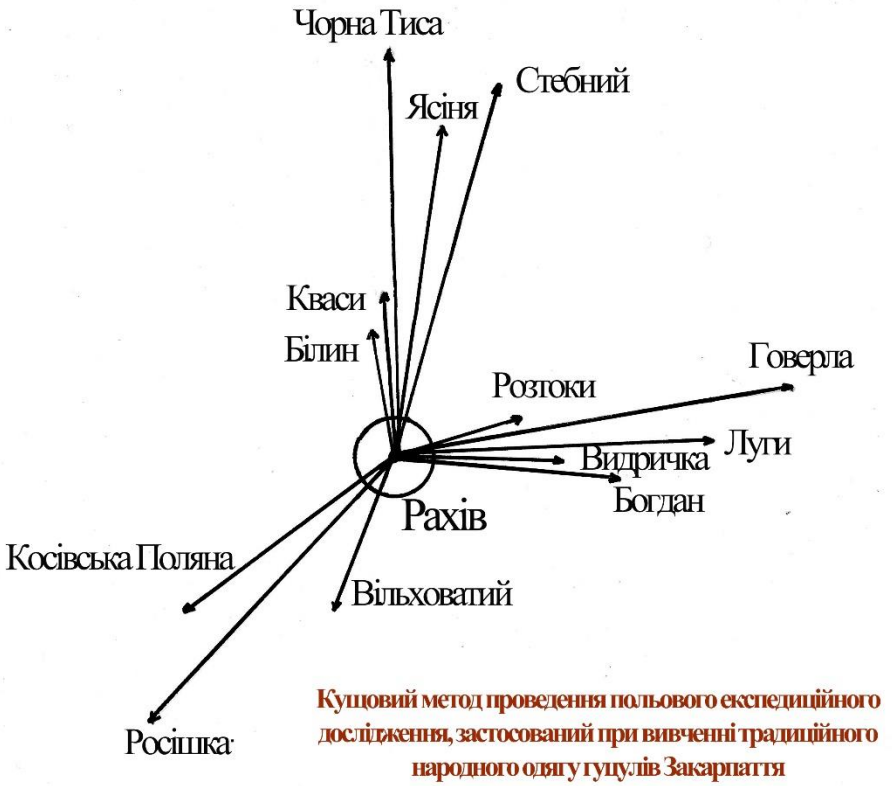

Рис. 1.61.

Рис. 1.62.

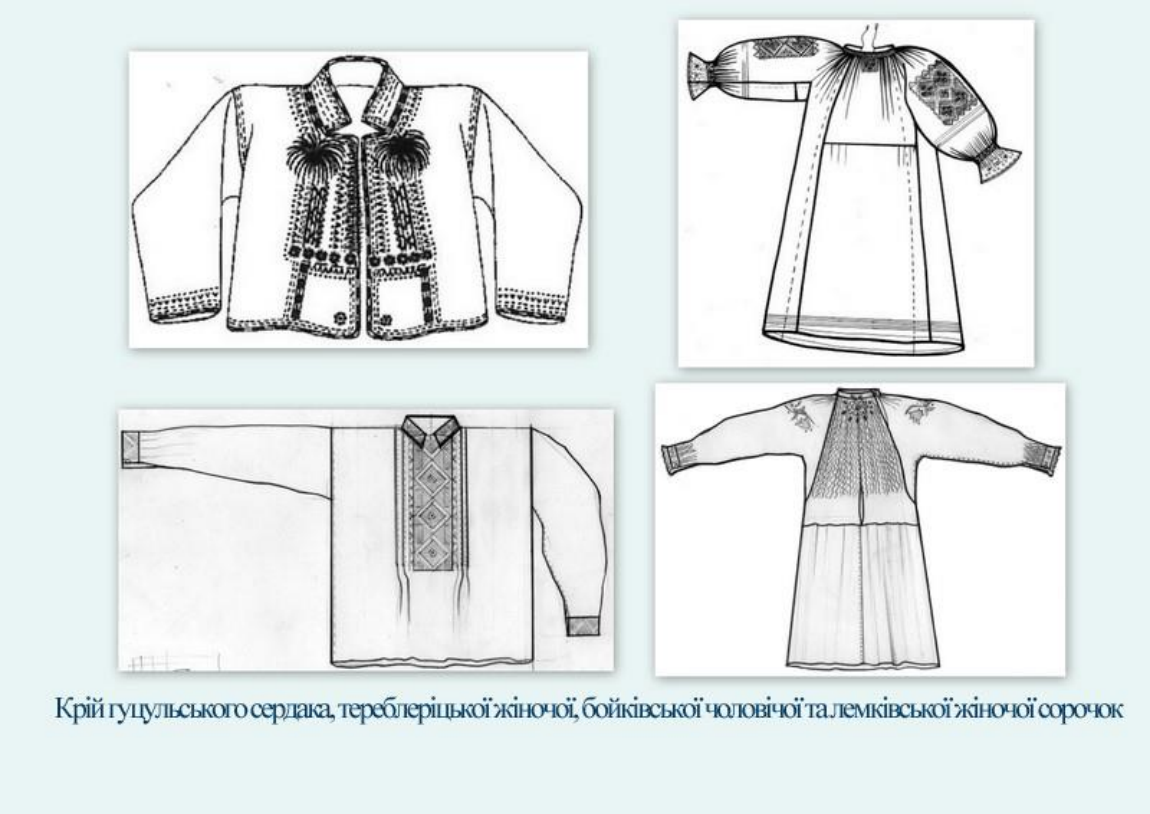

Рис. 1.63.

Рис. 1.64.

Рис. 1.65.

Етнографічна карта Закарпаття

КАРТА ЛОКАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ ТРАДИЦІЙНОГО НАРОДНОГО ВБРАННЯ ЗАКАРПАТТЯ

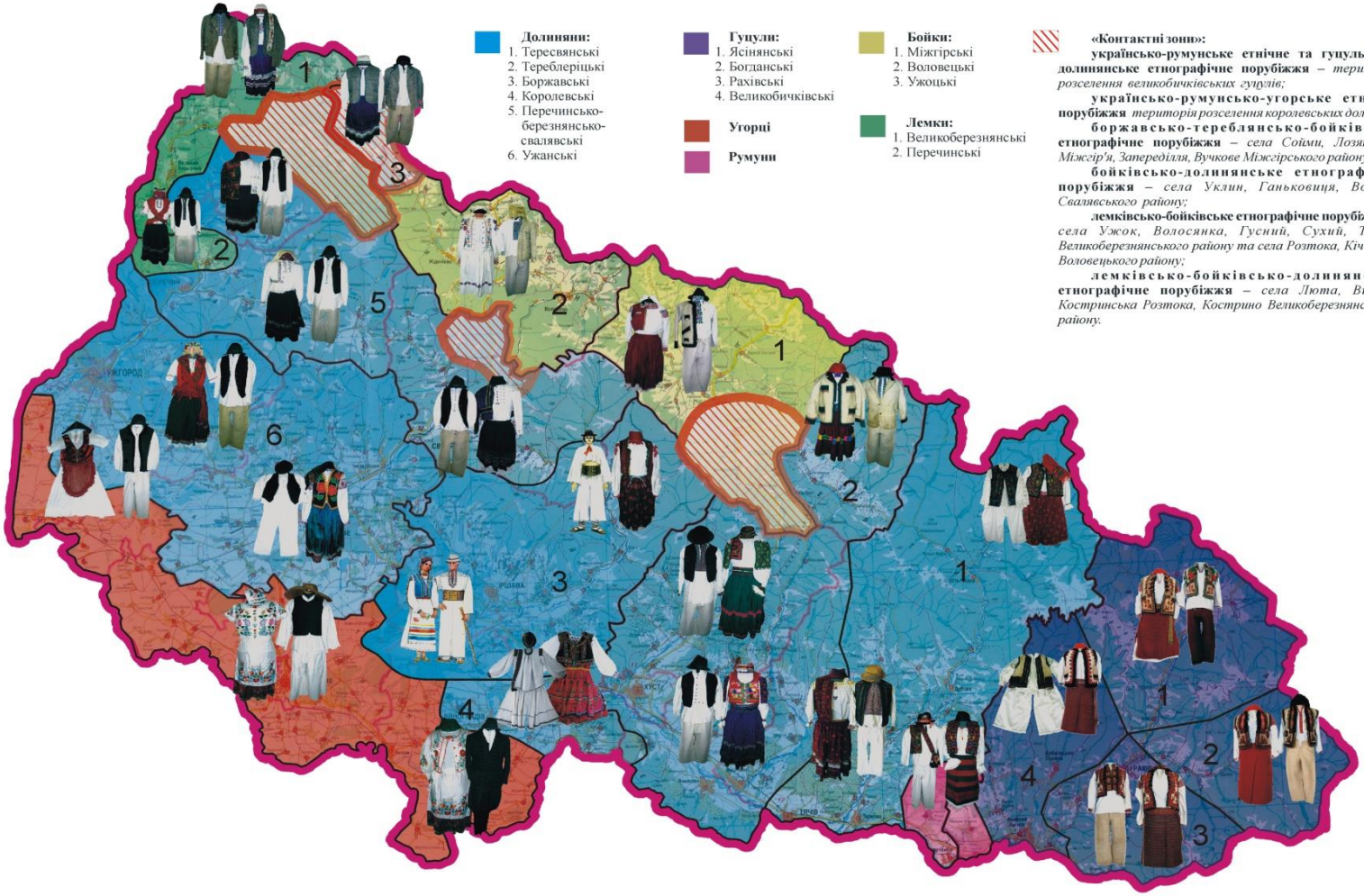

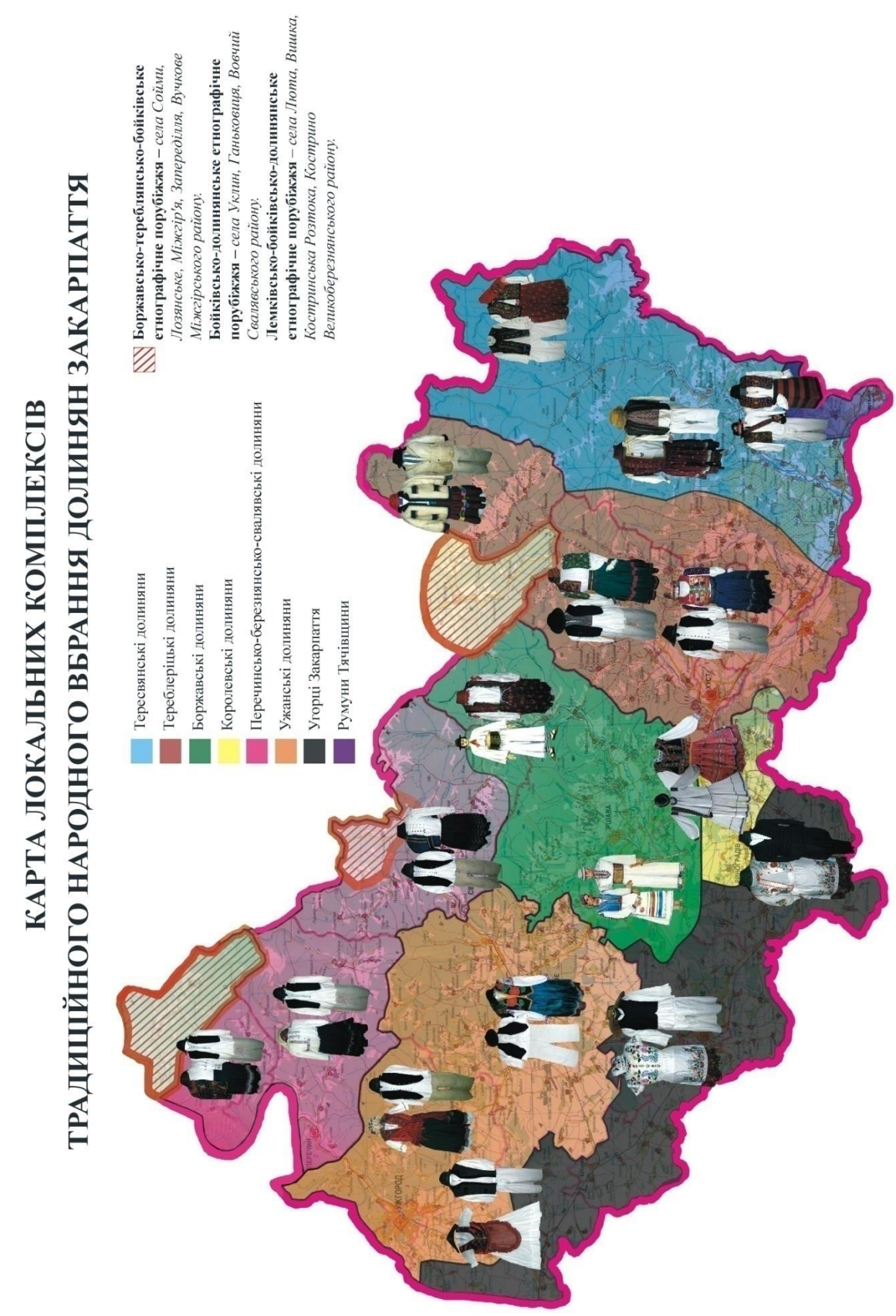
КАРТА ЛОКАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ
ТРАДИЦІЙНОГО НАРОДНОГО ВБРАННЯ ДОЛИНЯН ЗАКАРПАТТЯ
Тересвянські долиняни
Теребленішські долиняни
Боржавські долиняни
Королевські долиняни
Перечинсько-березнянсько-свалявські долиняни
Ужанські долиняни
Угорці Закарпаття
Румуни Тячівщини
Боржавсько-теребляньсько-бойківське етнографічне порубіжжя – села Сойми, Лозянське, Міжгір'я, Запереділля, Вучкове Міжгірського району.
Бойківсько-долинянське етнографічне порубіжжя – села Уклин, Ганьковиця, Вовчий Свалявського району.
Лемківсько-бойківсько-долинянське етнографічне порубіжжя – села Люта, Вишка, Костринська Розтока, Кострино Великоберезнянського району.

ТЕРЕБЛЕРІЦЬКІ ДОЛИНЯНИ

Рис. 2.1, 2.2. Жіночі сорочки, с. Синевир, Міжгірський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 20-ті рр. XX ст. (Фото з архіву автора, ФЗКМ Е: 3255/24230).

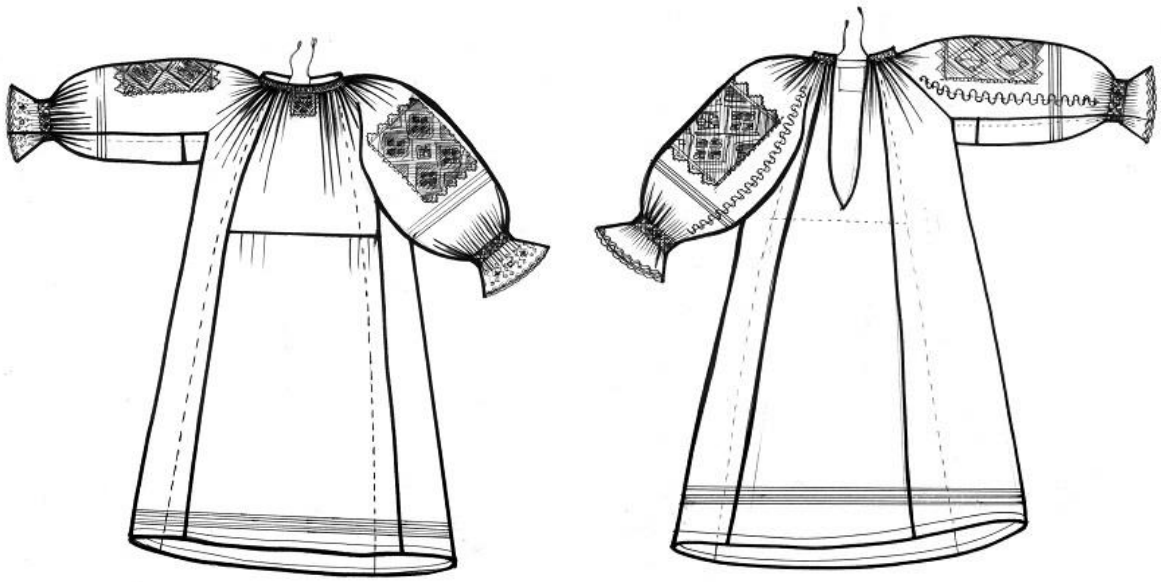

Рис. 2.3, 2.4. Крій жіночої сорочки, с. Колочава, Міжгірський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 20-ті рр. XX ст. (Рисунок Р.І. Пилипа).

Рис. 2.5. Дівчина в народному вбранні, с. Буштино Тячівського району. 40-ві рр. XX ст.

2.6, 2.7, 2.8

2.9, 2.10, 2.11

Рис. 2.6-2.8 З’єднувальні шви на жіночих сорочках, села Кошельово, Стеблівка, Хустський р-н, Буштино, Тячівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, кучерявий стіб. 20-30-ті рр. ХХ ст. (ФЗКМ Е: 4286/30223; ФМЕХП Е: 69650/4354; ФРМЕПТ: 7).

Рис. 2.9 «Розпурка» на рукаві жіночої сорочки, с. Синевир, Міжгірський р-н. Початок ХХ ст. (ФЗКМ Е: 3256/24231).

Рис. 2.10, 2.11 Орнаментальна смуга уздовж з’єднувального шва на рукавах жіночих сорочок, села Вонігово, Тячівський р-н, Данилово, Хустський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, кучерявий стіб. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 12395/259; ФЗМНАП О: 12396/260).

2.12, 2.13

Рис. 2.12, 2.13 Жіночі сорочки, с. Буштино, Вонігово, Тячівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, кучерявий стіб, вирізування, обмітування, декоративні загинки («гайташики»). 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФРМЕПТ: 3; ФРМЕПТ: 27).

2.14, 2.15

Рис. 2.14 Жінка вишиває заспульницю, с. Синевир, Міжгірський р-н. 30-ті рр. ХХ ст. Фото з архіву автора.

Рис. 2.15. Дівчата, с. Колочава, Міжгірський р-н. 20-ті рр. ХХ ст. (С.К. Маковський «Народное искусство Подкарпатской Руси». Ужгород : Пламья, 1925. С. 110).

Рис. 2.16 Дівчата з Міжгірщини. 20-ті рр. ХХ ст.

Рис. 2.17 Заміжні жінки, с. Колочава, Міжгірський р-н. 20-ті рр. ХХ ст. (С.К. Маковський «Народное искусство Подкарпатской Руси». Ужгород: Пламья, 1925. С. 110).

Рис. 2.18 Жіноча сорочка («рукави»), села Синевир, Міжгірський р-н, Теребля, Тячівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, кучерявий стіб. 20-ті рр. ХХ ст. (ФМЕХП Е: 77531/6532).

Рис. 2.19, 2.20. Жіночі сорочки («косиці»), села Буштино, Теребля, Тячівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, кучерявий стіб. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФРМЕПТ: 17; ФРМЕПТ: 22).

Рис. 2.21, 2.22. Жіночі сорочки («косиці»), с. Міжгір'я, Міжгірський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФМЕХП Е: 77477/6478; ФМЕХП Е: 77488/6489).

Рис. 2.23-2.25. Жіноча сорочка («ромованка»), с. Угля, Тячівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, вирізування, обмітування. 20-30-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 12397/261).

2.26, 2.27, 2.28

2.29, 2.30, 2.31

Рис. 2.26-2.31. Кольорова гама вишивки жіночих сорочок тереблеріцьких долинян. Домоткане полотно, вишивка, кучерявий стіб, низина. Кінець XIX – 20-ті рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

2.32, 2.33, 2.34

2.35, 2.36, 2.37

2.38, 2.39

Рис. 2.32-2.39. Кольорова гама вишивки жіночих сорочок тереблеріцьких долинян. Домоткане полотно, вишивка, кучерявий стіб, низина, хрестик. 20-40-ві рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.40, 2.41. Жіноча сорочка («свита»), с. Буштино, Тячівський р-н. Фабрична матерія («дамаск»), фабричні стічки, мережки. 30-40-ві рр. XX ст. (ФРМЕПТ: 19).

ТЕРЕСВЯНСЬКІ ДОЛИНЯНИ

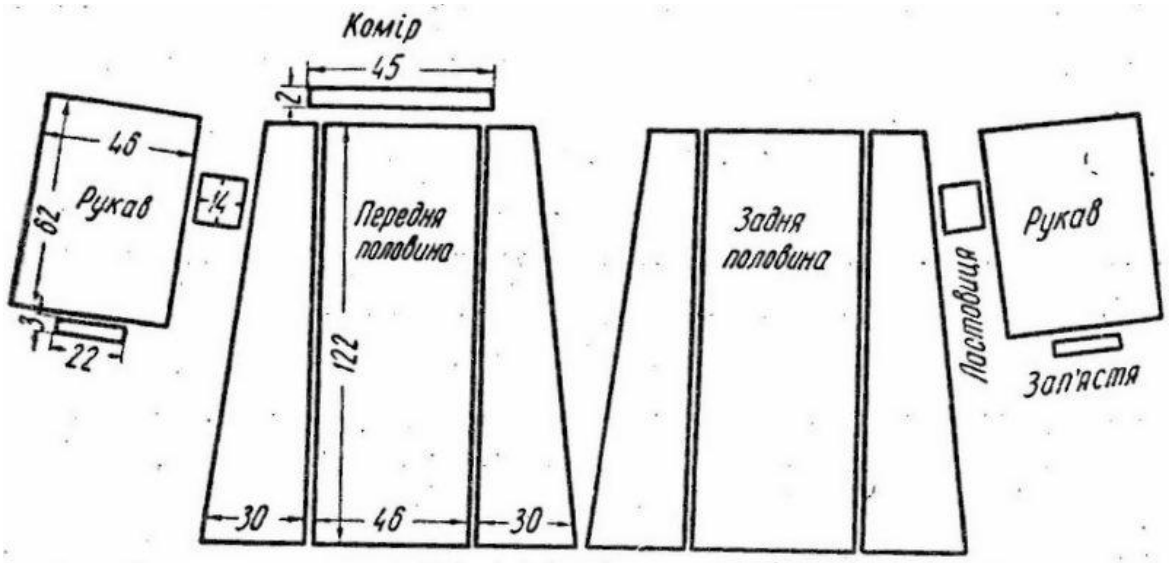

Рис. 2.42. Крій жіночої сорочки «руського» крою, с. Нересниця, Тячівський р-н. Кінець XIX ст. (Рисунок І.Ф. Симоненко). (Симоненко І.Ф. Соціалістичні перетворення у побуті трудящих села Нересниці Закарпатської області. К. : Видавництво Академії наук УРСР, 1957. С. 90).

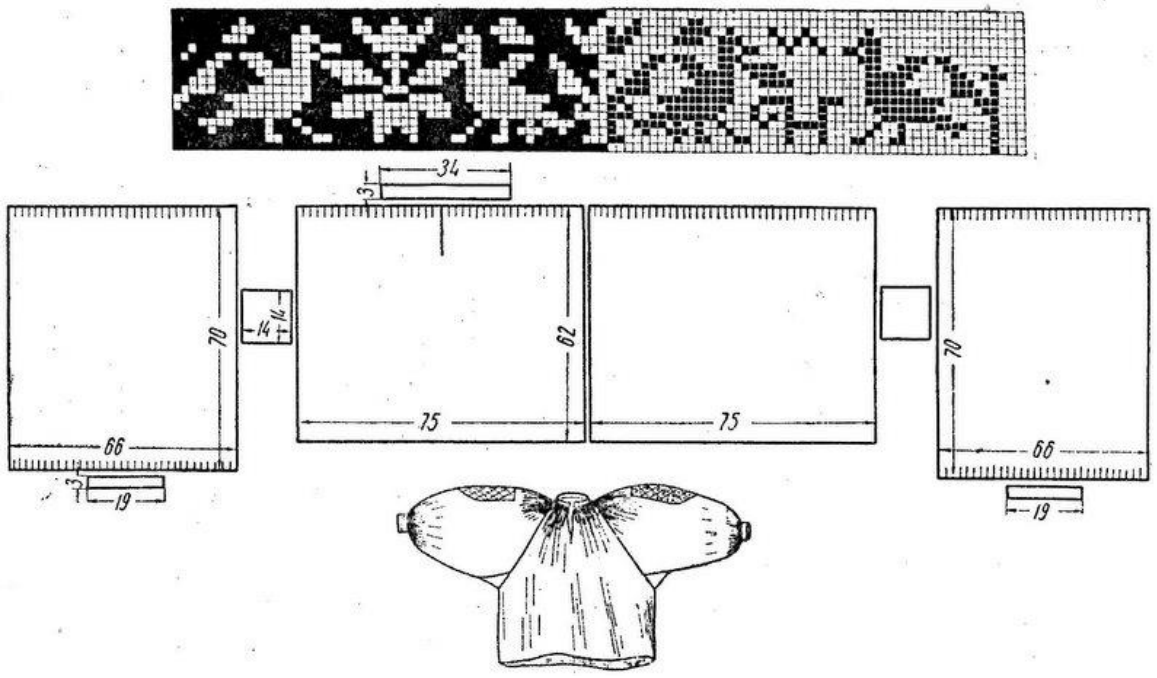

Рис. 2.43. Крій жіночої сорочки «руського» крою, с. Нересниця, Тячівський р-н. Початок XX ст. (Рисунок І.Ф. Симоненко). (Симоненко І.Ф. Соціалістичні перетворення у побуті трудящих села Нересниці Закарпатської області. К. : Видавництво Академії наук УРСР, 1957. С. 92).

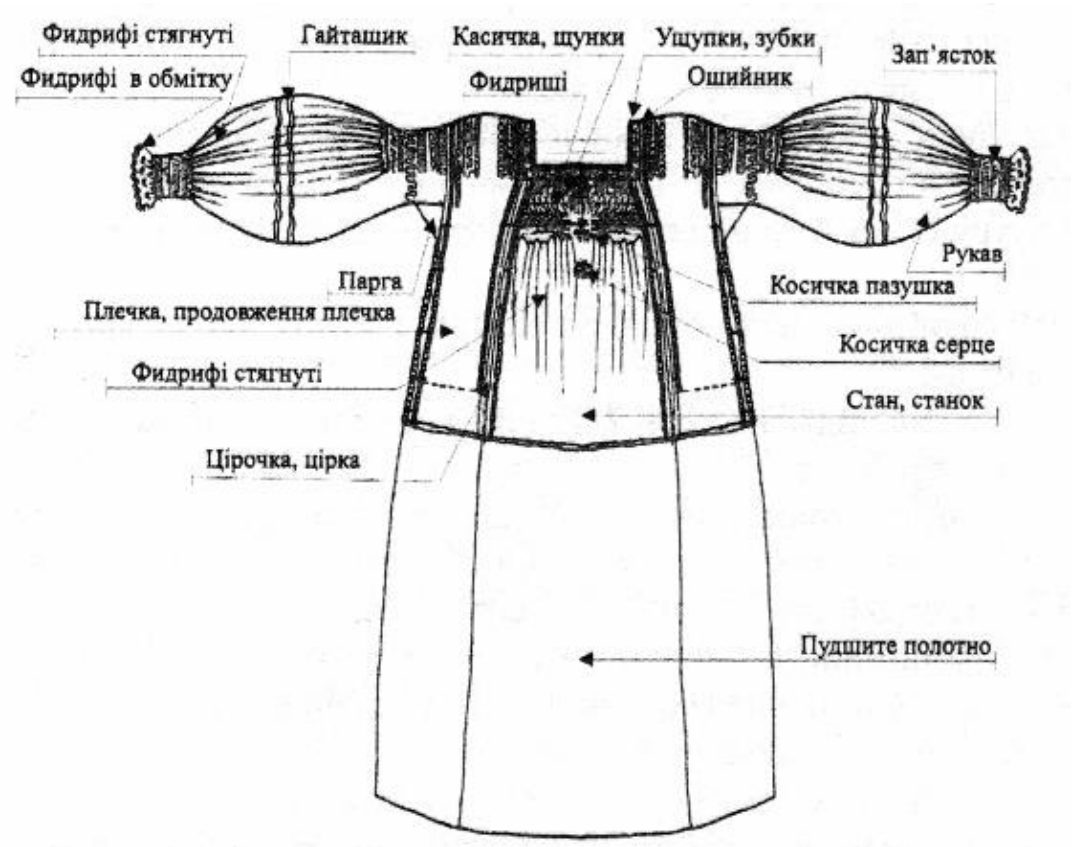

Рис. 2.44. Крій жіночої «волоської» сорочки, с. Біловарці, Тячівський р-н. Початок 20-х рр. XX ст. (Рисунок Р.І. Пилипа).

Рис. 2.45, 2.46. Жіночі «волоські» сорочки, села Підплеша, Терново, Тячівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, хрестик. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 14394/406; ЕКМТ: інв. № не присвоєно).

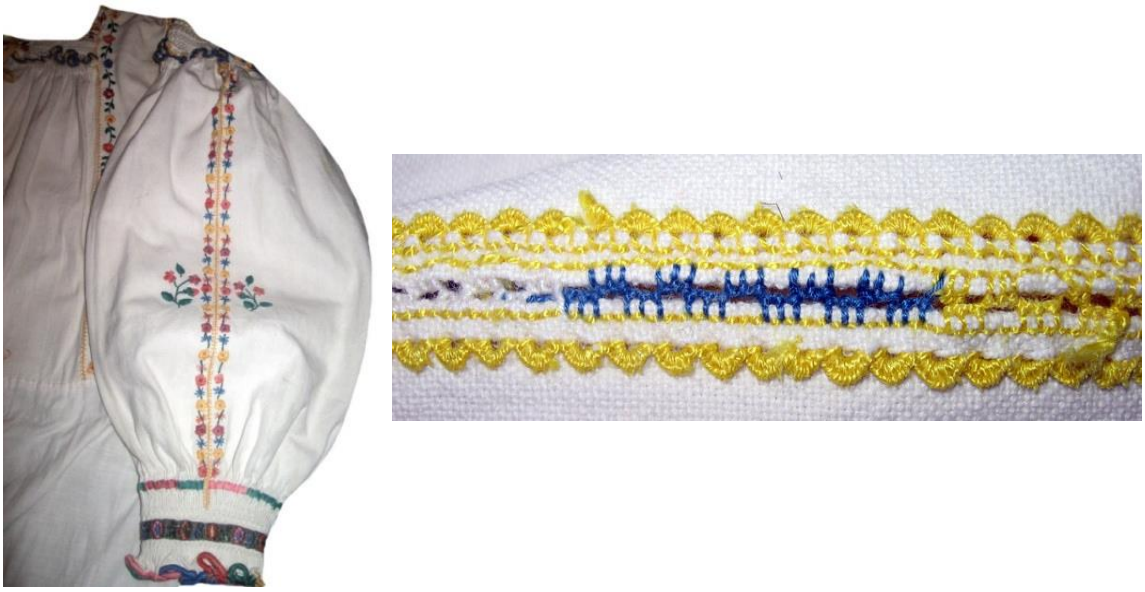

Рис. 2.47, 2.48 Оздоблення з’єднувальних швів жіночих «волоських» сорочок, села Добрянське, Підплеша, Тячівський р-н. 20-30-ті рр. ХХ ст. (ФЗКМ Е: 2404/18337; ФЗМНАП О: 14394/406).

Рис. 2.49, 2.50. Морщення («збираня») верхньої частини пілок та верхньої плечової частини рукавів жіночих «волоських» сорочок, села Добрянське, Бедевля, Тячівський р-н. 20-30-ті рр. ХХ ст. (ФЗКМ Е: 2952/22748; ФЗМНАП О: 9975/3823).

Рис. 2.51, 2.52. Орнаментальні смуги вишивки під «ошийником» жіночих «волоських» сорочок, села Тересва, Бедевля, Тячівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик, низина. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП ЛМ: 12318/197; ФЗМНАП ЛМ: 12481/330).

Рис. 2.53, 2.54. Плетені шнурки на жіночих «волоських» сорочках, села Бедевля, Тячівський р-н. 20-ті рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

Рис 2.55, 2.56. Стилізовані квітки та хрести на нагрудній частині «волоських» жіночих сорочок. Домоткане полотно, вишивка, хрестик, двостороння гладь. 20-40-ві рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.57, 2.58. Морщені манжети та волани («фодри») на рукавах жіночих «волоських» сорочок. Домоткане полотно, вишивка, низина, гладь. 20-40-ві рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.59. Поєднання морщення, мережок, вирізування, виколювання, обмітування та вишивки при оздобленні верхньої частини рукавів («плічок») жіночих «волоських» сорочок. 20-40-ві рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

2.60

2.61

2.62, 2.63

Рис. 2.60. Орнаментальні композиції вишивки верхньої плечової частини рукавів «волоських» сорочок старших жінок, села Красна, Усть-Чорна, Руська Мокра, Тячівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП ЛМ: 12317/196).

Рис. 2.61. Орнаментальні композиції вишивки верхньої плечової частини рукавів «волоських» сорочок дівчат та молодих жінок, села Красна, Усть-Чорна, Руська Мокра, Тячівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП ЛМ: 12318/197).

Рис. 2.62, 2.63. Орнаментальні композиції вишивки верхньої плечової частини рукавів жіночих «волоських» сорочок, с. Руська Мокра, Комсомольськ, Тячівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП ЛМ: 12392/256).

2.64, 2.65

2.66., 267

2.68

Рис. 2.64-2.68. Варіанти кольорової гами вишивки жіночих «волоських» сорочок, села долини р. Тересви, Тячівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, гладь. 20-40-ві рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.69-2.71 Жіноча весільна сорочка, с. Нересниця, Тячівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, мережки. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 10398/4084).

2.72

2.73

Рис. 2.72, 2.73 Коротка жіноча сорочка («полотнянка», «блузка»), с. Руська Мокра, Тячівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. 40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 14510/417).

2.74, 2.75

2.76, 2.77

2.78

Рис. 2.74-2.78 Варіанти кольорової гами вишивки жіночих «волоських» сорочок, села долини р. Тересви, Тячівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, гладь. 20-40-вірр. XX ст. (Фото з архіву автора).

2.79

2.80

Рис. 2.79-2.80. Жінки у традиційних «волоських сорочках», с. Нижня Апша Тячівського району. 30-ті рр. XX ст. Фото з приватної колекції Івана Ботоша.

КОРОЛЕВСЬКІ ДОЛИНЯНИ

2.81, 2.82

2.89, 2.90, 2.91, 2.92

Рис. 2.81-2.92. Жіночі сорочки («свити»), села Хижа, Новоселиця, Виноградівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик, фабричні стрічки. Кінець XIX ст. (ФЗКМ Е: 1306/1/8367; ФЗКМ Е: 4603/35787).

Вишивкою оздоблювали контури коміра, «пуслика», пояс, нижню частину подолка та манжети. Орнаментальна композиція мала вигляд вузьких (2-5 см) смуг геометризованого чи квітково-рослинного орнаменту, обрамлених дрібними геометричними фігурами. Контури орнаментальних композицій декорували рубцюванням та різноманітними обмітувальними швами. Основними мотивами виступали квітки, трикутники, ромбики, квадратики, ламані лінії («кривулі»), «вазони»..

2.93, 2.94

Рис. 2.93. Коротка жіноча сорочка, с. Хижа, Виноградівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 5626/2562).

Рис. 2.94. Жінки у народному вбранні, с. Хижа, Виноградівський р-н. 30-ті рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

2.95, 2.96

Рис. 2.95, 2.96. Орнаментальна композиція вишивки на прямокутній вставці («пуслику») жіночої сорочки, с. Хижа, Виноградівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 30-ті рр. XX ст. (ФЗКМ Е: 3059/23245).

2.97, 2.98, 2.99

Рис. 2.97-2.99. Орнаментальна композиція вишивки на рукавах жіночої сорочки, с. Хижа, Виноградівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 30-ті рр. XX ст. (ФЗКМ Е: 3059/23245).

2.100, 2.101, 2.102

2.103, 2.104

Рис. 2.100. Домінування чорних барв з вкрапленнями жовтих, білих, синіх і рожевих у вишивці жіночих сорочок, с. Чорнотисово, Виноградівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП ЛМ: 12564/413).

Рис. 2.101. Домінування червоно-чорних барв з вкрапленнями жовтих, синіх і зелених у вишивці жіночих сорочок, села Хижа, Чорнотисово, Виноградівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. Початок 20-х рр. ХХ ст. (ФЗМНАП ЛМ: 12475/324).

Рис. 2.102. Поєднання синьо-коричнево-зелених кольорів при відсутності чорного у вишивці жіночих сорочок, с. Хижа, Виноградівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП ЛМ: 12585/434).

Рис. 2.103. Домінування коричневих барв з вкрапленнями синіх, зелених, червоних і жовтих у вишивці жіночих сорочок, с. Хижа, Виноградівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП ЛМ: 12474/323).

Рис. 2.104. Домінування жовто-синьо-фіолетових барв з вкрапленнями голубих і червоних у вишивці жіночої сорочки, с. Чорнотисово, Виноградівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП ЛМ: 12474/323).

2.105, 2.106, 2.107

Рис. 2.105-2.107. Жіноча блузка («свита»), с. Хижа, Виноградівський р-н. Фабрична матерія, фабричні стрічки та мережки. 30-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 4858/2297).

БОРЖАВСЬКІ ДОЛИНЯНИ

2.108, 2.109

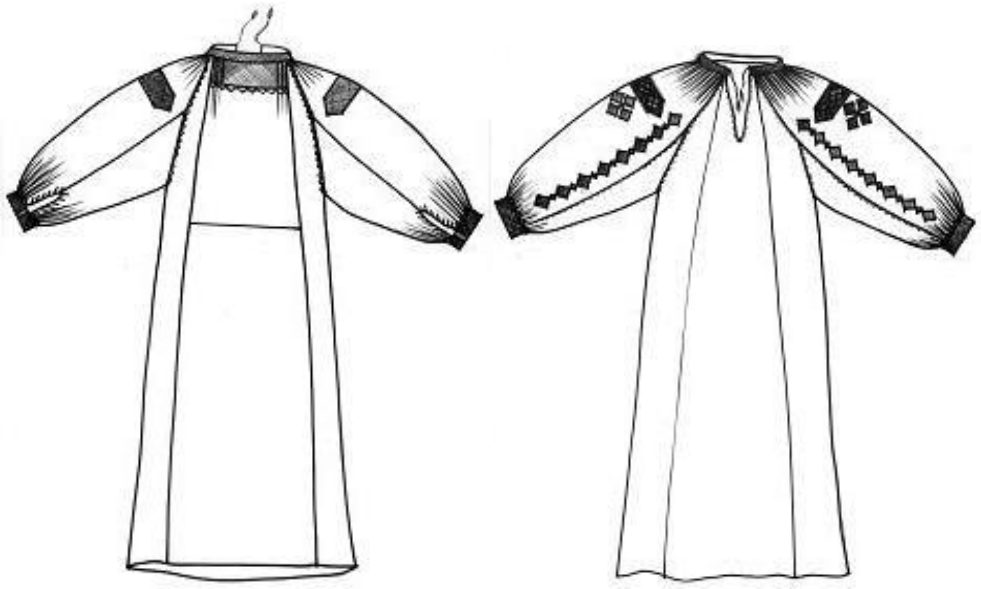

2.110, 2.111

Рис. 2.108. Дівчина у народному вбранні, с. Довге, Іршваський р-н. 20-ті рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.109. Жіноча сорочка («довганя»), с. Кушниця, Іршавський р-н. Домоткане полотно, вишивка, кучерявий стіб. Початок ХХ ст. (ФЗКМ Е: 4201/29334).

Рис. 2.110, 2.111. Крій жіночої сорочки («довгані»), с. Кушниця, Іршавський р-н. Домоткане полотно, вишивка, кучерявий стіб. Початок ХХ ст. (ФЗКМ Е: 4201/29334). (Рисунок Р.І. Пилипа).

2.112, 2.113

Рис. 2.112. «Пазуха» – верхня частина передньої пілки жіночої сорочки («довгані»), с. Керецьки, Свалявський р-н. Домоткане полотно, чинувате тканння, вишивка, хрестик. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 3823/1603).

Рис. 2.113 «Краска» – верхня частина «пазухи» жіночої сорочки («довгані»), с. Керецьки, Свалявський р-н. Домоткане полотно, чинувате тканння, вишивка, хрестик. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗКМ Е: 4201/29334).

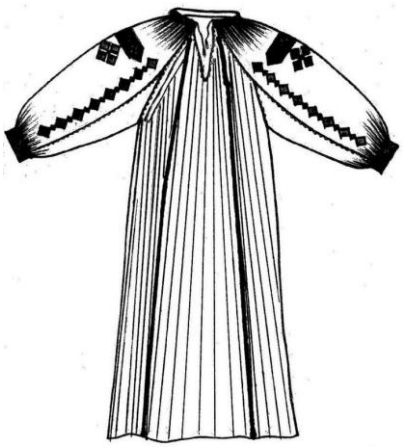

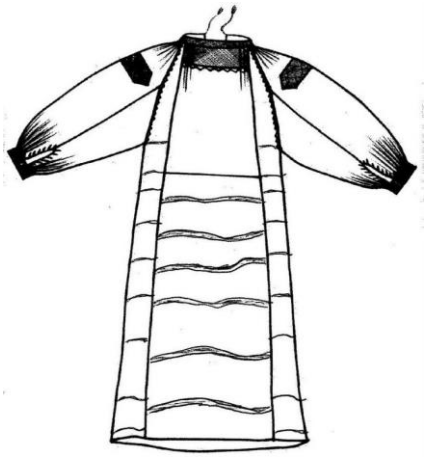

2.114, 2.115, 2.116

Рис. 2.114. Жіноча сорочка («довганя»), с. Керецьки, Свалявський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, хрестик. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 3591/1508).

Рис. 2.115. Крій жіночої сорочки («довгані»), с. Довге, Іршавський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, хрестик. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 11502/14). (Рисунок Р.І. Пилипа, В.В. Коцана).

Рис. 2.116. Сорочка («збиранка») жінки старшого віку, с. Довге, Іршавський р-н. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 6182/2845). (Рисунок Р.І. Пилипа, В.В. Коцана).

Найпишніше оздоблювались рукави жіночих боржавських сорочок. Від розміщення на них орнаменту, кольорової гами вишивки, способів розміщення складових орнаменту можна було визначити ареал поширення сорочки. У верхній, плечовій частині рукава технікою «кучерявий стег» вишивали поперечну смугу («наплечник») (30-40×3-6 см).

2.117, 2.118, 2.119

Рис. 2.117-2.119. Орнаментальна композиція «наплечиників» на жіночих сорочках, села Керецьки, Свалявський р-н, Довге, Іршавський р-н. Домоткане полотно. вишивка, кучерявий стіб. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 11509/21; ФЗМНАП О: 11510/22; ФЗМНАП О: 11511/23).

Різноманітністю форми вирізнявся ромб («хвостик»), вишитий під «наплечником».

Рис. 2.120. Ромб («хвостик») на рукаві жіночої сорочки, с. Керецьки, Свалявський р-н. Домоткане полотно, вишивка, кучерявий стіб, низина. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 11492/4).

Рис. 2.121-2.125. Варіанти «хвостика» на жіночих сорочках, с. Керецьки, Свалявський р-н. Домоткане полотно, вишивка, кучерявий стіб, хрестик. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 3591/1508; Експозиція Свалявського краєзнавчого районного музею (м. Свалява) (далі – ЕСКРМ:); ФЗМНАП О: 11508/20; ФЗМНАП О: 3581/1498; ФЗМНАП О: 3596/15).

2.126, 2.127

Рис. 2.126. Вертикальна поздовжня смуга, вишита вздовж зовнішнього шва рукавів жіночих сорочок, села Керецьки, Березники, Свалявський р-н. Домоткане полотно, вишивка, кучерявий стіб, хрестик. 20-40-ві рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.127. Смуги («партички») у верхній частині рукавів жіночих сорочок, с. Керецьки, Свалявський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 20-40-ві рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

2.128, 2.129

2.130, 2.131, 2.132, 2.133

Рис. 2.128-2.129. Орнаментальна композиція «наплечиників» на жіночих сорочках, с. Довге, Іршавський р-н. Домоткане полотно, вишивка, кучерявий стіб. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 6614/ 2962; ФЗМНАП О: 6644/2982; ФЗМНАП О: 6703/3039).

Рис. 2.130. Ромб («хвостик») на рукавах жіночих сорочок, с. Довге, Іршавський р-н. Домоткане полотно, вишивка, кучерявий стіб. 20-ті рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.131-2.133. Вертикальна поздовжня смуга, вишита вздовж зовнішнього шва рукавів жіночих сорочок, с. Довге, Іршавський р-н. Домоткане полотно, вишивка, кучерявий стіб, хрестик. 20-40-ві рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

2.134, 2.135

2.136, 2.137, 2.138

2.139, 2.140

Рис. 2.134-2.140. Жіночі сорочки («довгані») та варіанти їх оздоблення, с. Лозянське, Міжгірський р-н. Домоткане полотно, вишивка, кучерявий стіб, хрестик. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 3949/1674; ФЗМНАП О: 3950/1675).

Рис. 2.141. Жінка у традиційному народному вбранні боржавських долинян. Фото з архіву автора.

ТУРЯНСЬКІ ДОЛИНЯНИ

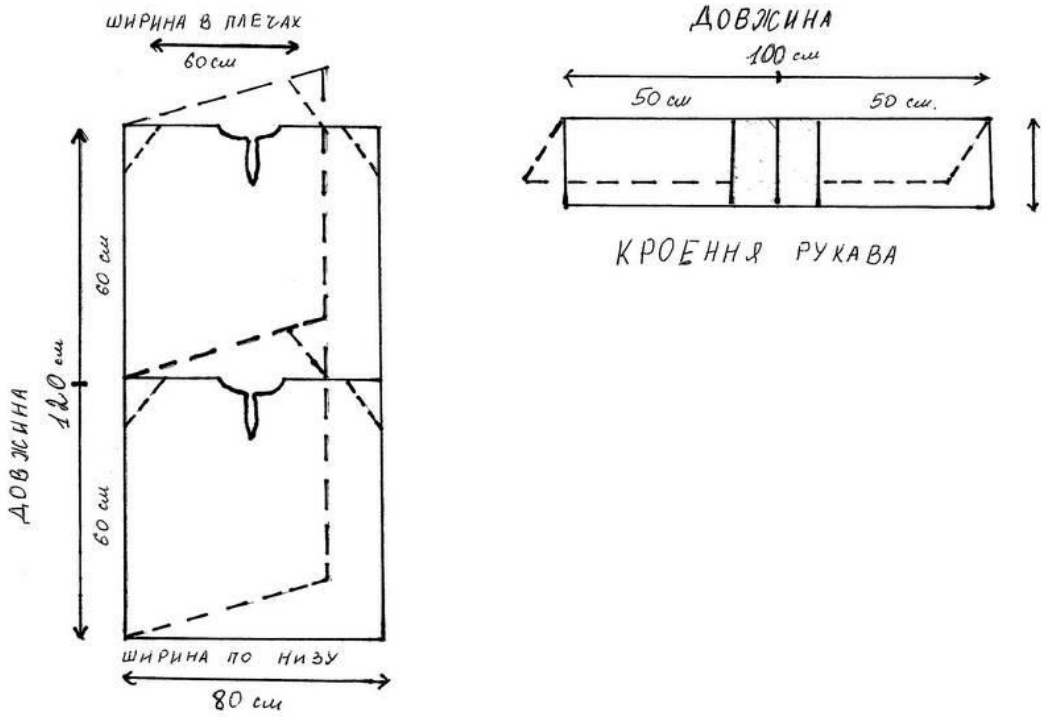

2.142

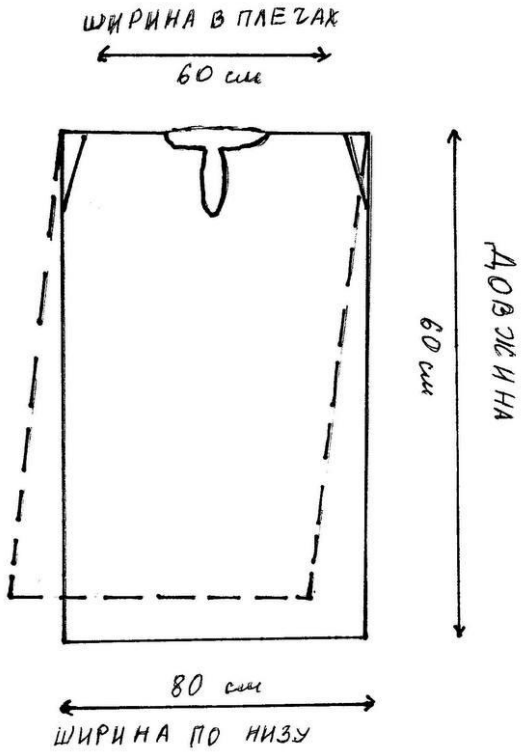

2.143

Рис. 2.142. Крій жіночої сорочки («опліччя») з одним бічним швом, села Турянської долини. Початок XX ст. (Рисунок автора).

Рис. 2.143. Крій жіночої сорочки («опліччя») з двома бічними швами, села Турянської долини. Початок 20-х рр. XX ст. (Рисунок автора).

2.144, 2.145 2.146

Рис. 2.144-2.146. Жіноча сорочка («опліччя»), с. Тур’я-Бистра, Перечинський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 10829/4202).

Рис. 2.147. Жіноча сорочка («опліччя»), с. Ликіцари, Перечинський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 10827/4201).

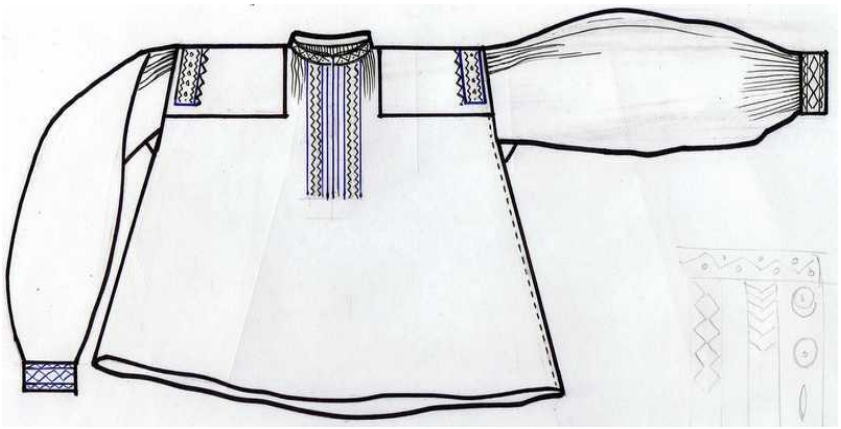

2.148

Рис. 2.130. Крій жіночої сорочки («опліччя»), с. Тур'я-Поляна, Перечинський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 5164/2441). (Рисунок Р.І. Пилипа).

Рис. 2.149-2.151. Поздовжні смуги вишивки («фараметлики») обабіч розрізу пазухи жіночих сорочок, села Тур'я-Поляна, Турица, Перечинський р-н. (ЕМТ-ПЗОШ: інв. № не присвоєно; ЕМТ-ПЗОШ: інв. № не присвоєно; ЕМТ-ПЗОШ: інв. № не присвоєно).

2.152-2.154

Рис. 2.152, 2.153. Поперечна смуга вишивки на плечовій частині жіночих сорочок, села Турянської долини, Перечинський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик, низина. 20-40-ві рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.154. Орнаментальні композиції вишивки на манжетах жіночих сорочок, села Турянської долини, Перечинський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик, низина. 20-40-ві рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.155, 2.156. Жіноча сорочка («опліччя»), с. Порошково, Перечинський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. Початок XX ст. (ФЗКМ Е: 357).

2.157, 2.158

Рис. 2.157. Крій жіночої сорочки («опліччя»), с. Сімерки, Перечинський р-н. Домоткане полотно. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 10333/4012). (Рисунок автора).

Рис. 2.158. Жіноча сорочка («опліччя»), с. Сімерки, Перечинський р-н. Домоткане полотно. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 10333/4012).

2.159, 2.160

Рис. 2.159. Крій жіночої сорочки («опліччя»), с. Туриця, Перечинський р-н. Домоткане полотно, вишивка, гладь. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 10179/3946). (Рисунок автора).

Рис. 2.160. Жіноча сорочка («опліччя»), с. Туриця, Перечинський р-н. Домоткане полотно, вишивка, гладь. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 10179/3946).

Рис. 2.161, 2.162. Орнаментальні композиції вишивки обабіч розрізу пазухи та на рукавах жіночих сорочок («опліч»), с. Туриця, Перечинський р-н. Домоткане полотно, вишивка, гладь, хрестик. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 10179/3946; ФЗМНАП О: 3164/1293; ФЗМНАП О: 13976/373; ФЗМНАП О: 13977/374).

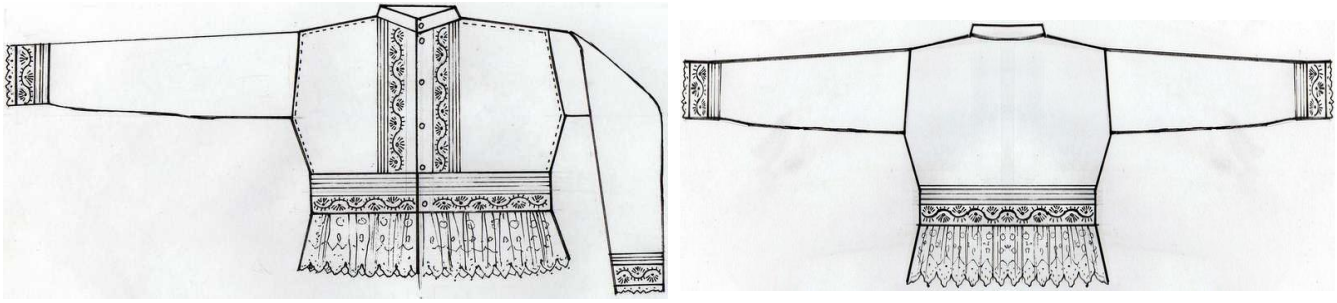

Рис. 2.163, 2.164. Крій жіночої блузи («візитки»), с. Ликіцари Перечинського р-ну. Фабрична матерія, вишивка, гладь, декоративні загинки, мереживо. 30-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 5777/2639). (Рисунок Р.І. Пилипа).

Рис. 2.165. Жіноча блуза («візитка»), с. Ликіцари Перечинського р-ну. Фабрична матерія, вишивка, гладь, декоративні загинки, мереживо. 30-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 5777/2639).

Рис. 2.166. Турянські строї. 1920-ті рр. Фото Амалії Кожмінової

УЖАНСЬКІ ДОЛИНЯНИ

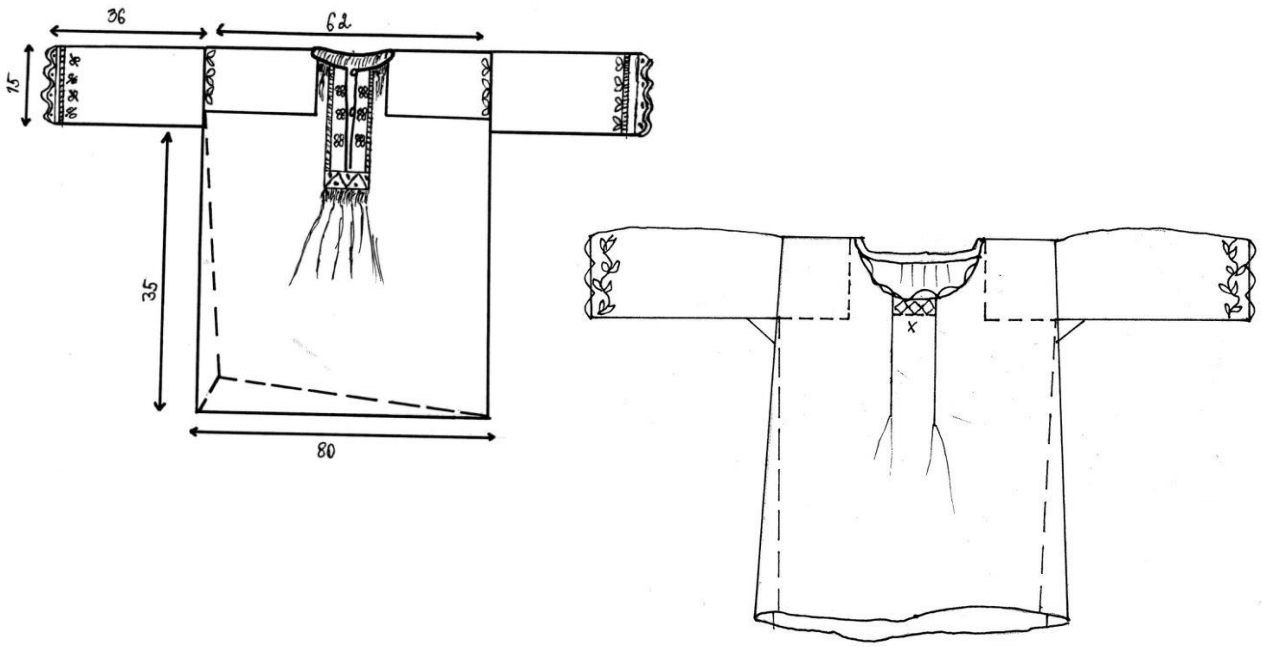

2.167, 2.168

Рис. 2.167. Крій жіночої сорочки, с. Макарово, Мукачівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик, мережка. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 11941/84). (Рисунок автора).

Рис. 2.168. Крій жіночої сорочки, с. Жуково, Мукачівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик, мережка. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 2279/58). (Рисунок автора).

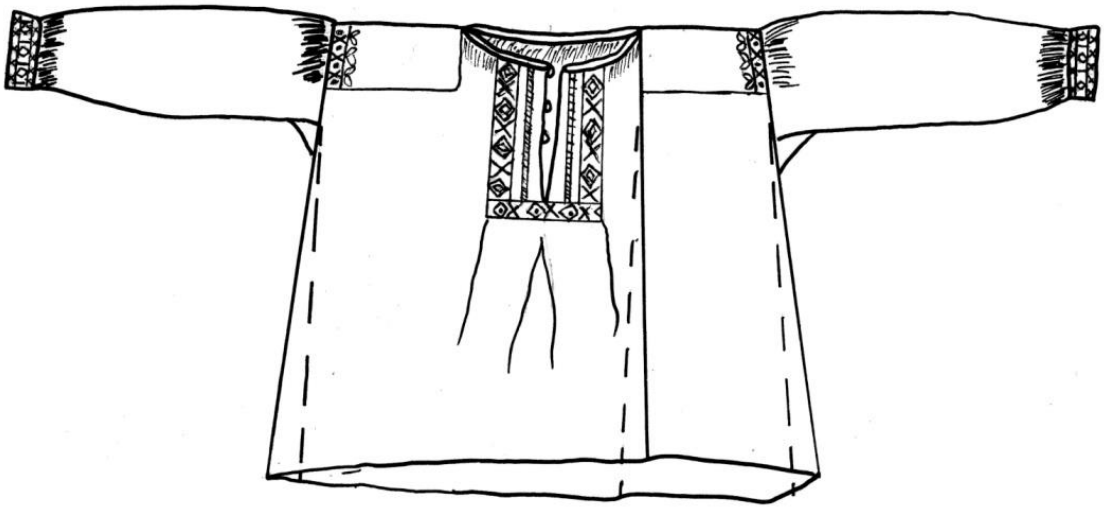

Рис. 2.169. Крій жіночої сорочки, с. Крите, Мукачівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 30-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 1518/448). (Рисунок автора).

2.170, 2.171

2.172, 2.173

2.174, 2.175, 2.176, 2.177

Рис. 2.170-2.177. Орнаментальні композиції вишивки жіночих сорочок, села Ракошино, Крите, Мукачівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, хрестик, мережка. Перша половина ХХ ст. (Фото з архіву автора).

2.178, 2.179, 2.180

Рис. 2.178. Крій спідньої жіночої сорочки («плаття»), с. Ракошино, Мукачівський р-н. Домоткане полотно. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 1406/414). (Рисунок автора).

Рис. 2.179. Крій спідньої жіночої сорочки («плаття»), с. Ракошино, Мукачівський р-н. Домоткане полотно. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 1413/421). (Рисунок автора).

Рис. 2.180. Крій дівочої спідньої сорочки («плаття»), с. Ракошино, Мукачівський р-н. Домоткане полотно. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 10645/4168). (Рисунок автора).

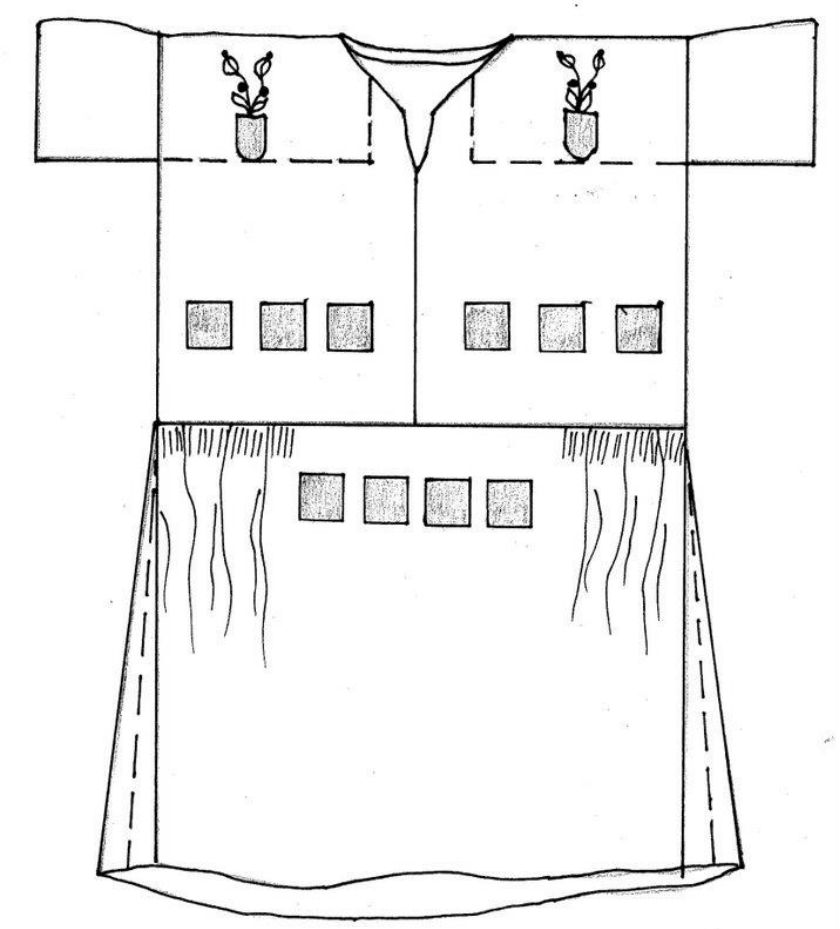

Рис. 2.181. Крій святкової спідньої жіночої сорочки («плаття»), с. Ракошино, Мукачівський р-н. Домоткане полотно. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 10644/4167). (Рисунок автора).

2.182, 2.183

2.184, 2.185

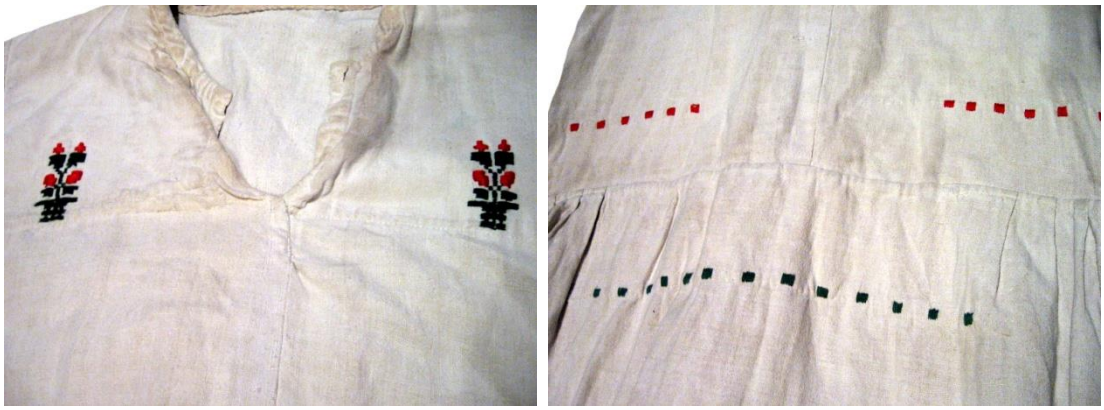

2.186, 2.187

Рис. 2.182-2.187 Святкві спідні жіночі сорочки («плаття»), с. Ракошино, Мукачівський р-н. Домоткане полотно. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 10644/4167; ФЗМНАП О: 10647/4170).

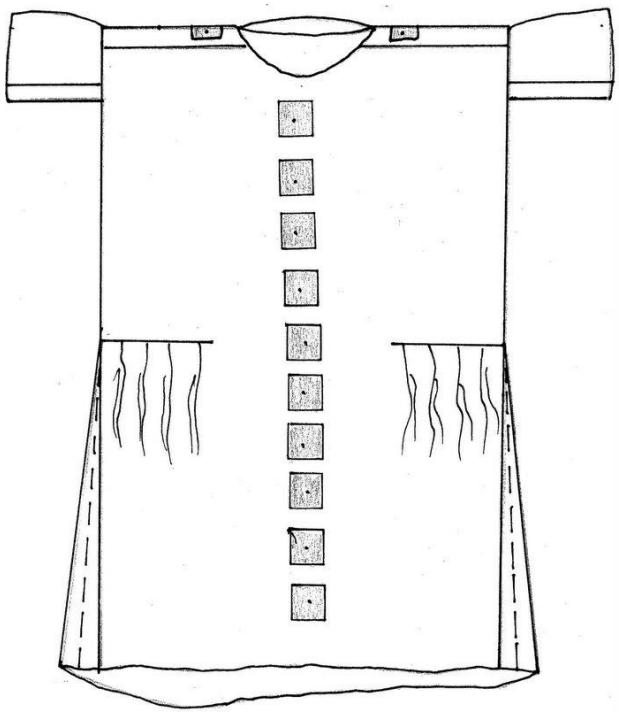

Рис. 2.188. Крій дівочої спідньої сорочки («плаття»), с. Ракошино, Мукачівський р-н. Домоткане полотно. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 10645/4168). (Рисунок автора).

Рис. 1.189, 2.190. Дівоча спідня сорочка («плаття»), с. Ракошино, Мукачівський р-н. Домоткане полотно. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 10645/4168).

2.191, 2.192

Рис. 2.191. Святкова жіноча сорочка, с. Невицьке, Ужгородський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 6357/2890).

Рис. 2.192. Жіноча сорочка, с. Дравці, Ужгородський р-н. Домоткане полотно, вишивка, «хрестик». 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 12437/179).

Рис. 2.193, 2.194. Жіночі блузи («візитки», «лепетянки»), села Оріховиця, Кибляри, Ужгородський р-н. Атласна, шовкова матерія. 40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 2603/977; ФЗМНАП О: 2604/978).

Рис. 2.195, 2.196. Спідниці, села Колочава, Міжгірський р-н, Буштино, Тячівський р-н. Фабрична матерія, стрічки. Початок XX ст. (ФЗМНАП О: 193/130; ФЗМНАП О: 647/266).

Рис. 2.197. Повсякденний фартух, с. Сокирниця, Хустський р-н. Домоткане полотно. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 8564/3494).

Рис. 4.198, 4.199. Фартухи («плати»), села Новобарово, Буштино, Тячівський р-н. Фабрична матерія, стрічки, машинні шви. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФРМЕПТ: 32; ФРМЕПТ: 34).

2.200, 2.201

Рис. 2.200. Жінка у народному вбранні, с. Приборжавське, Іршавський р-н. 30-40-ві рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.201. Фартух («плат»), с. Керецьки, Свалявський р-н. Фабрична матерія. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФМЕХП Е: 64847).

2.202, 2.203, 2.204

Рис. 2.202. Літня жінка, с. Лисичево, Іршавський р-н. Початок 30-х рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.203, 2.204. Фартух («плат»), с. Кушниця, Іршавський р-н. Фабрична матерія, машинні шви. 40-ві рр. XX ст. (ФЗКМ Е: 4248/29501).

Рис. 2.205-2.208. Фартух («плат»), с. Довге, Іршавський р-н. Фабрична матерія, вишивка, низина. 40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 3870/1624; ФЗМНАП О: 3871/1625).

Рис. 2.209-2.214. Пояси («пасини»), с. Довге, Іршавський р-н. Різнокольорові вовняні нитки, ткання. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 3604/1514; ФЗМНАП О: 3836/1616; ФЗМНАП О: 6183/2846; ФЗМНАП О: 11516/28; ФЗМНАП О: 139; ФЗМНАП О: 3606/1516).

2.215, 2.216

Рис. 2.215. Спідниця («сукня»), с. Криве, Тячівський р-н. Фабрична матерія, стрічки. Початок XX ст. (ФЗМНАП О: 9857/3780).

Рис. 2.216. Спідниця «на рокоти», с. Терново, Тячівський р-н. Фабрична матерія, машинні шви. 20-ті рр. XX ст. (ЕКМТ: інв. № не присвоєно).

2.217, 2.218

Рис. 2.217. Дівчина у народному вбранні, с. Криве, Тячівський р-н. Реконструкція, 2012 р. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.218. Весільний фартух, с. Бедевля, Тячівський р-н. Фабрична матерія, фабрична мережка, машинні шви. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 5928/2703).

2.219, 2.220, 2.221

2.222, 2.223, 2.224

Рис. 2.219. Дівчина у народному вбранні, с. Хижа, Виноградівський р-н. Реконструкція, 2012 р. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.220-2.224. Спідниця («подолок»), с. Хижа, Виноградівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, мережка. 20-ті рр. XX ст. (ФЗКМ Е: 2482/19272).

2.225, 2.226

Рис. 2.225, 2.226. Фартухи («плати»), с. Хижа, Виноградівський р-н. Фабрична матерія, стрічки, мережка, машинні шви. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 3772/1552; ФЗМНАП О: 3773/1553).

2.227, 2.228

Рис. 2.227, 2.228. Спідниці («кабати»), села Туриця, Тур'я-Поляна, Перечинський р-н. Фабрична матерія. 30-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 10184/3951; ФЗМНАП О: 3164/1292).

2.229, 2.230

Рис. 2.229. Спідниця («сукня»), с. Кибляри, Ужгородський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 6015/2815).

Рис. 2.230. Спідня сукня («фодрованець»), с. Оріховиця, Ужгородський р-н. Фабрина матерія, фабрична мережка («чіпка»). 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 2599/971).

2.231, 2.232

Рис. 2.231, 2.232. Жіноча сукняна безрукавка («лайблик», «лекрик»), с. Криве, Тячівський р-н. Сіре домоткане сукно, чорне фабричне полотно. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 12946/240).

2.233, 2.234, 2.235, 2.236

Рис. 2.233, 2.34. Комплекти традиційного жіночого народного вбрання, села Велятино, Хустський р-н, Буштино, Тячівський р-н. 20-ті рр. ХХ ст. (Експозиція МПМЗ МДУ; Експозиція РМЕПТ). (Фото з архіву автора).

Рис. 2.235, 2.236. Жіночі хутряні безрукавки («бунди»), села Сокирниця, Хустський р-н, Буштино, Тячівський р-н. Овече хутро, шкіра, китиці, аплікації, вишивка, гладь. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 5069/2406; ФРМЕПТ: 36).

2.237, 2.238

Рис. 2.237, 2.238. Орнаментальні композиції вишивки спинок жіночих хутряних безрукавок («бунд»), села Бедевля, Діброва, Тячівський р-н. Овече хутро, червоне фабричне сукно, шкіра, китиці, аплікації, вишивка, гладь. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 1639/872; ФЗМНАП О: 12947/241).

2.239, 2.240

Рис. 2.239, 2.240. Жіноча хутряна безрукавка («реклик», «рехлик»), с. Керецьки, Свалявський р-н. Овече хутро, шкіра, вишивка, гладь. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 3705/1543).

2.241, 2.242

Рис. 2.241, 2.242. Жіноча безрукавка («лайбик»), с. Буштино, Тячівський р-н. Фабрична матерія, стрічки, машинні шви. 30-40-ві рр. XX ст. (ФРМЕПТ: 37).

2.243, 3.244

Рис. 2.243, 2.244. Жіноча безрукавка («плічки», «лайбик»), с. Кушниця, Іршавський р-н. Фабрична матерія, стрічки. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗКМ Е: 4208/29341).

2.245, 2.246, 2.247

Рис. 2.245. Жіноча в’язана безрукавка («камізелька»), с. Данилово, Хустський р-н. Різнокольорові вовняні нитки, в’язання. 30-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 4449/1962).

Рис. 2.246, 2.247. Жіночі безрукавки («камізельки»), с. Сокирниця, Хустський р-н. Різнокольорові вовняні нитки, в’язання. 30-40-ві рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

.

2.248, 2.249

Рис. 2.248, 2.249. Жіноча безрукавка («лайбик», «камізелька»), с. Хижа, Виноградівський р-н. Чорна оксамитова матерія, фабричні стрічки, бісер, гудзики. 30-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 3803/1583).

2.250, 2.251

Рис. 2.250, 2.251. Жіноча безрукавка («лайбик», «камізелька»), м. Ужгород. Чорна оксамитова матерія, фабричні стрічки, бісер, гудзики. 30-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 9422/3657).

2.252, 2.253

Рис. 2.252 Жіноча блуза («візитка»), с. Тур'я-Пасіка, Перечинський р-н. Оксамитова матерія, фабричні стрічки. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 3173/1302).

Рис. 2.253. Жіноча блуза («візитка»), с. Вільшанки, Перечинський р-н. Оксамитова матерія, фабричні стрічки, машинні шви. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 7559/3303).

Рис. 2.254. Діти у народному вбранні, с. Синевир, Міжгірський р-н. 1925 р. (Фото з архіву автора).

Для виготовлення чорної гуні боржавські долиняни білу вовну фарбували у відварі кори чорної вільхи, добавляючи мідного купоросу. Після проварювання вовну сушили, чесали на щіті, пряли. Для основи пряли тонкі, а для перетикання – товсті нитки («вірьовки»), з яких ткали полотно. Кілька зшитих піл вибивали у валилі. Потім приступали до пошиття гунь. Поширеними були гуні, верхня пілка яких кроїлась разом з довгими рукавами. Довжина рукавів (70-75 см) перевищувала довжину самих гунь (60-65 см). Контури горловини та піл обшивали чорною вовняною ниткою. У селах Приборжавське, Довге, Суха, Бронька, Кушниця, Лисичево Іршавського району побутували чорні, а у селах Керецьки, Березники – сірі з коричнюватим відтінком. Через носіння чорної гуні жителів сіл верхів'я р. Боржави часто називали «черняками». У селах середньої та нижньої течії річки Боржави (Імстичево, Великий Раковець, Малий Раковець, Білки, Осій, Ільниця, Розтока, Дубрівка, Сільце) шили довгі білі гуні («петики») із ворсом («кострубами»). Гуні мали невеликий (10 см) круглий виріз горловини. Різниці у розмірах жіночих і чоловічих білих «петиків» не було. Жіночі могли бути довші за чоловічі і навпаки. Зустрічались як ворсовані, так і гладкі гуні. Носили їх наопашки .

2.255, 2.256

Рис. 2.255. Гуня жіноча («петик»), с. Довге, Іршавський р-н. Вовняні нитки, тканння. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 244/154).

Рис. 2.256. Гуня жіноча («петик»), с. Кушниця, Іршавський р-н. Вовняні нитки, тканння. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 244/154).

2.257, 2.258

Рис. 2.257. Гуня, с. Керецьки, Свалявський р-н. Вовняні нитки, тканння. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 937/281).

Рис. 2.258. Гуня чоловіча, с. Бедевля, Тячівський р-н. Вовняні нитки, тканння. Початок 20-х рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 810/278).

2.259, 2.260

Рис. 2.259. Жіноча сукняна куртка («уйош»), с. Стеблівка, Хустський р-н. Домоткане сукно, фабрична матерія, машинні шви. Початок ХХ ст. (ФМЕХП Е: 73680/2586).

Рис. 2.260 Жіноча сукняна куртка («уйош»), с. Данилово, Хустський р-н. Домоткане сукно, фабрична матерія, машинні шви. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 4801/2245).

Рис. 2.261. Жіноча сукняна куртка («уйош»), с. Колочава, Міжгірський р-н. Домоткане сукно, фабрична матерія, машинні шви. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 191/128).

2.262, 2.263

Рис. 2.262. Жіноча сукняна куртка («уйош»), с. Тарасівка, Тячівський р-н. Домоткане сукно, фабрична матерія, машинні шви. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 9333/3629).

Рис. 4.263. Жіноча сукняна куртка («уйош»), с. Керецьки, Свалявський р-н. Домоткане сукно, фабрична матерія, машинні шви. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 432/203).

Рис. 2.264. Коротка жіноча куртка («кожух»), с. Красна, Тячівський р-н. Домоткане сукно, фабрична матерія. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗКМ Е: 2942/22733).

На початку 20-х рр. XX ст. у королевських долинян поширились куртки («уйоші», «беличі») з чорного оксамиту («велюру»), які уже наприкінці 20-х – на початку 30-х рр. повністю витіснили сукняні куртки. Крій «беличів» складався із шести піл: двох передніх та чотирьох задніх. Куртка мала відкидний («закочуваний») комір, довгі цільнокроєні рукави. На передніх пілках робили дві прорізні кишені («жеби»). У нижній частині спинки та на стику двох середніх пілок робили дві зустрічні складки («фавди», «фавдовий защип»). Відкидний комір, передні пілки, низ рукавів, подол піджака, контури кишень та «фавдового защипу» оздоблювали широкими (4-6 см) смужками чорного ягнячого хутра, обабіч якого нашивали різнокольорові декоративні ґудзики («гомби»). Такі куртки побутували й у сусідніх румунських повітах Сату Маре, Баю Маре та їх околицях. Румунські куртки виготовляли з чорного оксамиту, передні пілки та спинку оздоблювали різнокольоровими плетеними шнурочками («шнурівками»), вишивкою та різноманітними мережками.

Рис. 4.265, 4.266. Жіноча куртка («белич»), с. Хижа, Виноградівський р-н. Чорна оксамитова матерія, чорне ягняче хутро, декоративні ґудзики, бісер. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 4721/2179).

2.267, 2.268

Рис. 2.267, 2.268. Весільні дівочі вінки («парти»), села Данилово, Сокирниця, Хустський р-н. Фабрична матерія, картон, стрічки, вовняні нитки, бісер, стеклярус, штучні квіти, монети. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 4546/2048; ФЗМНАП О: 6438/2912).

2.269, 2.279

Рис. 2.269. Хустка («ширінка»), с. Данилово, Хустський р-н. Фабрична матерія. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 3228/1356).

Рис. 2.270. Весільна хустка, с. Сокирниця, Хустський р-н. Домоткане лляне полотно, фабричні стрічки, бісеринки. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 1921/691).

2.271, 2.272

Рис. 2.271, 2.272. Чепці («чепаки»), села Довге, Білки, Іршавський р-н. Фабрична матерія, атласні стрічки. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 233/141; ФЗМНАП О: 1164/378).

2.273, 2.274

Рис. 2.273. Хустка («ширінка», «рійтованка»), с. Кушниця, Іршавський р-н. Фабрична матерія. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 13735/340).

Рис. 2.274. Хустка («ширінка»), с. Довге, Іршавський р-н. Фабрична матерія, вовняні нитки, китички. 40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 1177/389).

2.275, 2.276, 2.277

Рис. 2.275. Велика хустка («ширинка кундирява»), с. Невицьке, Ужгородський р-н. Чорні вовняні нитки, ткання. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 5853/2674).

Рис. 2.276. Велика хустка («ширинка кундирява»), с. Турица, Перечинський р-н. Білі вовняні нитки, в'язання. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 3175/1304).

Рис. 2.277. Велика хустка («ширинка»), с. Великий Раковець, Іршавський р-н. Фабричне виробництво. 20-40-ві рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

2.278, 2.279

Рис. 2.278, 2.279. Жіночі прикраси з бісеру («силянки», «сплітанки»), села Сокирниця, Стеблівка, Хустський р-н. Вовняні нитки, бісер, плетіння. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 2192/4278; ФЗМНАП О: 5217/2481).

2.280, 2.281

Рис. 2.280. Дводільна силянка, с. Сокирниця, Хустський р-н. Вовняні нитки, бісер, нанизування. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 2196/4282).

Рис. 2.281. Намисто («пацьорки»), с. Буштино, Тячівський р-н. Нитки, бісер, нанизування. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФРМЕПТ: 70).

2.282, 2.283

Рис. 2.282. Дводільна «силянка», с. Керецьки, Свалявський р-н. Нитки, бісер, нанизування. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 3602/348/1).

Рис. 2.283. Скляне намисто («дьондьовані пацьорки»), с. Керецьки, Свалявський р-н. Нитки, скляні намистинки, нанизування. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 8260/3433).

Рис. 2.284. Жіночі постоли, с. Керецьки, Свалявський р-н. Шкіра, стягування. 20-ті рр. XX ст. (ЕСКРМ: інв. № не присвоєно; ЕСКРМ: інв. № не присвоєно).

У XIX ст. у селах межиріччя Тереблі і Ріки були поширеними короткі (40-45 см) чоловічі сорочки з домотканого полотна. Кроїлась вона з одного, складеного вдвоє по пітканню, шматка полотна. Поли зшивали, залишаючи при цьому прорізи для рукавів. Виріз горловини переходив у неглибокий розріз пазухи, що зав'язувався на шнурок («зав'язку») з китицями на кінцях. У таких сорочок комір був відсутнім. Цільнокроєні, широкі рукави завершувались вільно. Сорочка була суцільною без поперечного шва та вставок («клинів»), збиралась у дрібні складки («фалди») навколо вирізу горловини та у місці з'єднання рукавів зі станом сорочки. Сорочка не оздоблювалась вишивкою, не заправлялась у штани, а одягалась вільною, на випуск.

2.285, 2.286

Рис. 2.285. Чоловіча сорочка, с. Буштино, Тячівський р-н. Домоткане полотно, складки («фалди»). Друга половина XIX ст. (ФРМЕПТ: 40).

Рис. 2.286. Чоловіча сорочка («лайданя»), с. Підплеша, Тячівський р-н. Домоткане полотно, мережки, вишивка, гладь, хрестик. Друга половина XIX ст. (ФЗМНАП О: 9331/3697).

Пишністю виділялись святкові та весільні чоловічі сорочки («лайдані») тересвянських долинян. Шили їх з довгого (120-130 см) шматка домотканого полотна, зігнутого навпіл по

ширині. У верхній частині, посередині зігнутого полотнища, робили круглий виріз горловини, який переходив у поздовжній розріз пазухи, що застібувався на ґудзики і зав'язувався на шнурочки. Із виворітного боку сорочку підшивали грубішим домотканим полотном до рівня грудей. Рукави прямі, широкі, зшиті із двох піл, з'єднаних між собою мережаним швом («ціркою»). Навколо мережки робили декоративне збирання на нитку у вигляді «зубчиків». Плечова частина рукавів збиралася у декоративні складки. До стану по боках, під рукавами, пришивали вузькі пілки-вставки («полики»). У другій половині XIX ст. сорочки оздоблювали мережкою, вирізуванням, декоративними обмітувальними швами та вишивкою гладдю («струпавим вишиванням»). При цьому «лайдані» оздоблювали тільки геометричним орнаментом, виконаними конопляними білими та лляними блідо-жовтими нитками. З перших десятиріч XX ст. святкові «лайдані» вишивали білими фабричними, часто шовковими нитками. У рельєфну вишивку гладдю («струпаве вишивання») почали додавати червоні, сині, жовті барви. Пазуху зав'язували («защункували») плетеними шнурками («чапловами») із різнокольоровими китичками («буйтликами») на кінцях.

2.287

Рис. 2.287. Коротка чоловіча сорочка, с. Довге, Іршавський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. Кінець XIX ст. (ФЗМНАП О: 7008/3207).

2.288, 2.289

Рис. 2.288. Чоловіча сорочка, с. Буштино, Тячівський р-н. Домоткане полотно, декоративні загинки. Початок XX ст. (ФРМЕПТ: 43).

Рис. 4.289. Чоловіча сорочка, с. Руська Мокра, Тячівський р-н. Домоткане полотно, декоративні загинки. Початок XX ст. (Фото з архіву автора).

Наприкінці XIX – на початку XX ст. у боржавських долинян побутували чоловічі сорочки з домотканого полотна. Буденні сорочки кроїли з одного шматка полотна (160×50

см), зігнутого навпіл по ширині. На початку 20-х рр. ХХ ст. буденні сорочки стали кроїти з бічною вузькою пілкою, у плечах вшивали вузькі (4 см) «плечики», з'являється відкидний комір, розріз застібували на п'ять ґудзиків. Обабіч розрізу робили по вісім «прутиків» («рям»). Святкові сорочки кроїли з чотирьох піл, з коміром-стійкою або відкидним коміром, неглибоким розрізом пазухи, довгими рукавами без манжет,оздоблювали вишивкою білими нитками.

На початку ХХ ст. у селах верхів'я р. Боржави хлопці та молоді чоловіки на свята одягали збирані у складки сорочки («рямованки»). Полотно вздовж розрізу пазухи сорочок збирали у складочки й прошивали машинним швом. Поверх утворених таким чином складок («рям») пришивали три вузькі полотняні смужки («партиці»). Обрамленням «рям» служили декоративні зубчики.

2.290, 2.291

2.292

Рис. 2.290-292. Чоловічі сорочки, села Довге, Кушниця, Іршавський р-н. Домоткане полотно, декоративні загинки, вишивка. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 1167/380; ФЗМНАП О: 6729/3065; ФЗКМ Е: 4213/29396).

2.293, 2.294

Рис. 2.293. Комплект чоловічого народного вбрання, с. Стеблівка, Хустський р-н. Реконструкція, 2012 рік. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.294. Чоловіча весільна сорочка, с. Стеблівка, Хустський р-н. Домоткане полотно, декоративні загинки. 30-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП: 11227/4349).

2.295, 2.296, 2.297

Рис. 2.295. Чоловіча сорочка, с. Буштино, Тячівський р-н. Фабрична матерія, вишивка, хрестик. 30-40-ві рр. XX ст. (ФРМЕПТ: 46).

Рис. 2.296. Чоловіча сорочка, с. Криве, Тячівський р-н. Фабрична матерія, вишивка, хрестик. 30-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 12880/231).

Рис. 2.297. Чоловіча сорочка, с. Довге, Іршавський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. 30-40-ві рр. XX ст. (ФЗКМ Е: 2859/12372).

У другій половині XIX – першій половині XX ст. у турянських долинян побутували короткі (60-70 см) чоловічі сорочки. Кроїли їх з двох, рідше з трьох-чотирьох піл, з вузьким коміром («обшивкою»), довгими рукавами, що завершувались манжетами. Полотно під коміром, у верхній плечовій частині рукавів та навколо манжет збирали у дрібні складки («рями»). Ззовні чоловічі сорочки турянських долинян схожі до жіночих. Характерною ознакою чоловічих сорочок був глибокий розріз пазухи, що застібувався на 9-10 ґудзиків. Обабіч розрізу пазухи вишивали дві або чотири поздовжні орнаментальні смуги («фараметлики»), які вдало гармоніювали із декоративними загинками, зубчиками, мережками («цірками»). Орнаментальна композиція «фараметликів» складалась з дрібних геометричних мотивів Оригінальністю виділялись сорочки, основні мотиви «фараметликів» яких вишивали білими нитками технікою гладь («струпаве вишивання»), а їх внутрішню площину заповнювали різнокольоровою вишивкою у вигляді восьмикутних

зірок та стилізованих квіток [646]. Орнаментальна композиція широких пришивних манжет складалась з широкої та двох вузьких обрамляючих смуг. Основними мотивами виступали ромби, трикутники, скісні хрести, стилізовані квіти.

2.298, 2.299, 2.300

Рис. 2.298-2.230. Чоловічі сорочки, с. Порошково, Перечинський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик, низина. 20-рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 942/286; ФЗМНАП О: 12433/175/1; ФЗМНАП О: 12433/175/2).

2.231, 2.232

Рис. 2.231. Чоловіча сорочка, с. Макарово, Мукачівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, «струпаве вишивання», хрестик. Початок 20-х рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 11944/87).

Рис. 2.232. Весільна чоловіча сорочка, с. Кибляри, Ужгородський р-н. Домоткане полотно, декоративні загинки, вишивка, «струпаве вишивання». Початок 20-х рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 12434/176).

2.233, 2.234

Рис. 2.233. Парубок у народному вбранні, с. Стеблівка, Хустський р-н. Реконструкція, 2012 р. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.234. Оздоблення чоловічих штанів («гатей»), с. Копашнево, Хустський р-н. Домоткане полотно, вишивка, вирізування, загинки, стряпки. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗКМ Е: 1921/14267).

2.235, 2.236, 2.237

Рис. 2.235. Парубок у народному вбранні, с. Криве, Тячівський р-н. Реконструкція, 2012 р. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.236. Парубок у народному вбранні, с. Довге, Іршавський р-н. Реконструкція, 2012 р. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.237. Чоловічі штани («гаті»), с. Хижа, Виноградівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, загинки. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 10903/4216).

2.238, 2.239

Рис. 2.238, 2.239. Зимові штани («холошні»), с. Буштино, Тячівський р-н. Домоткане сукно, фабрична матерія. 20-ті рр. XX ст. (ФРМЕПТ: 57).

2.240, 2.241

Рис. 2.240, 2.241. Шкіряні пояси («чересы»), села Криве, Тячівський р-н, Довге Іршавський р-н. Шкіра, метал. 20-30-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 1730/2; ФЗМНАП О: 6730/2433).

2.242, 2.243

Рис. 2.242, 2.243. Чоловіча безрукавка («лайбик»), с. Гудя, Виноградівський р-н. Домоткане полотно, фабрична матерія, вишивка, низина, вирізування, обмітування. Початок XX ст. (ФЗМНАП О: 11173/4325).

На відміну від жіночих «бунд», майже всю зовнішню площину чоловічих хутряних «лайбиків» тересвянських долинян оздоблювали шкіряними аплікаціями рослинних мотивів. По контору «лайбики» обшивали вузенькою шкіряною смужкою. Далі пришивали широкі смуги («партиці»), декоровані зубцями. На «патрицях» та на пришивних кишенях робили три ряди надрізів («острок»), у які просилювали («протігували») два вузькі (0,5 см) коричневі та один білий широкий (1-2 см) ремінці («снурки», «римінчата»). Над кишенями нашивали аплікації у вигляді різних квіток. У верхній частині така орнаментальна композиція переходила у стилізовану галузку («стовпик») із листочків та дрібних квіток. Нижню частину «стовпиків» робили із шкіри, а верхню вишивали різнокольоровими шовковими нитками. Орнаментальна композиція спинки складалась із стилізованого «дерева життя» та двох вертикальних і одного горизонтального «стовпчиків». На святкових безрукавках «партиці» декорували вишивкою у вигляді квіток («руж»).

2.244, 2.245, 2.246

Рис. 2.244, 2.245. Чоловіча хутряна безрукавка («лайбик»), с. Бедевля, Тячівський р-н. Овече хутро, шкіра, вишивка, аплікації. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 619/194).

Рис. 2.246. Чоловіча безрукавка («бундочка»), с. Буштино, Тячівський р-н. Домоткане сукно, фабрична матерія, машинні шви. Початок 20-х рр. XX ст. (ФРМЕПТ: 66).

Рис. 2.247. Чоловіки у народному вбранні, с. Довге, Іршавський р-н. Початок XX ст. (Sztripsky H. Dolha es videkenek neprajza (Етнографія околиць Довгого) / H. Sztripsky, I. Bilak // Neprajzi osztalyanak Ertesitoje. Az «etnographia» melleklete XVI evflyam. – 1915. – Uj: foljam: XL. – 1915. – S. 135-137).

2.248, 2.249

Рис. 2.248. Чоловіча сукняна куртка, с. Буштино, Тячівський р-н. Домоткане сукно, фабрична матерія, машинні шви. Початок ХХ ст. (ФРМЕПТ: 59).

Рис. 2.249. Чоловіча сукняна куртка («уйош»), с. Буштино Тячівський р-н. Домоткане сукно, фабрична матерія. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФРМЕПТ: 59).

2.250, 2.251

Рис. 2.250. Чоловіча шапка («крисаня»), с. Руська Мокра, Тячівський р-н. Фетр, фабрична стрічка, пір'я, штучні квіти. 30-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗКМ Е: 2313/18138).

Рис. 2.251. Чоловіча зимова шапка («кучма», «ковпак»), с. Родникова Гута, Свалявський р-н. Овече хутро, сукно. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 3309/1394).

Для виготовлення чобіт знімали з ноги мірки, за якими робили колодку. Найкращою сировиною для виготовлення чобіт вважалась кінська шкіра, найгіршою – свиняча, бо вона пропускала воду і швидко розмокала, взимку мерзли ноги. У сс. Бронька, Суха Іршавського району про «свинячі чоботи» казали: «Не дай Боже з Івана пана, з кози кожуха, а із свині чобіт». Гострим ножем викроювали зі шкіри верхню частину чобіт, розмочували її у воді і прибивали до колодки. Коли шкіра висихала, її знімали з колодки й пришивали до неї підошву. Для пошиття чоботар використовував велику голку («шило»), якою проколював дірочки. При зшиванні деталей чобіт використовувались міцні просмолені нитки («дратва»). Коли підошва вже пришита, приступали до формування задньої частини («п'яти», «шарок») та каблука. Халяви з внутрішнього боку підшивались домотканим полотном. Зверху чоботи оздоблювали сплетеними у «косичку» ремінцями, закрученими по спіралі. До чобіт більш горді легіні прикріплювали шпори («шаркантьови»), щоб за ними дзвеніло. До верхньої частини халяв пришивали шкіряну петлю («вушко»), за допомогою

якої чоботи вішали на жердку. У 30-х рр. XX ст. у селах Бронька, Суха Іршавського району лісоруби одягали великі, важкі гумові чоботи («канцоли»). Характерною їх особливістю була товста (4-5 см) підошва («талпа») та високий (5 см) каблук. Подібні чоботи зустрічались на Поліссі та Полтавщині.

У селах Хустського, Іршавського, Виноградівського, Мукачівського районів чоботи були обов'язковим елементом весільних обрядів. Так, у селах Великий Раковець, Малий Раковець, Білки, Осій, Імстичово при викупі молодої свашки та кухарки просили у молодого гроші на чоботи. А у селах Доробратово, Негрово, Арданово, Дунковиця, Залужжя, Зубівка, Пістрялово обов'язковим подарунком молодого матері молодої були шкіряні чоботи («бокончі», «боканчі») або черевики («топанки»), які ніс у вишиваній торбині («тайстрині») староста. У цих чоботах теща потім танцювала на весіллі. У гуцулів Закарпаття побутувала приказка: «І гайналі у високих кованих боканчах натирали в танці мозолі».

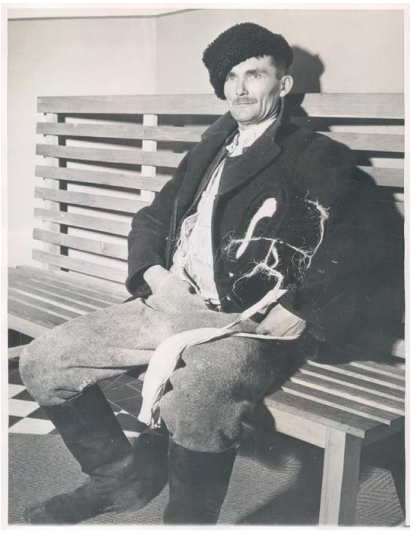

Рис. 2.252. Чоловік у народному вбранні, с. Буштино, Тячівський р-н. 1939 р. (Фото з архіву автора).

2.253, 2.254

Рис. 2.253, 2.254. Молоді пари у народному вбранні, села Криве, Тячівський р-н; Хижа, Виноградівський р-н. Реконструкція, 2012 р. (Фото з архіву автора).

КАРТА ЛОКАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ ТРАДИЦІЙНОГО НАРОДНОГО ВБРАННЯ ГУЦУЛІВ РАХІВЩИНИ

- ясінянські гуцули (села Чорна Тиса, Ясіня, Стебний, Лазещина, Кевелів, Тростянець, Кваси, Сітний, Білин)
- богданські гуцули (села Розтоки, Видричка, Богдан, Бребоя, Луги, Говерла)
- рахівські гуцули (м. Рахів, села Вільховатий, Костилівка, Круглий, Ділове, Хмелів, Косівська Поляна, Росішка)
- великобичківські гуцули (села Луг, Великий Бичків, Верхнє Водяне, Стримба, Водиця, Кобилецька Поляна)
- румуни Рахівщини (села Біла Церква, Середнє Водяне, Добрік, Плаюц)

2.255, 2.256, 2.257

Рис. 2.255. Дівчинка-гуцулка, с. Чорна Тиса, Рахівський р-н. 20-30-ті рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора); **2.256** Дівчинка-гуцулка, с. Розтоки, Рахівський р-н. 2009 рік. (Фото з архіву автора); **2.257** Дівоча сорочка, с. Ясіня, Рахівський р-н. 20-ті рр. ХХ ст. Фабрична матерія домоткане полотно, вишивка, хрестик. Фонди Закарпатського краєзнавчого музею (далі ФЗКМ) – Е: 527/2373).

Коли дівчинка була ще маленькою («мала кілька зубиків»), то бабка або прабабка шила їй із своєї старої підшивки сорочечку, бо домоткане полотно після багаторазового прання ставало м'яким, ніжним та білим. При цьому вона не забувала оздобити вишивкою комірець («обшивку»), верхню плечову частину рукавів («уставки»), кінці рукавів («дуди»), щоб кожному було зрозуміло, що перед ним дівчинка, а не хлопчик. Досить часто «уставки» на дівочі сорочки перешивали із сорочок дорослих. Розріз на передній полі застібували на білі ґудзики, декоровані бісером. У хлопчиків на рукавах уставок не вишивали. У такій сорочечці дівчинка ходила до 6-8-річного віку. У селах долини р. Білої Тиси першу сорочку дитині шили із пеленок, якими повивали дитину після родів. Їх, зазвичай, приносили хресні батьки. Подібний обряд побутував і на Поліссі. Тут пеленки приносила баба-повитуха.

2.258, 2.259, 2.260

Рис. 2.258 Жіноча сорочка, с. Лазещина, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. Початок ХХ ст. (ФЗКМ Е: 3558/26082); **2.259, 2.260.** «Третільниця» – традиційний елемент крою гуцульської жіночої сорочки, с. Ясіня, Рахівський р-н. Домоткане полотно, нитки, обмітувальний шов. Початок ХХ ст. (Фото з архіву автора).

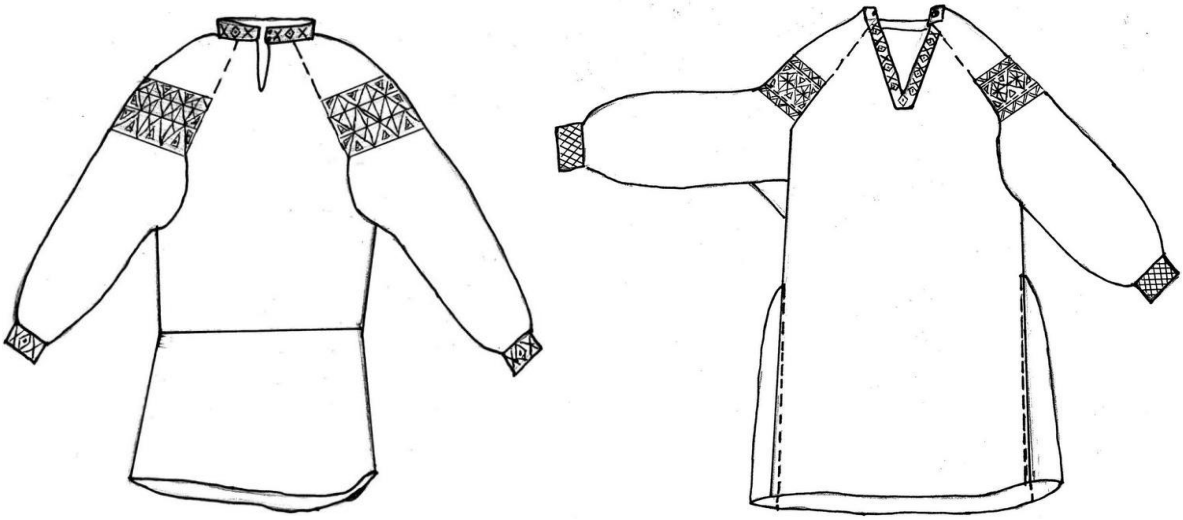

2.261, 2.262

Рис. 2.261. Крій дівочої сорочки, с. Ясіня, Рахівський р-н. Фабрична матерія домоткане полотно, вишивка, хрестик. 20-ті рр. XX ст. (ФЗКМ Е: 527/2373). (Рисунок автора).

Рис. 2.262. Крій жіночої сорочки, с. Лазещина, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. Початок XX ст. (ФЗКМ Е: 3558/26082).

2.263, 2.264, 2.265

Рис. 2.263 Коротка жіноча сорочка, с. Чорна Тиса, Рахівський р-н. Кінець 30-х – початок 40-х рр. XX ст. Шовкова матерія, вишивка, низина. (Фото з архіву автора); **2.264, 2.265.** Декоративні мережки та морщення на буденних гуцульських сорочках. (Фото з архіву автора).

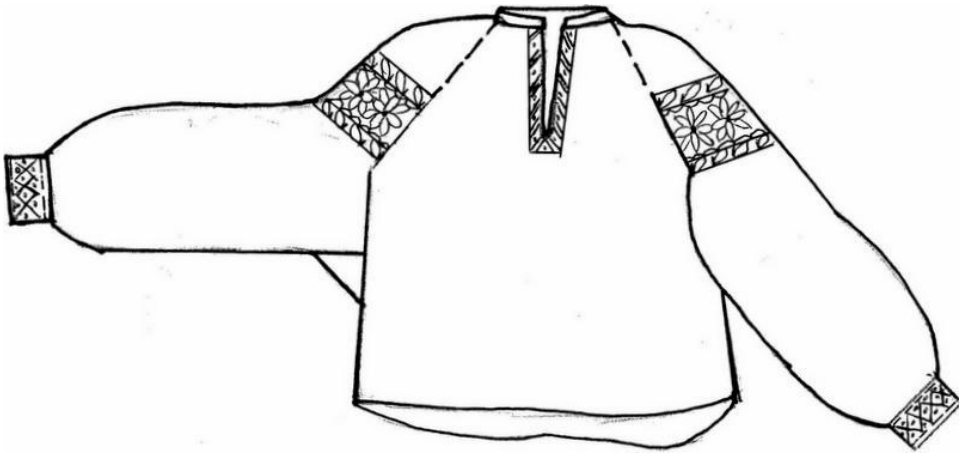

Рис. 2.266. Крій короткої жіночої сорочки, с. Чорна Тиса, Рахівський р-н. Шовкова матерія, вишивка, низина. Кінець 30-х – початок 40-х рр. ХХ ст. (Рисунок автора).

Гуцули свято шанували місцеві звичаї, з роду в рід передавали повір'я про сорочку, яка, крім усього іншого, виконувала ще й функцію оберегу, захисника здоров'я, вірили що вона віщує кращу долю. Вишивка на сорочках відігравала не тільки декоративну та естетичну роль. Ще сто років тому досліджуючи вишивку, В. Стасов відзначав: «У народів древнього світу орнамент ніколи не містив у собі жодної зайвої лінії, кожна рисочка мала тут своє певне значення. Це складна мова, послідовна мелодія, що має свою основну причину і призначена не лише для очей, а й для розуму і почуттів»

2.267, 2.268, 2.269

2.270, 2.271

2.272, 2.273

Рис. 2.267, 2.269 Оздоблення розрізу пазухи жіночих сорочок ясінянських гуцулок різноманітними обмітувальними швами. Кінець XIX – початок XX ст. (Фото з архіву автора); **2.270, 2.271** Оздоблення розрізу пазухи жіночих сорочок ясінянських гуцулок вузькими орнаментальними смугами. 20-40-ві рр. XX ст. (Фото з архіву автора); **2.272** Гуцулки у народному вбранні, с. Чорна Тиса, Рахівський р-н. Початок 40-х рр. XX ст. (Фото з архіву автора); **2.273** Коротка жіноча сорочка з розрізом пазухи ззаду, с. Ясіня, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. Початок 40-х рр. XX ст. (Експозиція Ясінянського краєзнавчого музею (далі – ЕЯКМ: інвентарний № не присвоєно)).

Рис. 2.274, 2.275. Уставки жіночих сорочок, с. Богдан, Рахівський р-н. Домінуючий мотив – ромб, поділений на чотири або тринадцять частин. Початок XX ст. (ФЗМНАП ЛМ: 12489/338, ФЗМНАП ЛМ: 12627/476).

Рис. 2.276, 2.277. Уставки жіночих сорочок. Домоткане полотно, вишивка, низина, хрестик: **2.276.** Село Косівська Поляна, Рахівський р-н. Домінуючий мотив – восьмипелюсткова розета. Початок XX ст. (ФЗМНАП О: 12378/242). **2.277**. Село Косівська Поляна, Рахівський р-н. Домінуючий мотив – «свастика» («сварга»). Початок XX ст. (ФЗМНАП О: 12375/239).

Рис. 2.278, 2.279. Уставки жіночих сорочок. Домоткане полотно, вишивка, низина, хрестик: **2.278.** Село Богдан, Рахівський р-н. Домінуючий мотив – берегині («головки»). Початок XX ст. (ФЗМНАП О: 12628/477). **2.279.** Село Росішка, Рахівський р-н. Домінуючий мотив – S-подібні мотиви. Початок 20-х рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 12380/244).

Рис. 2.280, 2.281. Уставки жіночих сорочок. Домоткане полотно, вишивка, низина, хрестик: **2.280.** Село Кваси, Рахівський р-н. Домінуючий мотив – стилізовані квітки («ружі»). 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 12393/257). **2.281.** Село Кваси, Рахівський р-н. Домінуючий мотив – «дубове листя». 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 12491/340).

Рис. 2.282, 2.283. Розріз («дудариці», «дударички») на манжетах жіночих сорочок ясінянських гуцулок. Домоткане полотно, вишивка, низина, хрестик. Кінець XIX – перша половина XX ст. (ФЗМНАП О: 147/110; ФЗМНАП О: 2698/1041).

Рис. 2.284. Коротка жіноча сорочка із суцільним заповненням вишивкою рукавів, с. Косівська Поляна, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. Початок ХХ ст. (С.К. Маковський «Народное искусство Подкарпатской Руси». – Прага: Пламя, 1925. – С. 103).

Рис. 2.285. Коротка жіноча сорочка, с. Розтоки, Рахівський р-н. Фабрична шовкова матерія, вишивка, різнокольоровий бісер. Кінець 20-х – початок 30-х рр. ХХ ст.

2.286, 2.287

Рис. 2.286. Гуцулка з околиць Богдана. 30-ті рр. ХХ ст. Фото Вальтера Мебіуса.
Рис. 2.287. Гуцулки з Ясіня. 20-ті ррр. ХХ ст. Фото Флоріана Заплетала.

2.288, 2.289, 2.90

Рис. 2.288. Двоплатові пілки («запаски») ясінянських гуцулок, Рахівський район. Вовняні нитки, ткання, жовто-бордово-червона кольорова гама. 20-30-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 4255/1870).

Рис. 2.289. Двоплатові пілки («запаски») ясінянських гуцулок, Рахівський район. Вовняні нитки, ткання, сіро-коричнево-біла кольорова гама. 20-30-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 6120/2820).

Рис. 2.290. Двоплатові пілки («запаски»), с. Богдан, Рахівський р-н. Вовняні нитки, ткання. 20-30-ті рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.291. Гуцулки, одягнені лише у задні запаски і фартушок, с. Лазещина, Рахівський р-н. Початок ХХ ст. (Фото з архіву автора).

2.292, 2.293

Рис. 2.292. Широка спідниця («подолок»), с. Богдан, Рахівський р-н. Домоткане полотно. 20-30-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 14536/419).

Рис. 2.293. Сукня з «огальоном», с. Розтоки, Рахівський район. Чорне домоткане сукно, фабричні стрічки, штучні квіти. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 4532/2036).

2.294, 2.295, 2.296, 2.297, 2.298

Рис. 2.294, 2.295. Ткані пояси («окрайки»), с. Богдан, Рахівський р-н. Вовняні нитки, ткання. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 2635/991,ФЗМНАП О: 14543/426).

Рис. 2.296. Тканий пояс («окрайка»), с. Лазещина, Рахівський р-н. Вовняні нитки, ткання. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 1603/238).

Рис. 2.297. Тканий пояс («окрайка»), м. Рахів, Рахівський р-н. Вовняні нитки, ткання. Кінець ХІХ – початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 2645/1001).

Рис. 2.298. Вишиваний пояс, с. Вільховатий, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 20-30-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 3409/1443).

Рис. 2.299. Гуцулки з Ясіня. 1930-ті рр. Фото з архіву автора.

Рис. 2.300, 2.301. Чоловіча хутряна безрукавка («кептар»), с. Лазещина, Рахівський р-н. Овече та лисяче хутро, шкіра, вовняні нитки, мідні бляшки, китиці, аплікації, вишивка. Початок XX ст. (ФЗМНАП О: 110/97).

Рис. 2.302, 2.303. Кептар чоловічий, с. Чорна Тиса, Рахівський р-н. Овече та заяче хутро, шкіра, вовняні нитки, мідні бляшки, китиці, аплікації, вишивка. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 5959/2726).

Рис. 2.304. Гуцули з с. Богдан. 1930-ті рр. Фото Вальтера Мебіуса.

2.305, 2.306

Рис. 2.305, 2.306. Кептар жіночий, с. Богдан, Рахівський р-н. Овече та заяче хутро, бордове сукно, вовняні нитки, аплікації, вишивка. Початок 20-х рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 2667/1018).

2.307, 2.308, 2.309

Рис. 2.307. Кептар жіночий, с. Косівська Поляна, Рахівський р-н. Овече та заяче хутро, шкіра, вовняні нитки, аплікації, вишивка. Початок 30-х рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 11521/31).

Рис. 2.308. Кептар жіночий, с. Косівська Поляна, Рахівський р-н. Овече та заяче хутро, шкіра, вовняні нитки, аплікації, вишивка. Початок 20-х рр. ХХ ст. (Фонди Музею прикладного мистецтва Закарпаття при Мукачівському державному університеті (далі – ФМПМЗ МДУ:) ФМПМЗ МДУ: 40).

Рис. 2.309. Чоловічий кептар («піхтаринка»), с. Ясіня, Рахівський р-н. Овече хутро, чорний ягнячий смушок, вовняні нитки, китиці. Кінець ХІХ – початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 2954/1163).

2.310, 2.311

Рис. 2.310. Кожух з рукавами, с. Лазещина, Рахівський р-н. Овече хутро, заячий смушок, вовняні нитки, китиці. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 2664/1015).

Рис. 2.311. Кожух з рукавами, с. Говерла, Рахівський р-н. Овече хутро, заячий смушок. 20-30-ті рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

2.312, 2.313

Рис. 2.312. Жіноча сукняна куртка («кришиньик»), с. Лазещина, Рахівський р-н. Червоне сукно, різнокольорові вовняні нитки, вишивка. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 4238/1853).

Рис. 2.313. Жіноча сукняна куртка («петек»), с. Лазещина, Рахівський район. Коричневе сукно, різнокольорові вовняні нитки, вишивка. 20-30-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 4233/1848).

Рис. 2.314, 2.315. Весільна зачіска («плетіньи»), с. Ясіня, Рахівський р-н. 20-40-ві рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

Для виготовлення «плетіньи» брали два мітки фарбованих у червоний колір ниток із вовни молодих овець, з яких робили три уплітки. Дві з них заплітали у коси, які обвивали навколо голови таким чином, щоб їх кінці («рожки») були посередині голови. «Рожки» туго обмотували різнокольоровими нитками, залишаючи трохи червоних ниток («гривок»).

2.316, 2.317

Рис. 2.316. Гуцульське весілля, с. Ясіня, Рахівський р-н. 20-ті рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.317. Весільний барвінковий вінок, с. Ясіня, Рахівський р-н. Барвінок, дріт, штучні квіти. Початок 20-х рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 8409/5086).

2.318, 2.319

Рис. 2.318. Весільний вінок («корона»), с. Лазещина, Рахівський р-н. Барвінок, вовняні нитки, дріт, паперові та воскові квіти, дзеркальце («веретко»), бісер, стеклярус. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 6263/2162).

Рис. 2.319. Весільний вінок («корона») з круглими «гутурінками», с. Лазещина, Рахівський р-н. Барвінок, вовняні нитки, дріт, паперові та воскові квіти, дзеркальце («веретко»), монети («дукати»). Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 6262/2161).

Всю площину ясінянських весільних вінків («коронок») обшивали червоними, синіми, жовтими, білими паперовими та восковими квітами. Посередині вінка пришивали квадратне дзеркальце, обрамлене «пацьорками» із сріблястого дутого скла та видовженого стеклярусу. Великий круглий вінок чіплявся над чолом, а над вухами кріпили дві менші прикраси («гутурінки») діаметром 5 см. Круглу барвінкову основу «гутурінок» оздоблювали різнокольоровим бісером («пацьорками») та пучками різнокольорових ниток («мицьок»).

2.320, 2.321, 2.322

Рис. 2.320-2.322. Гуцульські хустки: **2.320.** – «дряпанка», с. Чорна Тиса, Рахівський р-н. Фабрична матерія, вишивка, двостороння гладь, стряпки. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 2701/1021); **2.321.** – «чічканя», с. Чорна Тиса, Рахівський р-н. Фабрична матерія, вишивка, двостороння гладь, стряпки. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 2697/1040); **2.322.** – «борушненка», с. Богдан, Рахівський р-н. Фабрична матерія, рослинний орнамент. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 14546/429).

Рис. 2.323, 2.324. Гуцульські постоли. Шкіра, стягування. 20-40-ві рр. ХХ ст. : **3.52.** – повсякденні постоли, села Ясіня, Луги, Рахівський р-н. (Фото з архіву автора); **3.53.** – святкові постоли, с. Кевелів, Рахівський р-н. (ФЗМНАП О: 2418).

2.325, 2.326

Рис. 2.325. Гуцули, с. Ясіня, Рахівський р-н. 20-ті рр. ХХ ст. («Подкарпатська Русь : фотоальбом»).

Рис. 2.326. Гуцулка в’яже капучурі, с. Богдан Рахівського району. 1930-ті рр. Фото Вальтера Мебіуса.

2.327, 2.328, 2.329

Рис. 2.327. Білі капчурі оздоблені вишивкою, с. Кевелів, Рахівський р-н. Вовняні нитки, в’язання, вишивка, хрестик. (ФЗМНАП О: 2950/1159).

Рис. 2328. В’язані шкарпетки («капчурі»), оздоблені бісером, с. Костилівка, Рахівський р-н. Вовняні нитки, бісер, в’язання, вишивка, хрестик. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 278/2);

Рис. 2.329. «Капчурі» («обманки»), с. Ясіня, Рахівський р-н. (Експозиція ЯКМ).

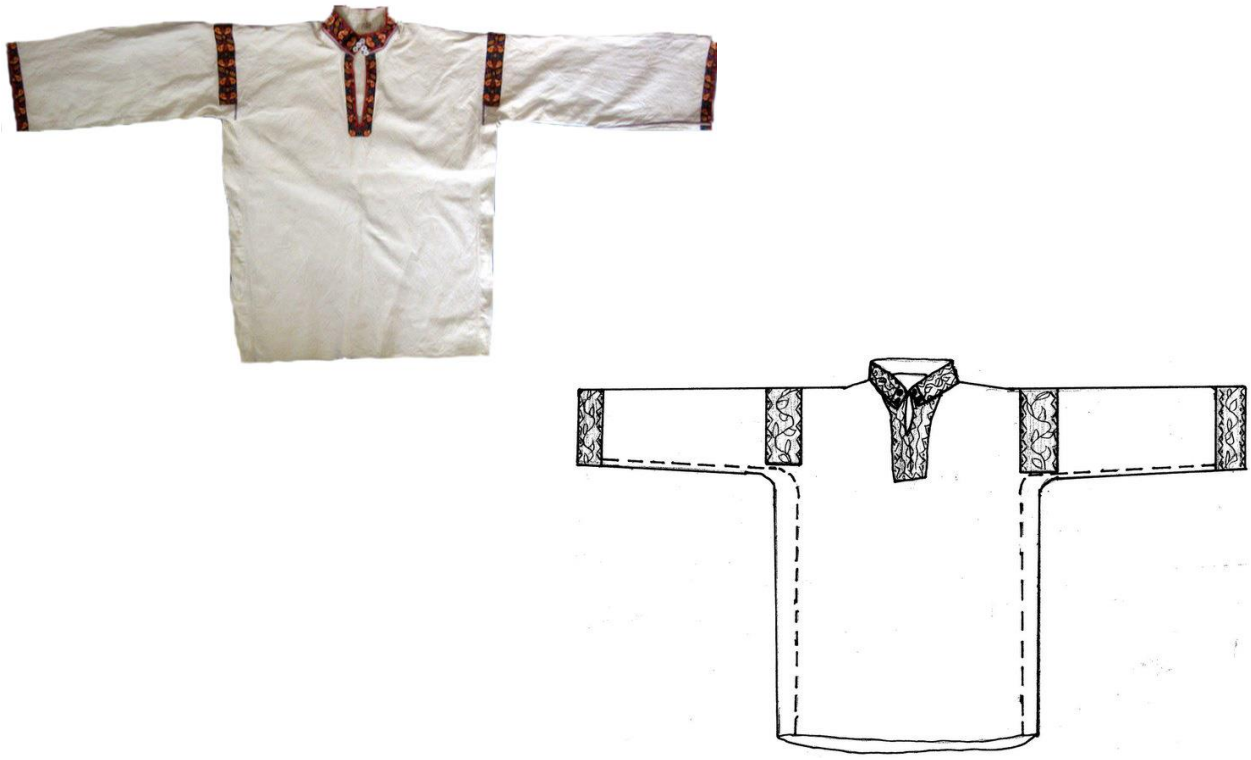

Рис. 2.340. Чоловіча сорочка «нова кошуля», с. Лазещина, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. Початок 20-х рр. ХХ ст. (Експозиція ЯКМ).

Рис. 2.341. Крій чоловічої сорочки («нової кошулі»), с. Лезещина, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. Початок 20-х рр. ХХ ст. (Рисунок автора).

У ясінянських гуцулів «нові кошулі» кроїли з одного довгого (140-146 см) шматка домотканого полотна, зігнутого навпіл по ширині. Довжина сорочок сягала 70-73 см. На передній частині зігнутого полотнища робили виріз для горловини, який переходив у глибокий (15-18 см) розріз («розпірку»). До стану сорочки пришивали комір-стійку. По боках до стану сорочки, до місця вставлення рукавів, пришивали вузькі (10-12 см) пілки-вставки. Рукави нових кошуль довгі (50-55 см) і широкі. З'єднувальні шви на рукавах сорочок кінця XIX – початку XX ст. декорували прошивними швами, а з 20-х рр. XX ст.

Характерною особливістю крою довгих (75-80 см) «нових кошуль» з сіл долини р. Білої Тиси була ромбоподібна вставка («пудшитка»), якою підшивали верхню частину передньої та задньої пілок. «Пудшитка» мала запобігати натиранню тіла вишивкою. На відміну від ясінянських, богданські сорочки кроїли з двох пілок, лише зрідка вшивали вузькі бічні пілки. Круглий виріз горловини переходив у глибокий (38-45 см) розріз пазухи, що застібувався на металеві кнопки («патенти»). Більшість богданських нових кошуль шили з довгими (45-50 см), широкими, цільнокроєними рукавами, які біля манжет збирали на дві нитки. Манжети застібували на гудзики і зав'язували на плетені шнурочки з китицями на кінцях. Під рукавами пришивали невеликі прямокутні вставки («латиці»).

«Нові кошулі» рахівських гуцулів за кроєм подібні до богданських. Їх особливості проявились в оздобленні вишивкою. У порівнянні з ясінянськими та богданськими, комір, нагрудна частина вздовж розрізу пазухи та манжети рахівських нових кошуль були найширшими. Характерною особливістю манжет рахівських кошуль було те, що їх краї зрізались у формі трикутників і застібувались на металеві застібки («капчі»).

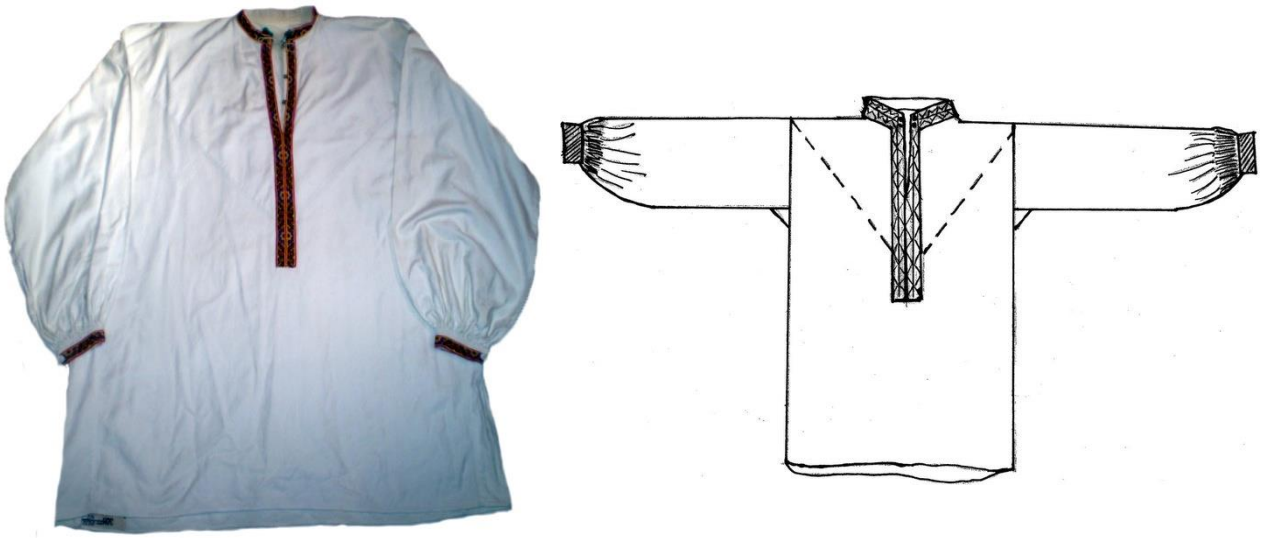

Рис. 2.342. Чоловіча сорочка («нова кошуля»), с. Богдан, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. 20-ті рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.343. Крій чоловічої сорочки («нової кошулі»), с. Богдан, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. 20-ті рр. XX ст. (Рисунок автора).

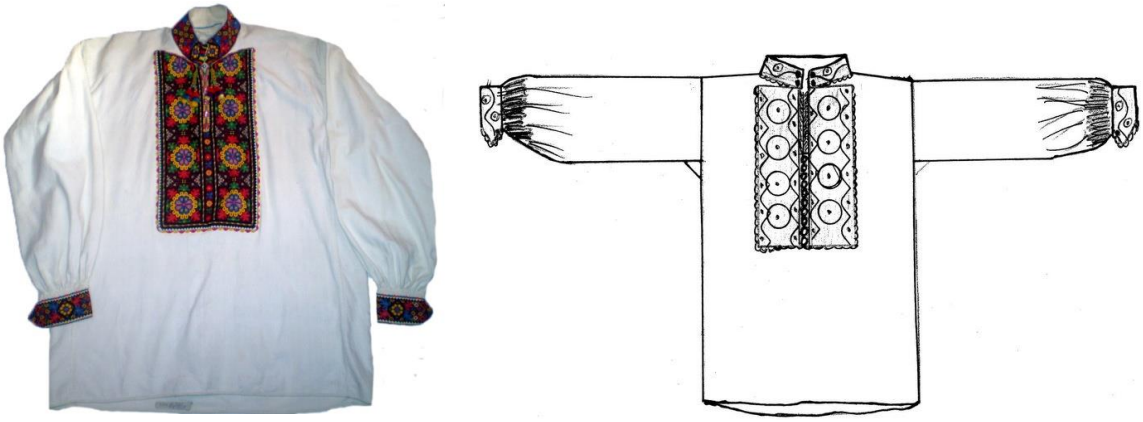

Рис. 2.344. Чоловіча сорочка («нова кошуля»), с. Косівська Поляна, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. 30-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 9135/3583).

Рис. 2.345. Крій «нової кошулі», с. Косівська Поляна, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. 30-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 9135/3583). (Рисунок автора).

2.346, 2.347, 2.348

Рис. 2.346. Нагрудник чоловічої сорочки, Росішка, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. Домінуючий мотив – головкастий взор («берегині»). 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП ЛМ: 12527/376).

Рис. 2.347, 2.348. Нагрудники чоловічої сорочки, с. Косівська Поляна, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. Домінуючі мотиви – поєднання стилізованих рослинних мотивів з геометричними та «сирцята». 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП ЛМ: 12371/235, ФЗМНАП ЛМ: 12389/253).

Рис. 2.349. Сукняні штани («холошні», «крашаниці»), с. Чорна Тиса, Рахівський р-н. Червоне домоткане сукно. 20-ті рр. XX ст. (Експозиція Історико-краєзнавчого музею при Чорнотисянській ЗОШ I-III ступенів (далі – ЕІ-КМЧ ЗОШ: інв. № не присвоєно)).

Рис. 2.350. Сукняні штани («гачі»), с. Богдан, Рахівський р-н. Чорне домоткане сукно. Початок XX ст. (ФЗМНАП О: 282/163).

Рис. 2.351. Шкіряний пояс («римінь»), с. Ясіня, Рахівський р-н. 20-ті рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.352. Шкіряний пояс («римінь») на три пряжки, с. Кевелів, Рахівський р-н. Початок XX ст. (ФЗМНАП О: 4335/1519).

2.353, 2.354, 2.355

Рис. 2.353. Гуцул, оперезаний вузьким шкіряним поясом («букурією»), с. Стебний, Рахівський р-н. Кінець XIX ст. (Фото з архіву ЯКМ).

Рис. 2.354. Тканий чоловічий пояс («кушак»), с. Лазещина, Рахівський р-н. Вовняні нитки, ткання. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 2634/990).

Рис. 2.355. В'язаний чоловічий пояс («в'язанка»), с. Лазещина, Рахівський р-н. Вовняні нитки, в'язання. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: б/н).

2.356, 2.357, 2.358

Рис. 2.356. Чоловічий капелюх («крисаня», «піхлерка»), с. Ясіня, Рахівський р-н. Сірий фетр, фабрична стрічка. 20-40-ві рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.357. Гуцул у капелюсі («крисані»), с. Богдан, Рахівський р-н. Фетр, фабрична стрічка, пір'я. Кінець XIX – початок XX ст. (Експозиція Музею екології гір та історії природокористування в Українських Карпатах (м. Рахів).

Рис. 2.358. Чоловічий капелюх («крисаня»), с. Лазещина, Рахівський р-н. Чорний фетр, зелена фабрична стрічка, паперові квіти, бісер, дзеркальце. 20-40-ві рр. XX ст. (ФМПМЗ МДУ: 153).

2.359, 2.360, 2.361

Рис. 2.359. Чоловіча зимова шапка («шлик»), с. Ясіня, Рахівський р-н. Овече хутро, вовняні нитки. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 2955/1164).

Рис. 2.360. Чоловічий зимовий головний убір («шипка»), с. Росішка, Рахівський р-н. Хутро, вовняні нитки, китички. Початок 30-х рр. ХХ ст. (ЕІ-КМЧ ЗОШ: інв. № не присвоєно).

Рис. 2.361. Чоловічий зимовий головний убір («дуплашка»), с. Лазещина, Рахівський р-н. Хутро, Фабрична тканина. Початок 30-х рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 2636/992).

Рис. 2.362. Гуцульська родина, с. Великий Бичків. 20-ті рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.363. Коротка жіноча сорочка, с. Кобилецька Поляна, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. Кінець ХІХ ст. (С.К. Маковський Народное искусство Подкарпатской Руси. –Прага : Пламья, 1925. – 160 с.).

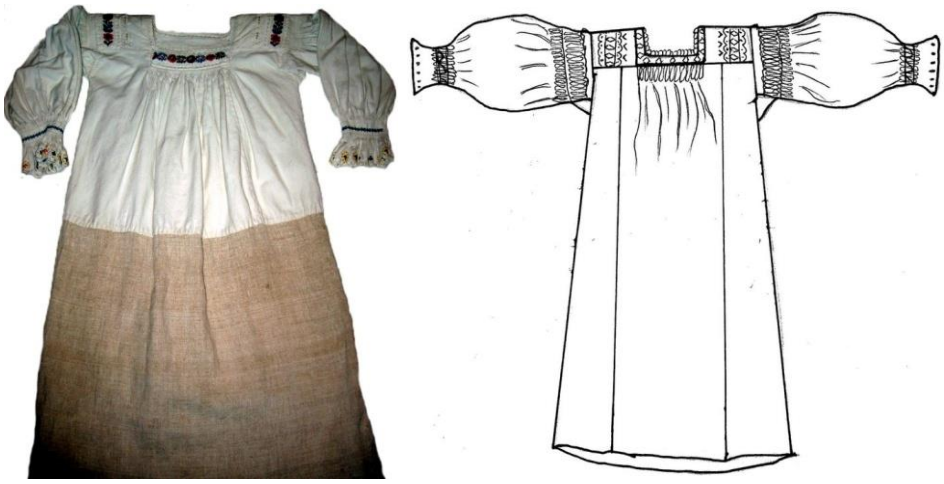

Рис. 2.364. Довга жіноча «волоська» сорочка, с. Великий Бичків, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, мережки, морщення. 30-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 12364/170).

Рис. 2.365. Крій довгої жіночої «волоської» сорочки, с. Великий Бичків, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, мережки, морщення. 30-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 12364/170). (Рисунок автора).

Рис. 2.366. Комірець жіночої «волоської» сорочки, оздоблений напівкільцями з дірочками посередині, с. Луг, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, мережки, морщення. 30-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 8196/3419).

Рис. 2.367. Оздоблення вишивкою та морщенням верхньої плечової частини рукавів жіночих «волоських» сорочок, с. Луг, Рахівський р-н. 30-ті рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

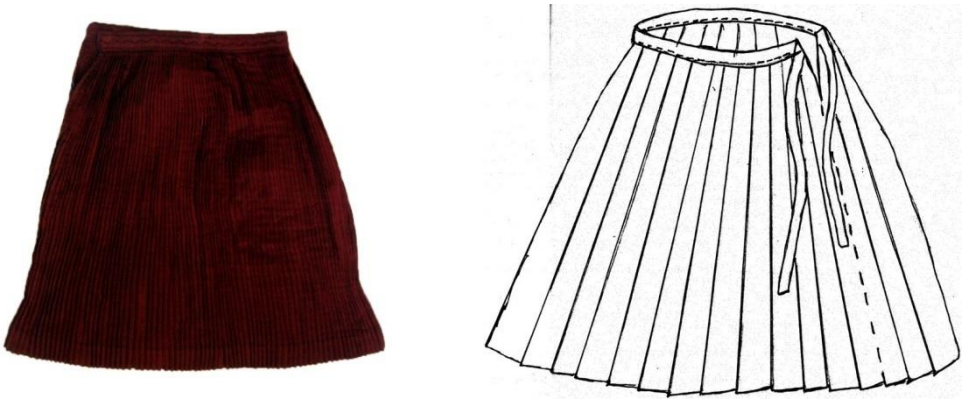

Рис. 2.368. Збирана спідниця («плат на рокоти»), с. Луг, Рахівський р-н. Фабрична матерія. Кінець ХІХ – початок ХХ ст. (ФЗКМ Е: 2959/22755).

Рис. 2.369. Крій спідниці («плата на рокоти»), с. Луг, Рахівський р-н. Фабрична матерія. Кінець ХІХ – початок ХХ ст. (ФЗКМ Е: 2959/22755). (Рисунок автора).

Рис. 2.370. Двоплатові пілки («запаски»), с. Луг, Рахівський р-н. Вовняні нитки, ткання. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 12193/113).

Рис. 2.371. Жіночий пояс («окрайка»), с. Стримба, Рахівський р-н. Вовняні нитки, ткання. 20-30-ті рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.372, 2.373. Жіноча хутряна безрукавка («кожушок»), с. Луг, Рахівський р-н. Овече хутро, заячий смушок, фабричне сукно, аплікація, вишивка. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 12194/114).

Рис. 2.374, 2.375. Жіноча сукняна куртка («лийбан»), с. Кобилецька Поляна, Рахівський р-н. Чорне домоткане сукно, вовняні нитки, шнурівки, вишивка. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 13037/245).

Великобичківські сердаки шили з двох передніх пілок та суцільної спинки. До передніх пілок пришивали вузькі шматки сукна («клапани»). Сердак мав вузький (3-4 см) комір-стійку, довгі цільнокроєні рукави. Контури всіх деталей обшивали чорним шнурочком («косичкою»). Зрідка зустрічались червоні «косички». За шнурочком вишивали бордовий стебелевий шов, «кривулю» та різнокольорові трикутники («мотилі», «рачки»). Місце з'єднання передніх пілок з «клапанами» оздоблювали повздовжніми орнаментальними смугами («партицями»). Вони складались з бордового шнурочка («силянки», «плетінки»), складеного у формі спіралі й прошитого трьома рядками з різнокольорових ниток. Далі пришивали два чорні шнурки («косиці»), а між ними – один бордовий чи червоний шнурок («краску»). «Краску» обшивали різнокольоровими скісними хрестами та прямими лініями. Іноді на «косиці» та «краску» пришивали маленькі китиці («гитиці») із різнокольорових вовняних ниток. Завершенням орнаментальної композиції «партиць» виступали дрібні колечка («очка», «очиці») та «мотилі». «Клапани» на рівні «партиць» декорували смугою із різнокольорових «гитиць» («гривою»). До верхньої частини «клапанів» пришивали три-чотири бордові шнурочки з різнокольоровими китицями на кінцях. Верхню частину рукавів, як і на рахівських сердаках, оздоблювали кільцями («очками», «сонечками»). Могли вишивати одне «очко» або п'ять, розміщених у формі прямого хреста. «Очка» вишивали також й на спині під коміром, у нижній частині рукавів та на подолі сердаків. За кроєм та оздобленням великобичківські сердаки подібні до рахівських.

Рис. 2.376. Весільний дівочий вінок, с. Верхнє Водяне, Рахівський р-н. Картон, фабрична матерія, різноманітні прикраси. 30-ті рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.377. Хустка («метрівка»), с. Луг Рахівський р-н. Фабрична матерія. 20-40-ві рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.378. Чоловіча сорочка, с. Луг, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, гладь, «струпаве вишивання», морщення. Початок XX ст. (ФЗМНАП О: 12200/120).

Рис. 2.379. Чоловіча сорочка, с. Луг, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, гладь, «струпаве вишивання», морщення. Початок 20-х рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 14173/388).

Рис. 2.380-2.382. Літні штани («гаті»), с. Луг, Рахівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, гладь, вирізування, мережки, стряпки. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 12197/117).

Рис. 2.383, 2.384. Чоловіча хутряна безрукавка («кожушок»), с. Луг, Рахівський р-н. Овече хутро, шкіра, вовняні нитки, аплікація, вишивка, гладь. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 12195/115).

Рис. 2.385, 2.386. Чоловіча сукняна куртка («лийбан»), с. Кобилецька Поляна, Рахівський р-н. Чорне домоткане сукно, вовняні нитки, шнурівки, вишивка. 20-ті рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

2.387, 2.388, 2.389

2.390, 2.391

Рис. 2.387-2.389. Сумки («тайстри»). Вовняні нитки, ткання. 30-40-ві рр. XX ст.: **2.387**. – с. Великий Бичків, Рахівський р-н. (Фото з архіву автора); **2.388, 2.389.** – с. Водиця, Рахівський р-н. (Приватна колекція вишивки та народного одягу Мигович Анни Олександрівни, майстра декоративно-прикладного мистецтва (м. Ужгород)).

Рис. 2.390, 2.391. Комплекти традиційного народного жіночого та чоловічого вбрання, с. Луг, Рахівський р-н. 20-40-ві рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

КАРТА ЛОКАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ ТРАДИЦІЙНОГО НАРОДНОГО ВБРАННЯ БОЙКІВ І ЛЕМКІВ ЗАКАРПАТТЯ

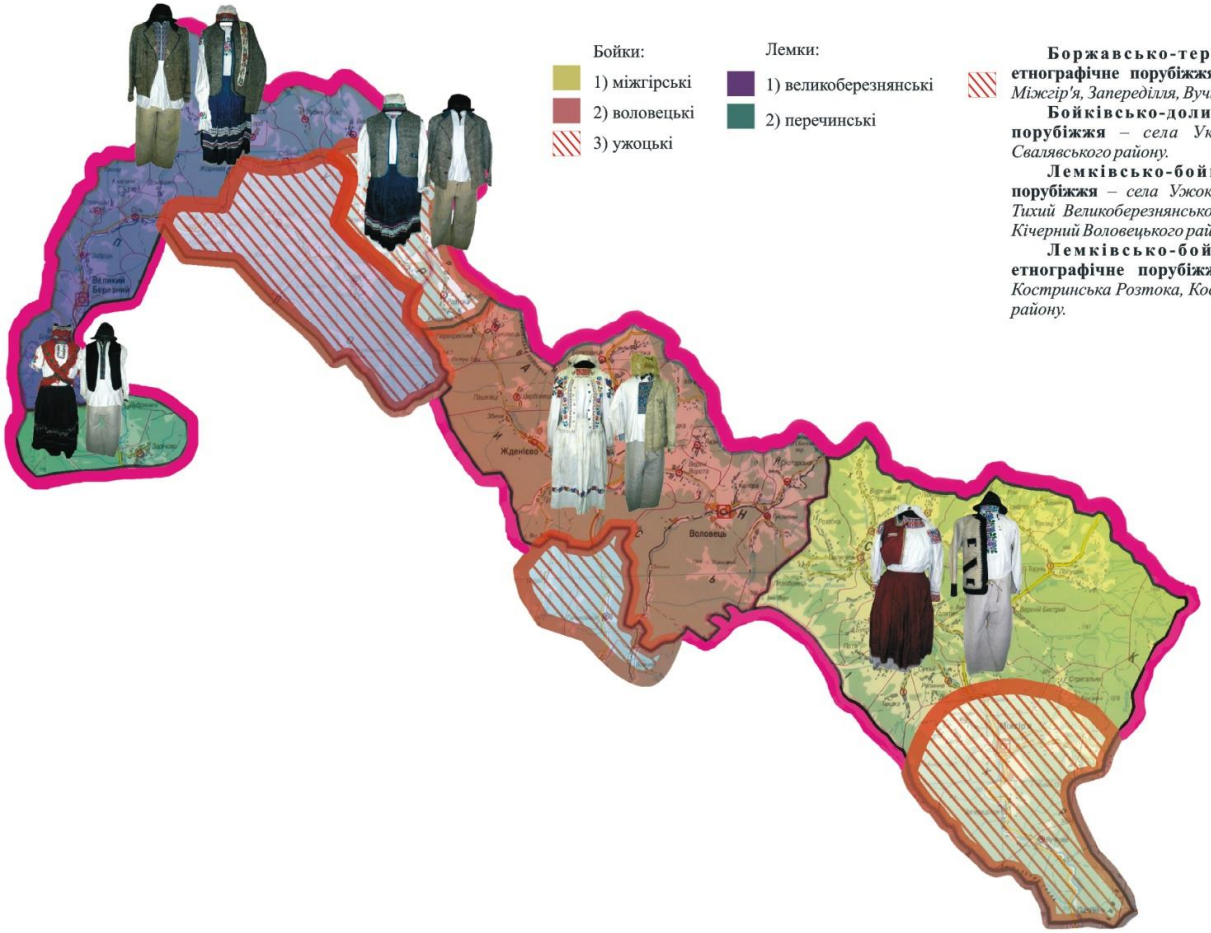

Боржавсько-тереблянсько-бойківське етнографічне порубіжжя – *села Сойми, Лозянське, Міжгір'я, Запереділля, Вучкове Міжгірського району.*

Бойківсько-долинянське етнографічне порубіжжя – *села Уклин, Ганьковиця, Вовчий Свалявського району.*

Лемківсько-бойківське етнографічне порубіжжя – *села Ужок, Волосянка, Гусний, Сухий, Тихий Великоберезнянського району та села Розтока, Кічерний Воловецького району.*

Лемківсько-бойківсько-долинянське етнографічне порубіжжя – *села Люта, Вишка, Кострицька Розтока, Кострино Великоберезнянського району.*

Рис. 2.392. Жителі села Буковець Воловецького р-ну. 20-30-ті рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

Щоб викроїти рукав бойківської жіночої сорочки брали шматок домотканого полотна, згинали навпіл по довжині, один кінець прикладали до шиї, а інший до зап'ястя. Так вимірювали довжину рукава. Вимірявши, пілку зшивали. Так само кроївся й другий рукав. Потім кроїли манжети («зарукавники»), які разом з рукавами оздоблювали вишивкою. Лише після вишивки рукавів та манжет починали кроїти стан сорочки.

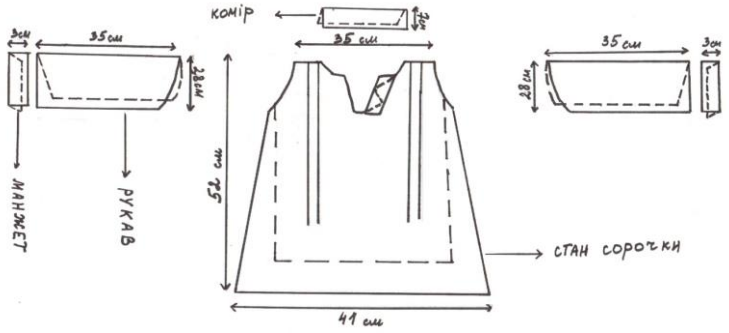

Рис. 2.393. Крій жіночої буденної сорочки, с. Підполоззя, Воловецький р-н. Початок XX ст. ФЗМНАП О: 9860/3783. (Рисунок автора).

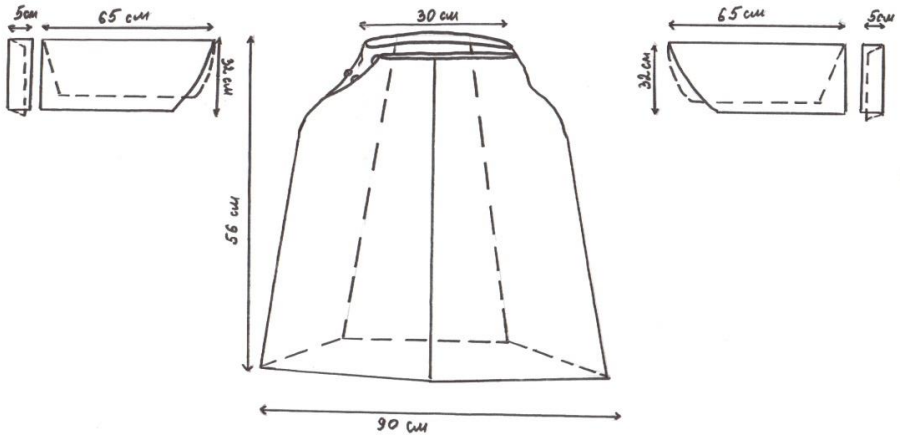

Рис. 2.394. Крій жіночої буденної сорочки, с. Скотарське, Воловецький р-н. Початок 20-х рр. XX ст. ФЗМНАП О: 2271/32. (Рисунок автора).

Рис. 2.395, 2.396. Коротка жіноча сорочка, с. Присліп, Міжгірський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 20-30-ті рр. ХХ ст. (ФМЕХП Е: 77482/6481).

Рис. 2.397. Оздоблення вишивкою плечової частини рукавів дівочої, сорочки, с. Келечин, Міжгірський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗКМ Е: 1149/8275).

Рис. 2.398. Жіноча сорочка, с. Гукливий, Воловецький р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 2271/34).

Яскравими орнаментальними композиціями рослинних мотивів відзначались вишивки на рукавах святкових сорочок дівчат та молодих жінок 20-40-х рр. ХХ ст. На них вишивали поперечну смугу, що складалась із стилізованих квітів («руж»), стебел, листочків, бутонів із трьох квітів, розміщених у формі трикутника. Два-три бутони формували орнаментальну смугу. Іноді доповненням до неї могли бути дрібніші мотиви стилізовано-рослинного чи геометризованого рослинного орнаменту. Мотив ружі вважається не дуже давнім. Окремі дослідники твердять, що зображення цієї квітки було запозичене, або навіть перенесено з фабричних зразків. З цим важко погодитись, бо ружа – улюблена квітка українців, її дбайливо плекали під вікнами хати як символ сонця.

Сорочки бойкинь середнього та старшого віку декорували вишивкою геометричних мотивів, виконаних технікою «низина» чорними, коричневими, червоними, синіми нитками. Орнаментальні смуги вишивались прямо по полотну. Внутрішню площину центральних широких смуг заповнювали ромбами різної форми, хрестиками, трикутниками. Часто у ромби вписували стилізовані квітки. Обабіч них вишивали вузькі різнокольорові смужечки («снурки», «полоси»). Завершенням орнаментальної композиції виступали мотиви «баранячих ріжок», трикутників.

Рис. 2.399. Буденна жіноча сорочка («прядивка»), с. Підполоззя, Воловецький р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. Початок XX ст. (ФЗМНАП О: 9860/3783).

Рис. 2.400. Манжети буденної дівочої сорочки, с. Буковець, Воловецький р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик, низина. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 4989/2376).

Рис. 2.401, 2.402. Жіноча сорочка, с. Тишів, Воловецький р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 3468/1471).

Рис. 2.403. Орнаментальна композиція вишивки на рукаві жіночої сорочки, с. Нижні Ворота, Воловецький р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, хрестик. 20-30-ті рр. XX ст. (ФМЕХП Е: 64863).

Рис. 2.404. Жіноча сорочка, с. Скотарське, Воловецький р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. Початок XX ст. (ФЗМНАП О: 2271/32).

Своєрідною як кольоровому вирішенні, так і у побудові орнаментальної композиції була вишивка на святкових жіночих сорочках початку XX ст. з с. Скотарського Воловецького району. Плечову частину жіночих сорочок оздоблювали поперечною орнаментальною смугою («наплечником»). В її основі лежав широкий рядок з квіток, який обрамляли вузенькі смужечки («заснурки») та смуги з «перок». Основними орнаментальними мотивами виступали восьмипелюсткові квітки («на вісім листків»). Листки розміщували під прямим

кутом, внаслідок чого утворювалася форма скісного хреста. Серцевиною квітки були квадрати із вписаними в них скісними хрестами. Восьмипелюсткові квітки домінували й у орнаментальних композиціях вишивки манжет. Всі орнаментальні мотиви вишивались червоними та синіми нитками.

Рис. 2.405, 2.406. Фрагменти вишивки на рукавах жіночих сорочок, села Розтока, Лази, Воловецький р-н. Домоткане полотно, вишивка, двостороння гладь («на снованя»). 30-40-ві рр. ХХ ст. (ФМЕХП Е: 76552/5453; ФЗМНАП О: 10287/3997).

Рис. 2.407. Пташині мотиви у вишивці жіночих сорочок, с. Котельниця, Воловецький р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 3475/1477).

Рис. 2.408. Орнаментальна композиція вишивки на рукавах вінчальної сорочки, с. Задільське, Воловецький р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. 30-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 12246/145).

Рис. 2.409, 2.410. Орнаментальна композиція вишивки манжет весільної сорочки, с. Нижні Ворота, Воловецький р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. Домінуючий мотив – «сердечка», «берегині». 30-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 12512/361; ФЗМНАП О: 12508/ 357).

Рис. 2.411. Буденна жіноча сорочка, с. Майдан, Міжгірський р-н. Домоткане полотно. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 4350/1924).

Дівочі буденні сорочки 20-х рр. ХХ ст. бойків Міжгірщини оздоблювали вишивкою, виконаною «хрестиком» у вигляді вузьких (2-3 см) поперечних орнаментальних смуг поверх морщення передньої пілки, на плечовій частині рукавів та пришивних манжетах. Посередині морщеної передньої пілки за допомогою різнокольорових ниток прошивали збірки («рями»), збираючи їх попарно. Завдяки такому прийому утворювався геометричний орнамент у вигляді кривульок. Вишивка плечової частини рукавів дівочих сорочок, зазвичай, мала вигляд окремих квіток чи стилізованої галузки, що складалась із гілки у вигляді ламаної лінії, на заломах якої вишивали дрібні різнокольорові квітки та листочки.

2.412, 2.413

2.414, 2.415

Рис. 2.412-2.415. Оздоблення вишивкою морщеної нагрудної частини жіночих сорочок, села Буковець, Торунь, Верхній Бистрий, Репинне, Міжгірський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. Перша половина ХХ ст. (ФЗМНАП О: 4995/2382; ФЗМНАП О: 9633/3716; ФЗМНАП О: 958/301; ФЗМНАП О: 3418/1483).

Рис. 2.416. Орнаментальна композиція вишивки на рукаві жіночої сорочки, с. Репинне, Міжгірський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 3447/1479).

Рис. 2.417. Орнаментальна композиція вишивки на рукаві жіночої сорочки, с. Репинне, Міжгірський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 963/305).

Рис. 2.418. Орнаментальна композиція вишивки на рукаві вінчальної сорочки, с. Майдан, Міжгірський р-н. Домоткане полотно, вишивка, гладь. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 4339/1913).

У міжгірських бойків верхній та нижній краї «заспульниць» завершувались трикутними зубчиками, поміж якими вишивали дрібні восьмипелюсткові розети. Основним орнаментальним мотивом внутрішньої площини «заспульниці» виступав ромб. Найчастіше п’ять ромбів розміщували у формі скісного хреста. Обрамленням ромбів могли бути меандрові лінії або чотири трикутники, які завершували кути ромбів. Внутрішню площину ромбів заповнювали восьмипелюстковими розетами, утвореними за допомогою перетинання прямого та скісного хрестів.

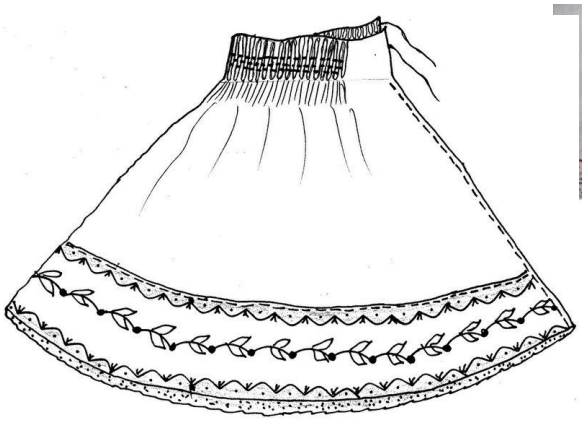

Рис. 2.419. Крій спідниці («фартуха», «біленика»), с. Верхній Бистрий, Міжгірський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 957/300). (Рисунок автора).

Рис. 2.420, 2.421. Оздоблення нижньої частини спідниць, села Верхній Бистрий, Рекіти, Міжгірський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, хрестик, мережка. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 957/300; ФЗМНАП О: 985/328).

Протягом 20-40-х рр. ХХ ст. у бойків Закарпаття загального поширення набули спідниці («сукні», «вігани», «катрани», «свити»). У молодих жінок вони були рожевого, червоного, зеленого, блакитного кольорів, у старших жінок та бабусь – чорного кольору. Спідниці («сукні») воловецьких бойків плісирували («рясили»). У верхній частині, поверх «рям» вишивали поперечну орнаментальну смугу з ромбів та скісних хрестів. Обрамленням виступали ламані лінії («кривулі»). Нижню частину спідниць оздоблювали кольоровою каймою («снурками», «чіпками») та шовковими різнокольоровими стрічками у три ряди: нижній – синя, другий – жовта, третій – біла стрічка. Як правило, перший і другий ряд щільно прилягали один до одного, між другим і третім був певний проміжок. На передню полу вшивали прямокутний шматок домотканого конопляного або клоччяного полотна, який прикривали фартухом. Зав'язувались сукні шнурками («фрумбіями»). На Міжгірщині найчастіше зустрічались спідниці пошиті з однотонної чорної, чорної у горошок, червоної квітчастої або червоної чи бордової на білі смуги тканини. На відміну від воловецьких спідниць, міжгірські декорували лише різнокольоровими фабричними стрічками («пантликами»).

Рис. 2.422. Спідниця («сукня»), с. Нижні Ворота, Воловецький р-н. Фабрична матерія, вишивка, низина, фабричні стрічки. (ФМЕХП Е: 64869/2032).

Рис. 2.423. Спідниця («сукня»), с. Репинне, Міжгірський р-н. Фабрична матерія, фабричні стрічки. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 8965/3544).

Рис. 2.424. Буденний фартух, с. Пилипець, Міжгірський р-н. Домоткане конопляне полотно. Кінець ХІХ – початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 2741/1068).

Рис. 2.425. Фартух («пілка»), с. Репинне, Міжгірський р-н. Фабрична матерія, фабричні стрічки. 30-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 8843/3522).

Рис. 2.426, 2.427. Бойкиня у традиційному весільному вбранні. Реконструкція 2012 р. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.428, 2.429. Весільний фартух, смт. Воловець, Воловецький р-н. Фабрична матерія, вишивка, гладь, фабрична мережка. 30-40-ві рр. ХХ ст. (ФМЕХП Е: 76538/5439).

Рис. 2.430. Жіноча хутряна безрукавка («камазоля»), с. Торунь, Міжгірський р-н. Овече хутро, шкіра, лляні нитки. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 1015/3389).

Рис. 2.431. Жіноча хутряна безрукавка («кожушок»), с. Верхній Бистрий, Міжгірський р-н. Овече та лисяче хутро, ягнячий смушок, шкіра, аплікації. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 978/320).

Рис. 2.432. Жіноча безрукавка («веста»), с. Абранка, Воловецький р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик, низина. 30-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 12244/128).

Рис. 2.433. Жіноча «коцовата» гуня, с. Торунь, Міжгірський р-н. Вовняні нитки, тканння. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 980/322).

Рис. 2.434. Жіноча гуня, с. Рудовець-Майдан, Міжгірський р-н. Вовняні нитки, тканння. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 4381/1925).

Рис. 2.435. Жіночий хутряний кожух, с. Верхній Бистрий, Міжгірський р-н. Овече хутро, шкіра, аплікації, нитки, вишивка. Кінець ХІХ – початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 988/330).

Рис. 2.436. Жіночий кожух, с. Верхній Бистрий, Міжгірський р-н. Овече хутро, шкіра, аплікації. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 1014/353).

Рис. 2.437. Жіноча сукняна куртка («уйош»), с. Річка, Міжгірський р-н. Домоткане біле сукно, чорне фабричне сукно, машинні шви. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 9027/3558).

Рис. 2.438. Жіноча сукняна куртка («уйош»), с. Верхній Бистрий, Міжгірський р-н. Домоткане біле сукно, чорне фабричне сукно, машинні шви. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 979/321).

Рис. 2.439. Жіноча сукняна куртка («уйош»), с. Пилипець, Міжгірський р-н. Домоткане біле сукно, чорне фабричне сукно, машинні шви. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 3377/2/2757).

Рис. 2.440. Чепець, с. Рудовець-Майдан, Міжгірський р-н. Картон, мереживо («сітка»), фабричні стрічки, вовняні нитки. Початок 20-х рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 4598/2097).

Рис. 2.441, 2.442. Бойкиня у традиційному весільному вбранні. Реконструкція, 2012 р. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.443. Нашийна прикраса («драбинка», «силянка»), с. Абранка, Воловецький р-н. Нитки, різнокольоровий бісер, плетіння, нанизування. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 2766/4588).

Рис. 2.444. Дводільна силянка, с. Верхній Бистрий, Міжгірський р-н. Нитки, різнокольоровий бісер, плетіння, нанизування. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 1044/3926).

Рис. 2.445. «Плетінка» з хрестом, с. Тюшка, Міжгірський р-н. Нитки, різнокольоровий бісер, хрестик, нанизування. 20-40-ві рр. XX ст. (ФНМНАПУ НД: 19773).

Рис. 2.446. Лемкині у народному вбранні, с. Зарічево, Перечинський р-н. (Байрак Я.М. Закарпатський музей народної архітектури та побуту : путівник / Я.М. Байрак, П.М. Федака. – Ужгород : Карпати, 1988. – С. 84-85).

Рис. 2.447. Коротка жіноча сорочка («опліччя») з короткими рукавами, с. Зарічево, Перечинський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик, мережка. 40-ві рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

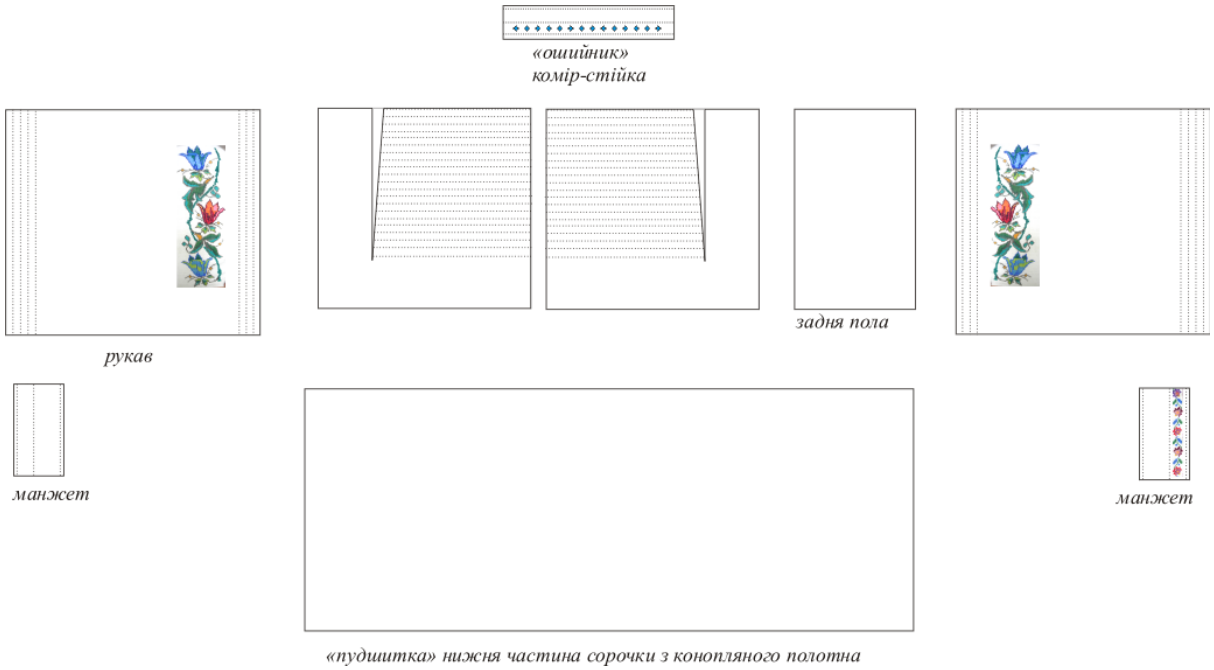

Рис. 2.448. Розгортка крою жіночої сорочки, с. Ужок, Великоберезнянський р-н. Домоткане лляне полотно, вишивка, хрестик. 30-ті роки XX ст. (ФЗМНАП О: 6924/3195).(Малюнок Р.І. Пилипа).

Рис. 2.449, 2.450 Жіночі сорочки («опліччя»), с. Стужиця, Великоберезнянський р-н. Домоткане полотно, вишивка, двостороння гладь, хрестик, мережка. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 5702/2587; ФЗМНАП О: 5704/2589).

Рис. 2.451. Жіночі сорочки, с. Верховина Бистра, Великоберезнянський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. Початок ХХ ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.452. Орнаментальна композиція вишивки на жіночих сорочках, с. Стужиця, Великоберезнянський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП ЛМ: 12620/469).

Рис. 2.453-2.455. Орнаментальні композиції вишивки морщеної нагрудної та плечової частини рукавів жіночих сорочок, села Стужиця, Загорб, Великоберезнянський р-н. Домоткане полотно, вишивка, двостороння гладь, хрестик. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 5138/2422; ФЗМНАП О: 5336/2500; ФЗМНАП О: 389/180).

Рис. 2.456, 2.457. Спідниця («кабат»), с. Дубриничі, Перечинський р-н. Домоткане полотно, фабрична матерія, вишивка, гладь. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 9560/3676).

Рис. 2.458, 2.459. Спідниця, с. Ставне, Великоберезнянський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик, гакована мережка. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 6228/2869).

Рис. 2.460. Повсякденний фартух («запиначка»), с. Вишка, Великоберезнянський р-н. Домоткане полотно. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 4479/2232).

Рис. 2.461. Фартух («запиначка»), с. Стужиця, Великоберезнянський р-н. Фабрична матерія, стрічки, мережка, вишивка, паєтки. 30-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗКМ Е: 1919/14265).

Рис. 2.462, 2.463. Жіночий пояс, с. Стужиця, Великоберезнянський р-н. Вовняні нитки, в’язання. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 5712/2597).

Рис. 2.464. Короткий дівочий пояс, с. Лубня, Великоберезнянський р-н. Вовнянні нитки, в’язання, шість декоративних ґудзиків. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 3238/1366).

Рис. 2.465. Жіночий короткий вишиваний пояс, с. Лубня, Великоберезнянський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ЕЕМЛ: інв. № не присвоєно)

Рис. 2.466. Жіноча безрукавка («камізелька»), с. Люта, Великоберезнянський р-н. Домоткане сукно, синє фабричне сукно, машинні шви. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 14865/481).

Рис. 2.467. Жіноча безрукавка («лайбик»), с. Зарічево, Перечинський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 20-30-ті рр. ХХ ст. (Експозиція Регіонального музею «Лемківська садиба» (с. Зарічево Перечинського району) (далі – ЕРМ «ЛС»: інв. № не присвоєно)).

Рис. 2.468. Жіноча безрукавка («лайбик»), с. Лубня, Великоберезнянський р-н. Оксамитова матерія, вишивка, двостороння гладь. 20-ті рр. ХХ ст. (ФМЕХП Е: 64834).

Рис. 2.469. Гуня («гунча»), с. Зарічево, Перечинський р-н. Вовняні нитки, тканння, оксамитова матерія. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 10487/4128).

Рис. 2470. Гуня, с. Люта, Великоберезнянський р-н. Вовняні нитки, тканння. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 14861/477).

Рис. 2.471. Жіночий костюм (сорочка, спідниця, фартух, пояс, сукняна безрукавка («камізелька»)), с. Стужиця, Великоберезнянський р-н. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ЕЗКМ).

Рис. 2.472. Жіноча куртка («сірак»), с. Люта, Великоберезнянський р-н. Домоткане сукно, фабрична матерія, машинні шви. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 14863/479).

Рис. 2.473-2.476. Стрічки («заплітки», «волічки»), Ужок, Великоберезнянський р-н. Вовняні нитки, плетіння. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 6908/3179; ФЗМНАП О: 6098/2807).

Рис. 2.477, 2.478. Чепець («чепак»), с. Зарічево, Перечинський р-н. Домоткане полотно, фабрична матерія, стрічки, вишивка, хрестик. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 3181/1310).

Рис. 2.479. Чепець, с. Ужок, Великоберезнянський р-н. Фабрична матерія, домоткане полотно, мереживо, стрічки, бісер, паєтки. 20-30-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 3216/1344).

Рис. 2.480. Хустка («кестеманча»), с. Загорб, Великоберезнянський р-н. Фабрична матерія, вишивка, гладь, малюнок. 20-30-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 9637/3720).

Рис. 2.481. Хустка («кестеманча»), с. Ставне, Великоберезнянський р-н. Фабрична матерія, малюнок. 20-30-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 9639/3722).

Рис. 2.482. Намисто («монистято», «баршанкп»), с. Верховина Бистра, Люта, Великоберезнянський р-н. Конопляні нитки, різнокольоровий бісер, плетіння. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 1027/3923).

Рис. 2.483. «Драбинка», с. Стужиця, Великоберезнянський р-н. Конопляні нитки, різнокольоровий бісер, плетіння. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 5338/2502).

Рис. 2.484. «Криза», с. Верховина Бистра, Великоберезнянський р-н. Конопляні нитки, різнокольоровий бісер, нанизування. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 10817/7568).

Рис. 2.485. Жіночі постоли, с. Великий Березний, Великоберезнянський р-н. Шкіра, стягування. 30-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 4586/2746).

Рис. 2.486. Чоботи («чизми»), с. Верховина Бистра, Великоберезнянський р-н. Шкіра, стягування. 30-ті рр. ХХ ст. (ЕМН «Б» В-БЗОШ: 105).

Рис. 2.487. Жіночі черевики («топанки»), с. Верховина Бистра, Великоберезнянський р-н. Шкіра, шиття. 30-ті рр. ХХ ст. (ЕМН «Б» В-БЗОШ: 106).

Рис. 2.488. Чоловіча сорочка, с. Верхній Бистрий, Міжгірський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. Початок XX ст. (ФЗМНАП О: 953/296).

Рис. 2.489. Чоловіча сорочка, с. Пилипець, Міжгірський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 14412/410).

Рис. 2.490, 2.491. Сорочки «розвертанки» молодих хлопців, с. Рудовець-Майдан, Міжгірський р-н. Домоткане полотно, вишивка, гладь, хрестик. 30-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 3957/1682; ФЗМНАП О: 3958/1683).

Рис. 2.492. Чоловіча сорочка, с. Ужок, Великоберезнянський р-н. Домоткане полотно, декоративні загинки. Кінець XIX ст. (ФЗМНАП О:3221/1349).

Рис. 2.493, 2.494. Чоловічі сорочки, с. Розтока, Воловецький р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик, низина. 20-ті рр. XX ст. (ФМЕХП Е: 76551/5452; ФМЕХП Е: 76553/5454).

Рис. 2.495. Чоловіча сорочка «розвертанка», с. Ужок, Великоберезнянський р-н. Фабрична матерія, вишивка, хрестик. 30-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 5715/2600).

Рис. 2.496. Чоловічі штани («гаті»), с. Вишка, Великоберезнянський р-н. Домоткане полотно. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗКМ Е: 3399/25216).

Рис. 2.497. Чоловічі штани («гаті»), с. Розтока, Воловецький р-н. Домоткане полотно. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФМЕХП Е: 76548/5449).

Рис. 2.498. Зимові штани («холошні»), с. Люта, Великоберезнянський р-н. Домоткане сукно, фабрична матерія. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 14864/480).

Рис. 2.499, 2.500. Чоловіча безрукавка («лайбик»), с. Абранка, Воловецький р-н. Домоткане полотно, вишивка, двостороння гладь. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 9829/3744).

Рис. 2.501, 2.502. Чоловіча безрукавка («камазоля»), с. Гукливе, Воловецький р-н. Овече хутро, шкіра. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 1016/354).

Рис. 2.503. Чоловіча безрукавка («камізелька»), с. Лубня, Великоберезнянський р-н. Домоткане сукно, фабрична матерія. 20-30-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 6071/2780).

Рис. 2.504. Чоловіча куртка («полотнянка»), с. Гукливе, Воловецький р-н. Домоткане полотно. Початок ХХ ст. (ЕІ-КМВРБ: інв. № не присвоєно).

Рис. 2.505. Чоловіча куртка («сірак»), с. Лубня, Великоберезнянський р-н. Домоткане сукно, фабрична матерія, машинні шви. 30-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 5710/2595).

Рис. 2.506. Бойки, с. Скотарське, Воловецький р-н. Початок 20-х рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.507. Бойко, с. Річка, Міжгірський р-н. 40-ві рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 2.508, 2.509. Бойківська пара, Воловецький р-н. Реконструкція 2012 р. (Фото з архіву автора).

Розділі 3 «Еволюція народного одягу національних меншин Закарпаття в умовах етнічного та етнографічного порубіжжя»

УГОРЦІ

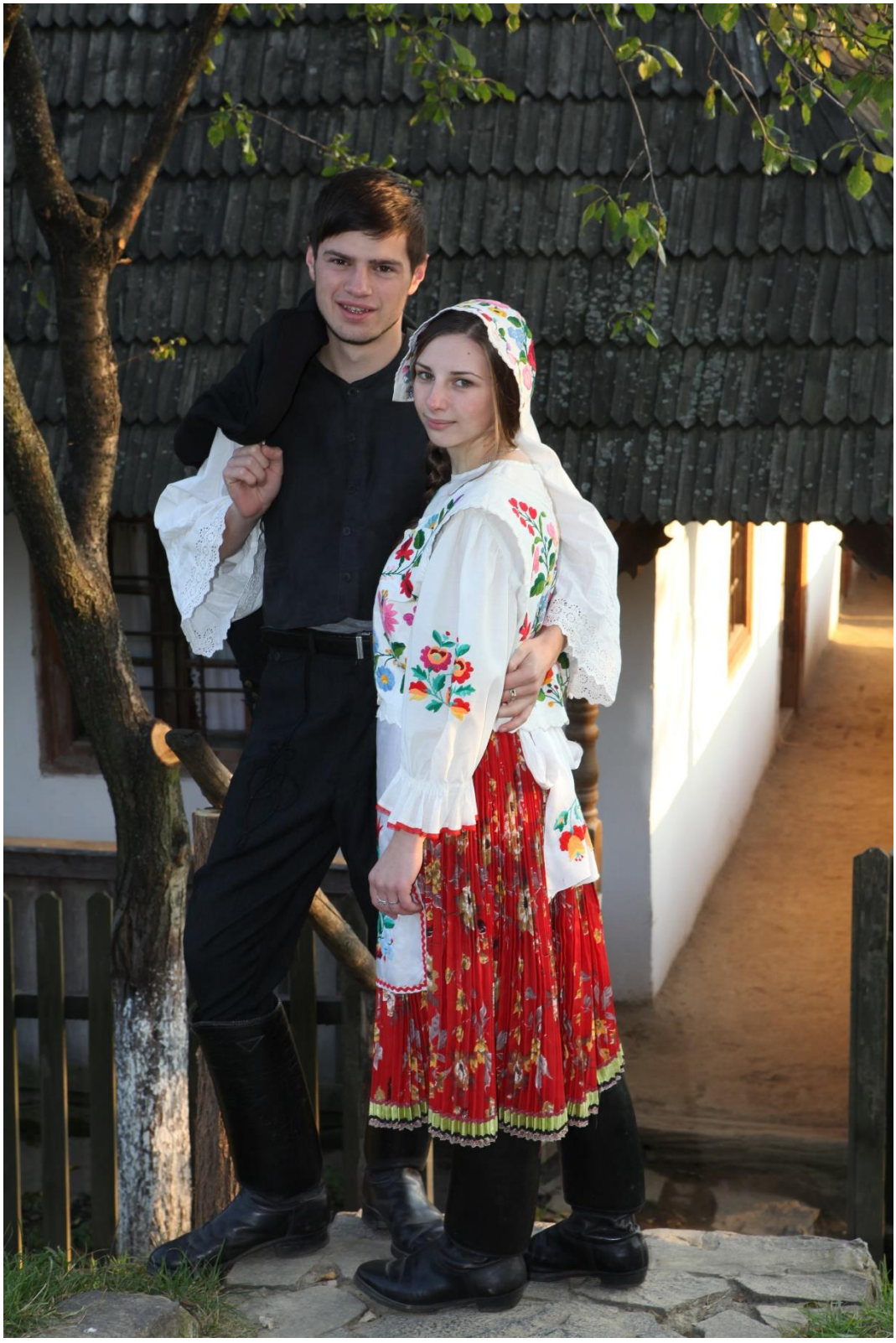

Рис. 3.1. Угорська сімя, с. Велика Добронь Ужгородського району. Початок ХХ ст. (Фото А. Копривi).

Рис. 3.2. Угорці у народному вбранні. 20-30-ті рр. ХХ ст. Фото з архіву автора.

Рис. 3.3. Угорки у народному вбранні. 20-30-ті рр. ХХ ст. Фото з архіву автора.

Рис. 3.4. Дівчата в традиційному угорському вбранні. 2016 р. Фото з архіву автора.

Рис. 3.5. Жіноча блуза («візитка»), с. Вишково, Хустський район. Фабрична матерія, вишивка, гладь. 30-40-ві рр. ХХ ст. Фото з архіву автора.

Рис. 3.6. Жіноча безрукавка, с. Вишково, Хустський район. Фабрична матерія, вишивка, гладь. 30-40-ві рр. ХХ ст. Фото з архіву автора.

Рис. 3.7. Спідниця, с. Вишково, Хустський район. Фабрична матерія, стрічки. 20-40-ві рр. ХХ ст. Фото з архіву автора.

Рис. 3.8. Дівчата в народному вбранні. Реконструкція 2016 р. Фото з архіву автора.

Рис. 3.9. Дівчина в народному вбранні села Мала Доброньь Ужгородського району. Реконструкція 2014 р. Фото з архіву автора.

Рис. 3.10. Прасування одягу на річці, Берегівський район. 40-ві рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 3.11. Фартух жіночий. Колекція Іштвана Дьорфі. Фонди етнографічного музею в Будапешті. ФЕМБ: 88825.

Рис. 3.12. Фрагмент вишивки на жіночому фартуху, с. Вишково, Хустський район. Фабрична матерія, вишивка, двостороння гладь. 20-40-ві рр. XX ст. Фото з архіву автора.

Рис. 3.13. Дівчата в святковому платті («мадяр руго»). 2005 р. Фото з архіву автора.

Рис. 3.14., 3.15. Гуня, с. Вишково, Хустський район. Чорні вовняні нитки, ткання. 20-ті рр. XX ст. Фото з архіву автора.

Рис. 3.16. Жінки в гунях. Міщкольц (Угорщина). 1922 р. Репродукція з книги Borsod-Abauj-Zemplen megye nepmuveszete. Miskolc, 1997. P. 434.

Рис. 3.17. Угорки у білих кожухах. 1939 р. Репродукція з книги Borsod-Abauj-Zemplen megye nepmuveszete. Miskolc, 1997. P. 433.

Рис. 3.18. Угорки у червоних кожухах. 1930-ті рр. Репродукція з книги Borsod-Abauj-Zemplen megye nepmuveszete. Miskolc, 1997. P. 433.

Рис. 3.19. Дівчина у вінку («парті»). 1920-ті рр. Фото з – Erdodi M. A felszabadult Erdely. Budapest: Athenaeum, 1941. P. 85.

Рис. 3.20. Дівчина в угорському народному вбранні. Реконструкція, 2017 р. Фото Я. Макара.

Рис. 3.21. Чепець, с. Вишково Хустського району. 1940-ві рр. Фото з архіву автора.

Рис. 3.22. Жінки з дітьми. 1920-ті рр. Фото з – Erdodi M. A felszabadult Erdely. Budapest: Athenaeum, 1941. P. 137.

Рис. 3.23. Угорці в народному вбранні. 1930-ті рр. Фото з – Erdodi M. A felszabadult Erdely. Budapest: Athenaeum, 1941. P. 141.

Рис. 3.24. Сорочка чоловіча. Колекція Іштвана Дьорфі. 1911 р. ФЕМБ: 89937.

Рис. 3.25. Чоловіча сорочка, с. Вишково Хустського району. 1920-ті рр. Фото з архіву автора.

Рис. 3.26. Чоловічі штани («гаті»). Колекція Іштвана Дьорфі. 1911 р. ФЕМБ: 89938.
Рис. 3.27. Чоловік у широких гатях, Берегово. 1930-ті рр. Фото з архіву автора.

Рис. 3.28., 3.29. Угорці у святковому народному вбранні. 30-ті рр. XX ст. Фото з архіву автора.

Рис. 3.30 Чоловік в безрукавці з дерев'яними ґудзиками. 1930-ті рр. Фото з архіву автора.

Рис. 3.31. Безрукавка чоловіча, с. Теково Виноградівського району. Середина XX ст. Фото з архіву автора.

Рис. 3.32. Чоловіки в ціфрасюрах, Тард (Східна Угорщина). 1933 р. Репродукція з книги Borsod-Abauj-Zemplen megye nepmuveszete. Miskolc, 1997. P. 437.

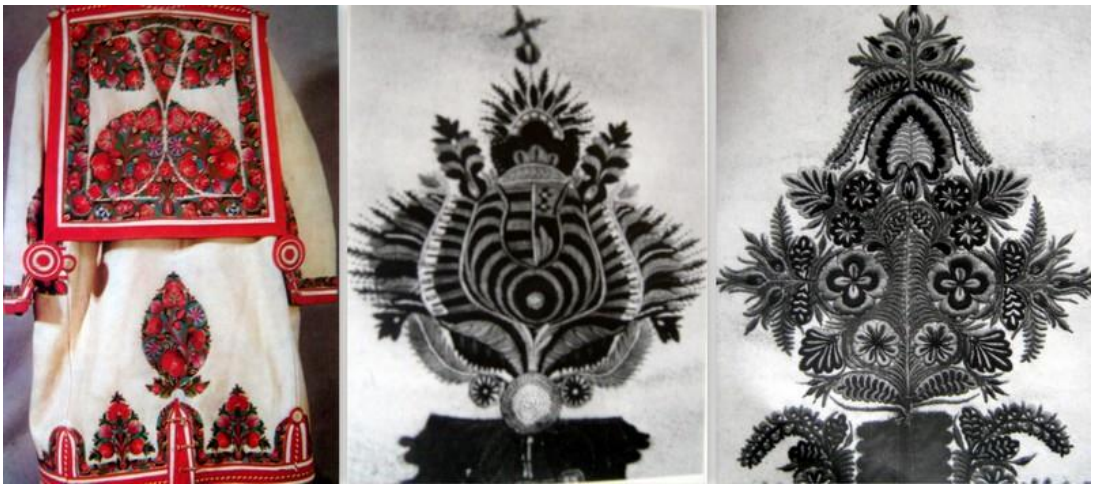

Рис. 3.33. Чоловіча накидка («ціфрасюр»). Сукно, вишивка, гладь. Початок XX ст. Репродукція з книги – «Хофер Т., Фел Е. Народное исскуство венгров. Будапешт: Корвина, 1975.

Рис. 3.34-3.36. комплект святкового чоловічого вбрання з чорної фабричної матерії, с. Вишково Хустського району. Фото з архіву автора.

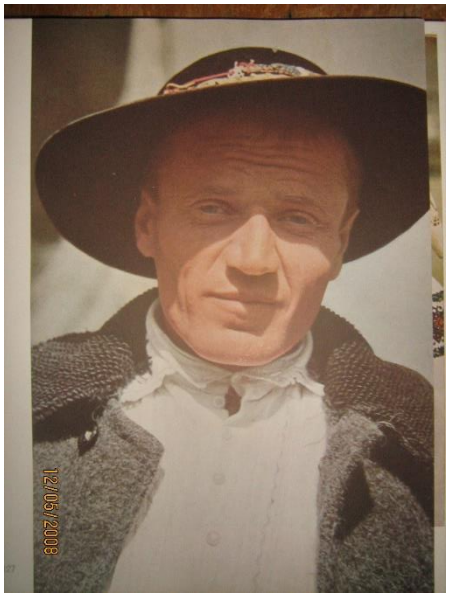

Рис. 3.37. Чоловік у фетровому капелюсі. 1920-ті рр. Фото з архіву автора.

Рис. 3.38. Соломяний капелюх з експозиції угорської хати в ужгородському скансені. Фото з архіву атвора.

Рис. 3.39. Чоботи («чізми») чоловічі в експозиції угорської хати в ужгородському скансені. Фото з архіву автора.

РУМУНИ

Рис. 3.40. Румунський народний костюм. Мараморощина. Околиці Сигету.
Рис. 3.41. Румунське жіноче народне вбрання з с. Середнє Водяне Рахівського району.

Рис. 342. Жіноча «волоська» сорочка, с. Терново, Тячівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, хрестик. 20-40-ві рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 3.43. Поєднання морщення, мережок, вирізування, виколювання, обмітування та вишивки при оздобленні верхньої частини рукавів («плічок») жіночих «волоських» сорочок. 20-40-ві рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 3.44. Оздоблення вишивкою, декоративним морщенням та плетеними шнурочками з китицями жіночих румунських сорочок Закарпаття.

Рис. 3.45, 3.46. Вишивка на наплічній частині жіночих сорочок.

Рис. 3.47, 3.48. Манжети жіночих сорочок.

Рис. 3.49. Дівчата в народному вбранні, с. Нижня Апша Тячівського району. 1940-ві рр. Фото з архіву Івана Ботоша.

Рис. 3.50. Манжети з фодрами на рукавах жіночої «волоської» сорочки, с. Великий Бичків, Рахівський р-н. 30-ті рр. XX ст.

Рис. 3.51. Оздоблення жіночої сорочки з с. Солотвино Тячівського району. 1940-ві рр. Фото з архіву автора.

Рис. 3.52. Оздоблення жіночої сорочки з с. Біловарці Тячівського району. 1940-ві рр. Фото з архіву автора.

Рис. 3.53. Орнаментальна композиція вишивки на «ошийнику» жіночої «волоської» сорочки, с. Тарасівка, Тячівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 9974/3822).

Рис. 3.54. Вишитий нагрудний хрестик.

Рис. 3.54. Коротка жіноча сорочка, с. Хижа, Виноградівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 5626/2562).

Рис. 3.55-3.57 Орнаментальна композиція вишивки на рукавах жіночої сорочки, с. Хижа, Виноградівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина. 30-ті рр. XX ст. (ФЗКМ Е: 3059/23245).

Рис. 3.58-3.59. Спідниця («подолок»), с. Хижа, Виноградівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, мережка. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 5765/2626).

Рис. 3.60. Жінки у народному вбранні, с. Хижа, Виноградівський р-н. 40-ві рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 3.61. Фартух («плат»), с. Хижа, Виноградівський р-н. Фабрична матерія, стрічки, мережка, машинні шви. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 3772/1552).

Рис. 3.62. Запаски («задьє») з експозиції румунської хати ужгородського скаснену. Фото з архіву автора.

Рис. 3.63. Пара в народному вбранні, с. Нижня Апша Тячівського раойну. Фото з архіву Івана Ботоша.

Рис. 3.64, 3.67 Жіночі сукняні куртки («уйоші»), с. Тарасівка, Тячівський р-н. Домоткане сукно, фабрична матерія, машинні шви. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 9333/3629; ФЗМНАП О: 10001/ 3844).

Рис. 3.68. Хутряна безрукавка («кожок»).

Рис. 3.69. Моїш Антонія Грігоре посла в Паралменті Карпатської України Моїша Грігоре. 1944 р.

Рис. 3.70. Жінка в «кожку», с. Нижня Апша Тячівського району. 1930-ті рр. Фото з архіву Івана Ботоша.

Рис. 3.71-3.74 Хустки («ширинки», «англійки»), с. Хижа, Виноградівський р-н. Фабрична матерія. 20-40-ві рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 3.75. Жінка, с. Водиця Рахівського району. 1930-ті рр. Фото Берко Пала.

Рис. 3.76. Чоловіча сорочка із широкими рукавами з с. Середнє Водяне Рахівського району. Фото з архіву автора.

Рис. 3.77. Чоловіча сорочка з с. Хижа Виноградівського району. Фото з архіву автора.

Рис. 3.78, 3.79 Чоловічі штани («гаті»).

Рис. 3.80. Родина з с. Руська Поляна, повіт Марамуреш (Румунія). 1920-ті рр. Фото з сайту – «Historia. Nica So».

Рис. 3.81. Хлопці («легіні»), Тячівщина. 1920-ті рр. Фото з архіву автора.

СЛОВАКИ

Рис. 3.82. Жіноча сорочка («опліччя»), с. Стужиця, Великоберезнянський р-н. Домоткане полотно, вишивка, двостороння гладь, хрестик, мережка. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 5702/2587).

Рис. 3.83. Жіноча сорочка («опліччя»), Свидник (Словаччина). 1930-ті рр. Фото М. Сополиги.

Рис. 3.84. Нагрудна частина жіночої сорочки, с. Загорб, Великоберезнянський р-н. Домоткане полотно, вишивка, двостороння гладь, хрестик, мережка. 20-40-ві рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 3.85. Жіночі сорочки, с. Верховина Бистра, Великоберезнянський р-н. Домоткане полотно, вишивка, хрестик. Початок XX ст. (Фото з архіву автора).

3.86, 3.87, 3.89

3.90, 3.91

3.92, 3.93.

Рис. 3.86-3.93. Орнаментальні композиції вишивки морщеної нагрудної та плечової частини рукавів жіночих сорочок, села Стужиця, Верховина Бистра, Загорб, Великоберезнянський р-н. Домоткане полотно, вишивка, двостороння гладь, хрестик. 20-40-ві рр. XX ст. Фото з архіву автора.

Рис. 3.94. Дівчина, Кобильники (Словаччина) 1948 р. Фото Н. Вархол

Рис. 3.95. Лемкині у народному вбранні, с. Зарічево, Перечинський р-н. (Байрак Я.М. Закарпатський музей народної архітектури та побуту : путівник / Я.М. Байрак, П.М. Федака. – Ужгород: Карпати, 1988. – С. 84-85).

Рис. 3.96. Дівчата з Кам’яниці, ужгородський район. 1921 р. Фото Р. Гулки.

Рис. 3.97. Спідниця («кабат», «ряшеник»), с. Дубриничі, Перечинський р-н. Домоткане полотно, фабрична матерія, вишивка, гладь. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 9560/3676).

Рис. 3.98. Жіночий фартух («шурц»), с. Середнє, Ужгородський район. 1940-ві рр. Фото з архіву автора.

Рис. 3.99. Жіночий фартух («шурц»), Кечківці (Словаччина), 1940-ві рр. Фото М. Сополиги.

Рис. 3.100, 3.101. Фартухи («запиначки»), лемківські села Великоберезнянщини. Фабрична матерія, стрічки, мережка, вишивка. 30-40-ві рр. XX ст. Фото з архіву автора.

Рис. 3.102. Безрукавка («камізелька») з експозиції етнографічного музею села Лубня Великоберезнянського району. Фото з архіву автора.

Рис. 3.103. Безрукавка («лайбик»), »), с. Середнє, Ужгородський район. 1940-ві рр. Фото з архіву автора.

Рис. 3.104, 3.105. Жіноча безрукавка («камізелька»), с. Люта, Великоберезнянський р-н. Домоткане сукно, синє фабричне сукно, машинні шви. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 14865/481). (Рисунок автора).

Рис. 3.106, 3.107. Гуні («гунчата»), с. Зарічево, Перечинський р-н. Вовняні нитки, тканння, оксамитова матерія. Початок XX ст. (ФЗМНАП О: 10182/3949; ФЗМНАП О: 10487/4128).

Рис. 3.108-3.111. Чепці («чупці»), села Порошково, Тур'я Поляна, Перечинський р-н. Фабрична матерія, домоткане полотно, атласні стрічки, вишивка, хрестик. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 3852/1622; ФЗМНАП О: 5054/2391).

Рис. 3.112. Комплект традиційного жіночого народного вбрання, с. Минай, Ужгородський р-н. Реконструкція, 2012 рік. (Фото з архіву автора).

Рис. 3.113. Жінки у народному вбранні, с. Стара Любовня, Східна Словаччина. (Саполига М. Українці Словаччини : матеріальні вияви народної культури та мистецтва. К. : Темпора, 2011. С. 212-213).

Рис. 3.114. Дівчата з околиць Ужгорода. 1921 р. Фото Ф. Заплетала.
Рис. 3.115. Літня жінка в хустці. Східна Польща. Фото Д. Маслея.

Рис. 3.116. «Драбинка», с. Стужиця, Великоберезнянський р-н. Конопляні нитки, різнокольоровий бісер, плетіння. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 5338/2502).

Рис. 3.117. «Криза», с. Верховина Бистра, Великоберезнянський р-н. Конопляні нитки, різнокольоровий бісер, нанизування. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 10817/7568).

Рис. 3.118. «Криза», с. Команча, Сяноцький повіт, Польща. Нитки, різнокольоровий бісер, нанизування. 20-40-ві рр. XX ст. (ФЛМНАП О: 12764).

Рис. 3.119-3.121. Оздоблення нагрудної частини чоловічих сорочок, села Загорб, Сухий, Лубня, Великоберезнянський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, гладь. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 6889/3108; ФЗМНАП О: 10425/4096; ФЗМНАП О: 10426/4097).

Рис. 3.122. Хлопець в народному вбранні. Реконструкція, 2015 р. Фото з архіву автора.

Рис. 3.123. Словак з околиць Ужгорода. 1921 р. Фото Р. Гулки.
Рис. 3.124. Чоловік в гуні, с. Лінці Ужгородського району. 1921 р. Фото Р. Гулки.

Рис. 3.123. Чоловік у хутряному кожушку («брюшлачку»). Ждяр, Словаччина. Фото В. Видри.

НІМЦІ

Рис. 3.124. Німці Тячівщини. Середина XX ст. Фото з архіву автора.

Рис. 3.125. Школа в селі Руська Мокра Тячівського району. 1934-1935 рр. Фото з архіву автора.

Рис. 3.126. Діти в народних німецьких костюмах, Свалява. Фото з архіву автора.

Рис. 3.127. Брустури (Лопухів), 1934 р. Фото Ф. Мюллера.
Рис. 3.128. Жінки в с. Німецька Мокра Тячівського району. 1940-ві рр.
Фото з архіву автора.

Рис. 3.129. Родина з с. Усть-Чорна Тячівського району. 1940-ві рр.
Фото з архіву автора.

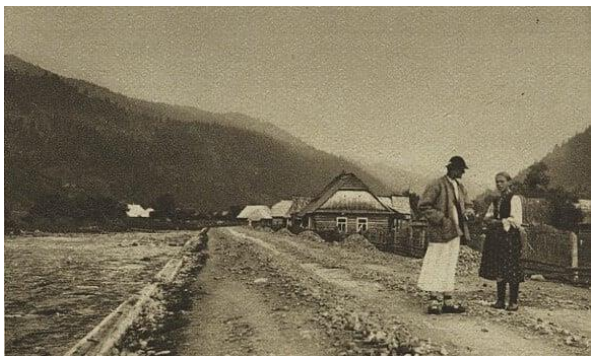

Рис. 3.130. Легіні, с. Брустури (Лопухів). 1932 р. Фото з журналу «Domov a svet».
Рис. 3.131. Село Брустури (Лопухів). 1932 р. Фото з журналу «Letem sveemt».

Рис. 3.132. Чоловік у гуні, с. Німецька Мокра. 1930-ті рр. Фото з архіву автора.
Рис. 3.133. Родина Іштвана Каслера. Ужгород, 1940-ві рр.

Рис. 3.134. Весілля в селі Усть-Чорна. Середина XX ст.
Рис. 3.135. Дружба з кураговою, с. Німецька Мокра. Середина XX ст.

Рис. 3.136. Сучасне німецьке весілля. Село Дерцен.

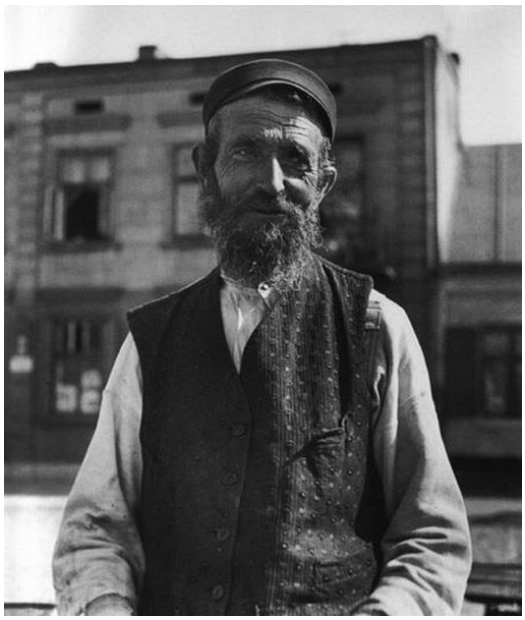

Рис. 3.137. Хаїм Симха Мехловиц, фермер і шкіряник. 1930-ті рр. Фото Р. Вишняка.
Рис. 3.138. Старий на вулиці, Мукачево. Фото Р. Вишняка.

Рис. 3.139. Єврейський швець і точильщик ножів, с. Ясіня. 1939 р.
Фото Ч. Якубовського.

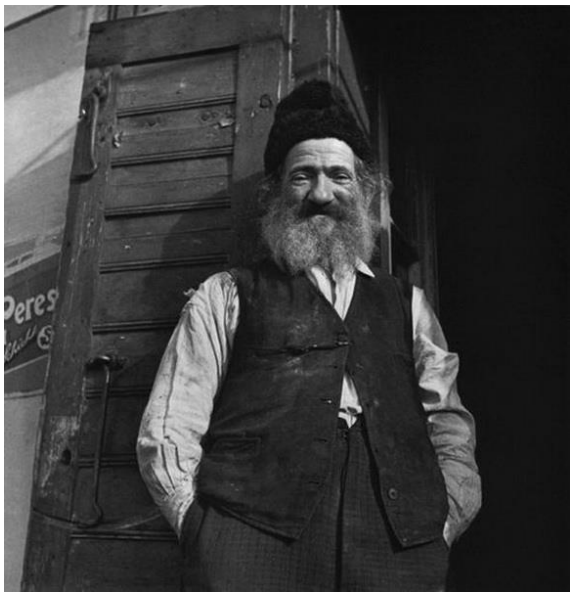

Рис. 3.140. Ремісник в розпал робочого дня. Фото Р. Вишняка.
Рис. 3.141. Господар готелю. Фото Р. Вишняка.

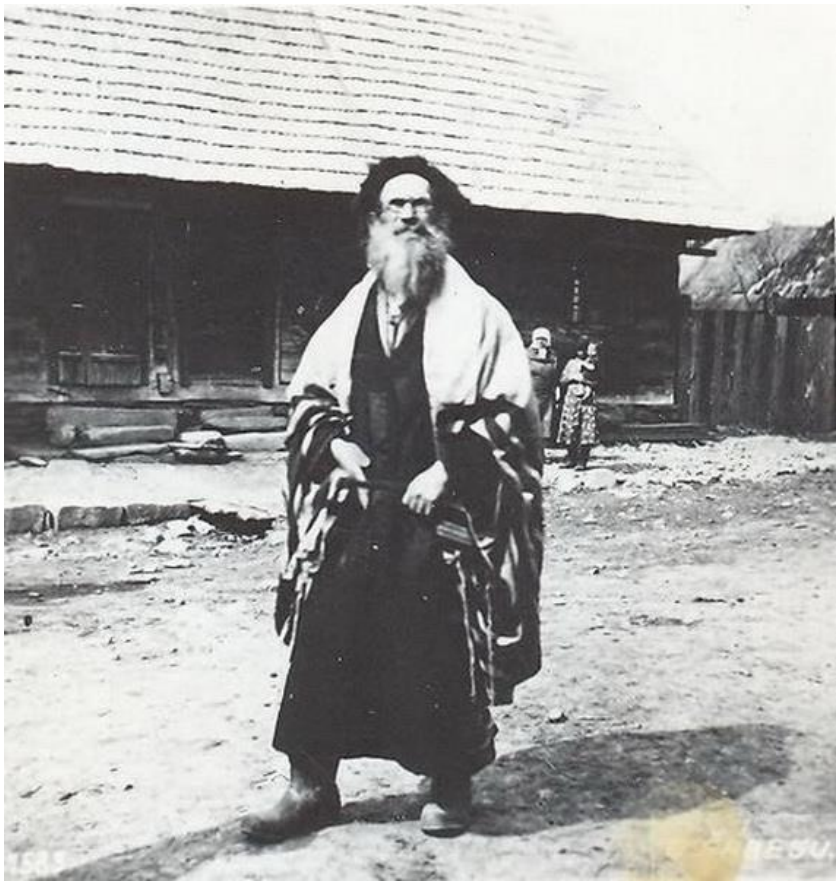

Рис. 3.142. На ранкову молитву. Фото Р. Вишняка.

Рис. 3.143. Фермер Хаїм Симха Мехловиц. Фото Р. Вишняка.

Рис. 3.144. Торговець худобою на ринку в Хусті. Фото Р. Вишняка.
Рис. 3.145. Торговець овочами за своїм прилавком. Фото Р. Вишняка.

ЦИГАНИ

Рис. 3.146-3.149. Перша циганська школа в Ужгороді, відкрита 1937 року.

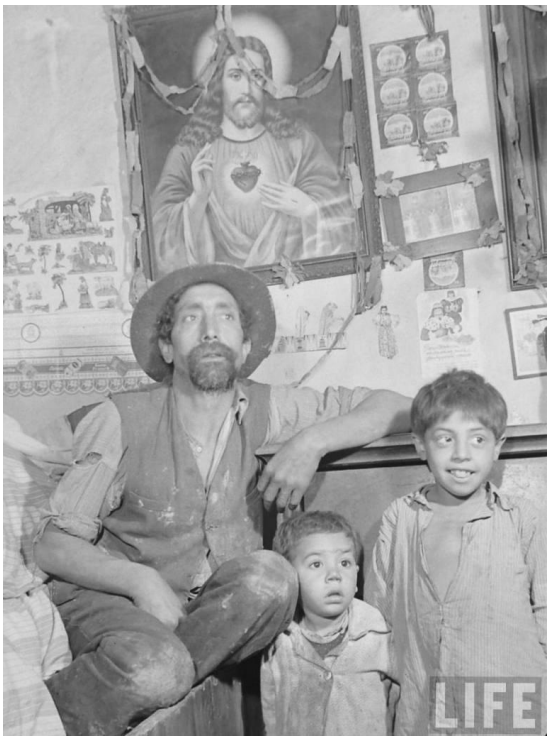

Рис. №.150. Хата циганки Барбари Букон і немовля (2 тижні). 1939 р. Фото М. Бурк-Вайт.

Рис. 3.151. Циган з дітьми. 1939 р. Фото М. Бурк-Вайт.

Рис. 3.152. Циганська школа в Ужгороді. 1937 р. Фото з архіву автора.
Рис. 3.153. Цигани в Іршаві. 1921 р. Фото Р. Гулки.

Рис. 3.154. Циганка Марія Бадзова. 1939 р. Фото М. Бурк-Вайт.
Рис. 3.155. Циганський квартет. Мукачево, 1937 р. Фото з архіву автора.

Рис. 3.156. Циганська сім'я, с. Середнє Ужгородського району. 1922 р. Фото Р. Гулки.
Рис. 3.157. Цигани-ковалі. 1921 р. Фото Р. Гулки.

Рис. 3.158. Циганська родина з Ужгорода. Перша половина XX ст.
Рис. 3.159. Циганська родина. 1940 р., село Чинадієво Мукачівського району.

Рис. 3.160, 3.161. Цигани Закарпаття. 1922 р. Фото з архіву автора.

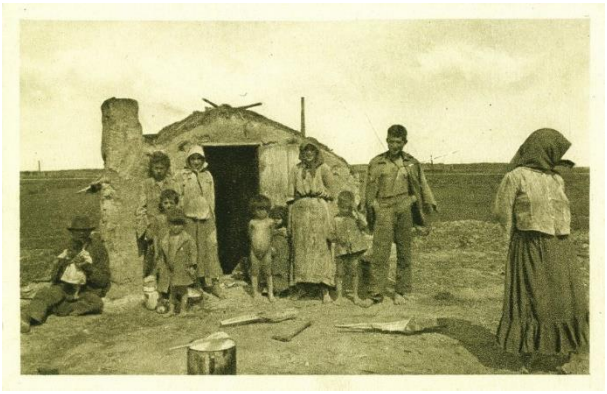

Рис. 3.162. Цигани Закарпаття. 1925 р. Фото з архіву автора.
Рис. 3.163. Циганський табір у Ясіня. 1930 р. Фото з архіву автора.

Рис. 3.164. Циганські хати. 1930-ті рр. Фото з архіву автора.

Розділі 4 «Сакральна роль традиційного одягу»

Рис. 4.1. Інтер’єр хати з Мукачівщини. Експозиція Національного музею народної архітектури та побуту України.

Рис. 4.2. Інтер’єр хати. Експозиція музею-скансену у Старій Любовні (Словаччина).

Рис. 4.3. Діти, с. Ясіня Рахівського району. 1939 р. Фото з Magyar Film Iroda, neprajz.hu.

Рис. 4.4. Мама з дитиною, Рахів. 1930-ті рр. Фото з архіву автора.

Рис. 4.5. Дівчинка, Рахів 1941. Фото з архіву автора.

Рис. 4.6. Дитяча сорочка («крижма»), с. Керецьки, Свалявський р-н. Домоткане полотно, вишивка, кучерявий стіб. 20-ті рр. XX ст. (ФЗКМ Е: 863/8133).

Рис. 4.7. Дівчата, с. Синевир. 1921 р. Фото Ф. Заплетала.

Рис. 4.8. Дівчатка, с. Салдобош (Стеблівка) Хустського району. 1936 р. Фото Ф. Бучини.

Рис. 4.9. Дівчинка, с. Брустури (Лопухів) Тячівського району. 1938 р. Фото з журналу «Svetozor».

Рис. 4.10. Гуцулочка. 1939 р. Фото Ф. Мезея.

Рис. 4.11. Мама з дочкою, с. Кушниця Іршавського району. 1939 р. Фото з архіву автора.

Рис. 4.12. Діти у недільному вбранні біля церкви після недільної Служби Божої, с. Бедевля Тячівського району. 20-ті рр. ХХ ст. Фото з архіву автора.

Рис. 4.13. Жінка з дитиною, с. Верхній студений Міжгірського району. 1930 р. Фото В. Сука.

Рис. 4.14. «Дитяча музика» – тренування юних скрипалів, с. Велика Добронь Ужгородського району. 1939. Фото з архіву автора.

Рис. 4.15. Діти, с. Синевир Міжгірського району. 1925 р. Фото з архіву КЗ «Закарпатський обласний краєзнавчий музей ім. Т. Легоцького» ЗОР).

Рис. 4.16. На уроці в школі, с. Богдан Рахівського району. 1939 р. Фото М. Бурк-Вайт.
Рис. 4.17. Буштинські школярі. 1932 р. Фото з архіву автора.

Рис. 4.18. Школярі, с. Майдан Міжгірського району. 20-ті рр. XX ст. Фото з архіву автора.

Рис. 4.19. Урок ручної праці у народній школі, організацією «Червоний хрест». 1924 р. Фото з архіву КЗ «Закарпатський обласний краєзнавчий музей ім. Т. Легоцького» ЗОР.

Рис. 4.20. Вишивка гуцульських «уставок». Ясіня. 1930-ті рр. Фото з архіву автора.
Рис. 4.21. Гуцульська сім'я, с. Богдан Рахівського району. 1930-ті рр. Фото Р. Еріка.

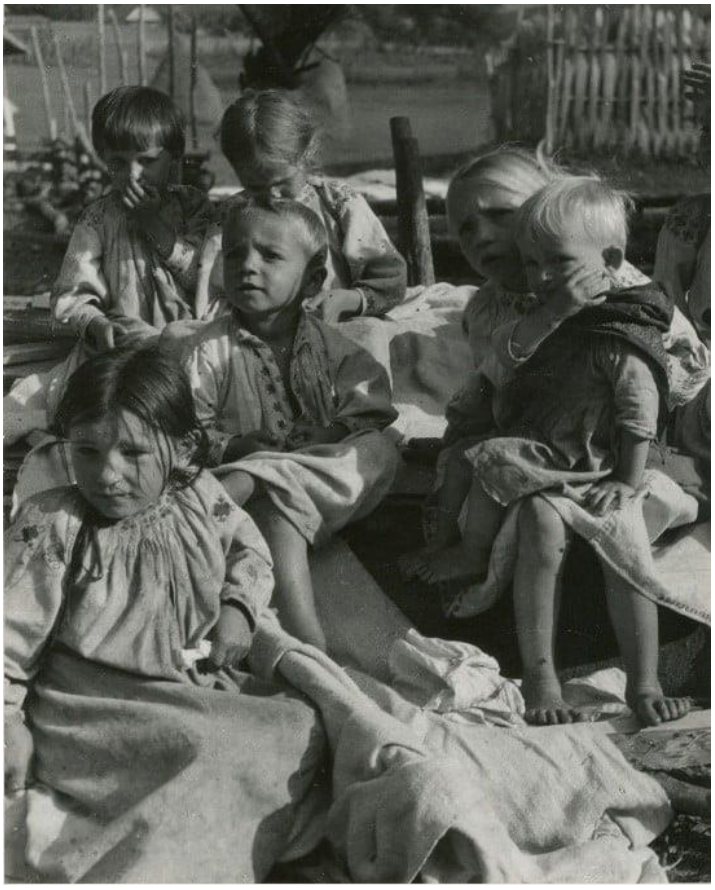

Рис. 4.22. Діти в с. Люта Великоберезнянського району. 1937 р. Фото Я. Немца.

Рис. 4.23. Зустріч молодих парубків і дівчат, с. Богдан Рахівського району. 1930-ті рр. Фото Р. Еріка.

Рис. 4.24. Жіноча сорочка («ромованка»), с. Угля, Тячівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, вирізування, обмітування. 20-30-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 12397/261).

Рис. 4.25. Молода пара, с. Буштино Тячівського району. 1940-ві рр. Фото з архіву автора.

Рис. 4.26. Жіноча весільна сорочка, с. Нересниця, Тячівський р-н. Домоткане полотно, вишивка, низина, мережки. Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 10398/4084).

Рис. 4.27. Весільна пара. Тячівщина. 1940-ві рр. Фото з архіву автора.

Рис. 4.28. Весільна блуза («візитка»), с. Тур'я-Пасіка, Перечинський р-н. Шовкова матерія, фабричні стрічки. 40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 3174/1303).

Рис. 4.29. Весільний пояс («ремінь») молодої, с. Нересниця, Тячівський р-н. Різнокольорові шовкові нитки, ткання, шкіра. 30-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 13038/246).

Рис. 4.30, 4.31. Весільні фартухи, с. Котельниця, Воловецький р-н. Біла фабрична матерія, вишивка, гладь («на снованя»), різнокольоровий обмітувальний шов. 30-40-ві рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 3464/1467; ФЗМНАП О: 4978/2365).

Рис. 4.32. Весільна пара. 40-ві рр. ХХ ст., с. Чорна Тиса Рахівського району. Фото з архіву Приватного музею «Скіфське полювання» у смт Ясіня.

Рис. 4.33. Весілля у с. Довге Іршавського району. 1930-ті рр. Фото з архіву атвора.

Рис. 4.34. Комплект святкового (весільного) жіночого вбрання, с. Довге, Іршавський р-н. 30-ті рр. ХХ ст. Експозиція КЗ «Закарпатський обласний краєзнавчий музей ім. Т. Легоцького» ЗОР.

Рис. 4.35. Весілля в Закарпатті, 1931 рік. Автор невідомий. Národní archiv.

Рис. 4.36. Весілля у с. Верхній Бистрий Міжгірського району. 1919 р. Фото А. Кожмінової.

Рис. 4.37. Весілля у с. Синевир Міжгірського району. 1920 р. Фото А. Кожмінової.

Рис. 4.38. Заплітання весільної зачіски («плетіньи»), с. Ясіня, Рахівський р-н. 40-ві рр. ХХ ст. Фото з архіву Ясінянського краєзнавчого музею.

Рис. 4.39. Сумка («тайстра») з барвінком для весільних вінків, с. Нанково, Хустський р-н. фабрична матерія, вишивка, гладь. 40-ві рр. ХХ ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 4.40. Весілля, с. Ужок Великоберезнянсько району. 30-ті рр. ХХ ст. Фото з архіву автора.

Рис. 4.41. Весілля, с. Лубня Великоберезнянсько району. 30-ті рр. ХХ ст. Фото з архіву автора.

Рис. 4.42. Весілля, с. Лубня Великоберезнянсько району. 30-ті рр. ХХ ст. Фото з архіву автора.

Рис. 4.43. Молоде подружжя Кофіль, с. Лубня Великоберезнянсько району. 50-ті рр. ХХ ст. Фото з архіву автора.

Рис. 4.44. Весілля у с. Довге Іршавського району. 1930-ті рр. Фото з архіву автора.

Рис. 4.45. Дівочий весільний вінок, с. Керецьки, Свалявський р-н. Барвінок, вовняні нитки, фабричні стрічки, квіти. 20-40-ві рр. ХХ ст. Фото з архіву автора.

Рис. 4.46. Дівоча весільна прикраса («гутурінка»), с. Лазещина, Рахівський р-н. Барвінок, вовняні нитки, дріт, паперові та воскові квіти, дзеркальце («веретко»), бісер, стеклярус, кінський волос. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 6263/2162).

Рис. 4.47. Весільний вінок («корона») з круглими «гутурінками», с. Лазещина, Рахівський р-н. Барвінок, вовняні нитки, дріт, паперові та воскові квіти, дзеркальце («веретко»), монети («дукати»). Початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 6262/2161).

4.48, 4.49

4.50, 4.51, 4.52

4.53, 4.54, 4.55

Рис. 4.48. Весільний вінок («корона»), м. Рахів, Рахівський р-н. Барвінок, вовняні нитки, дріт, дзеркальце («веретко»), бісер, стеклярус. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 4295/1910).

Рис. 4.49 Весільний вінок («корона»), с. Лазещина, Рахівський р-н. Барвінок, вовняні нитки, дріт, дзеркальце («веретко»), бісер, стеклярус. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 4294/1909).

Рис. 4.50-4.53 Весільні вінки («корони»), м. Рахів, села Костилівка, Косівська Поляна, Рахівський р-н. Картон, фольга, вовняні нитки, бісер стеклярус. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 1635/4073, ФЗМНАП О: 2962/4699/1, ФЗМНАП О: 4291/1906, ФЗМНАП О: 4292/1907).

Рис. 4.54. Картонні «гутурінки», с. Лазещина, Рахівський р-н. Картон, дріт, вовняні нитки, бісер, стеклярус, воскові та паперові квіти. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 4293/1908).

Рис. 4.55. Весільний вінок, с. Богдан, Рахівський р-н. Картон, фабрична матерія, вовняні нитки, дуте скло. Початок XX ст. (ФЗМНАП О: 2865/1028).

Рис. 4.56, 4.57. Комплекти традиційного весільного вбрання воловецьких бойків. Експозиція історико-краєзнавчого музею при вВоловецькій районній бібліотеці для дорослих.

Рис. 4.58, 4.59. Дівочі весільні вінки («косиці», «вінці»), с. Буштино, Тячівський р-н. Кора липи, фабрична матерія, скляні бісеринки. 20-ті рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 639/214; ФРМЕПТ : 91).

Рис. 4.60 Дівочий вінок, с. Буштино, Тячівський р-н. Кора липи, фабрична матерія, паперові квіти, бісер. 30-40-ві рр. ХХ ст. (ФРМЕПТ: 96).

Рис. 4.61. Знімання весільного вінка та покривання голови нареченої хусткою. Тереблеріцька долина. 1930-ті рр. Фото з архіву автора.

Рис. 4.62. Наречена («молодиця»), с. Буштино Тячівського району. 40-ві рр. XX ст. Фото з архіву автора.

Рис. 4.63. Весілля, с. Калини Тячівського району. 40-ві рр. XX ст. Фото з архіву автора.

Рис. 4.64, 4.65. Весілля у с. Буштино Тячівського району. 1940-ві рр. Фото з архіву автора.

4.66, 4.67, 4.68, 4.69

4.70, 4.71

4.72, 4.73

Рис. 4.66-4.73 Чепці, с. Тихий, Великоберезнянський р-н. Картон, мереживо («сітка»), фабричні стрічки, вовняні нитки, вишивка, хрестик. 20-40-ві рр. ХХ ст. (ФЗМНАП О: 1382/403; ФЗМНАП О: 2297/81; ФЗМНАП О: 2298/88).

Рис. 4.74. Весільна прикраса («гусоші»), с. Хижа, Виноградівський р-н. Чорна фабрична матерія, монети. Кінець XIX –початок ХХ ст. (ФЗМНАП О: 8190/3413).

Рис. 4.75. Гуцулка вишиває сорочку нареченому, с. Ясіня. Рахівський р-н. 20-ті рр. ХХ ст. (Ф КЗ «ЗОКМ»ЗОР Е: 1242).

Рис. 4.76. Весілля, Тересвянська родина. 1930-ті рр. Фото з архіву автора.

Рис. 4.77. Весілля у с. Богдан Рахівського району. 1927 р. Фото Я. Палки.

Рис. 4.78. Весілля Василя Мателешко та Марії Савулишиної. Рахів, 1938 р. Фото з архіву автора.

Рис. 4.79-4.82. Вінки («вінці пані молодого»), с. Лазещина, Рахівський р-н. Картон, фабрична матерія, фольга, дзеркальця, дріт, бісер, стеклярус, вовскові та паперові квіти, кінський волос. 20-ті рр. XX ст. (ФЗМНАП О: 21/18, ФЗМНАП О: 1636/4074, ФЗМНАП О: 1637/4075, ФЗМНАП О: 1638/2/4076/2).

4.83, 4.84

4.85, 4.86

Рис. 4.83, 4.84. Виготовлення топірців («келефів», «барток») Михайлом Шмадюком, с. Лазещина, Рахівський р-н. Фото з архіву автора.

Рис. 4.85, 4.85. Топірці («келефи», «бартки»), с. Лазещина, Рахівський р-н. Фото з архіву автора.

Рис. 4.86. Похорон молодої дівчини. 1920 р. Фото Ф. Заплетала.

Рис. 4.87. Похорон Марічки Кочержук, с. Ясіня рахівського району. 1929 р. Фото з архіву Е. Зелінського.

Рис. 4.88. Гуцули виносять з хати труну на дерев'яних ношах («марах»). 23-30-ті рр. XX ст. Фото з архіву автора.

Рис. 4.89. Похорон у Ясіня. Панахиду очолює пр. Олексій (Кабалюк) Карпаторуський.

Рис. 4.90. Перевезення на санях. Село Бедевля Тячівського району. 1932 р. Фото Б. Ваврушека.

Рис. 4.91. Гуцульський похорон. 23-30-ті рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 4.92. На могилі.

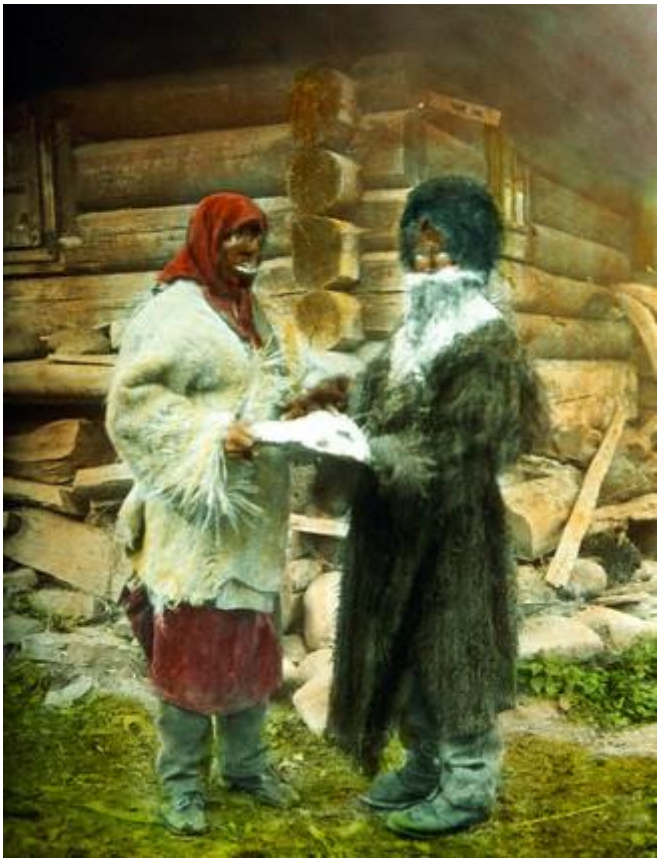

Рис. 4.93. Учасник гри при мерцеві «Дідо і баба». 1921 р. Фото А. Кожмінової

Рис. 4.94. Колядницькі маски, Мукачівщина. Початок XX ст. Колекція Етнографічного музею в Будапешті (Угорщина).

Рис. 4.95. «Бетлегем», Мукачівщина. Початок XX ст. Колекція Етнографічного музею в Будапешті (Угорщина).

Рис. 4.96. Колядницький гурт («бетлегем»), с. Довге Іршавського району. Середина XX ст. Фото з архіву автора.

Рис. 4.97. Вертеп у Сасові. 1940-ві рр. Фото з архіву автора.

Рис. 4.98. Коляда в Богдані. 1940 р. Фото П. Фереца.

Рис. 4.99. Колядницький гурт («бетлегем»), с. Довге Іршавського району. Середина XX ст. Фото з архіву автора.

Рис. 4.100. Освячення води на Водохреща на р. Чорна Тиса, с. Ясіня Рахівського району. 20-ті рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 4.101. Великдень у с. Волосянка Великоберезнянського району. 1930-ті рр. Фото В. Ковача.

Рис. 102. Освячення пасок у с. Бростури (Лопухів) Тячівського району. 1938 р. Фото з журналу «Pestry tyden».

Рис. 4.103. Освячення пасок у с. Бростури (Лопухів) Тячівського району. 1938 р. Фото з журналу «Pestry tyden».

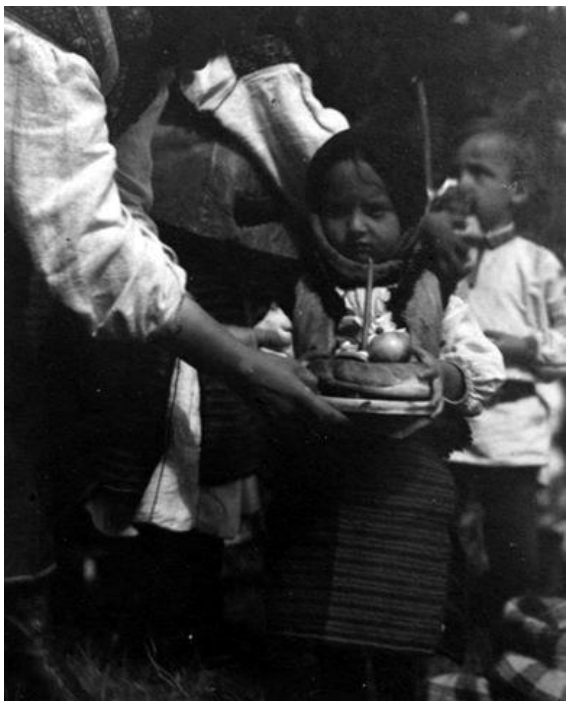

Рис. 4.104. Використання бесаги при освяченні паски, с. Ясіня Рахівського району. Початок XX ст. Фото з архіву автора.

Рис. 4.105. Маленька гуцулочка на освяченні паски, с. Ясіня Рахівського району. 20-ті рр. XX ст. (Фото з архіву автора).

Рис. 4.106. Освячення пасок, с. Богдан Рахівського району. 1929 р. Фото А. Кожмінової.

Розділ 5 «Трансформаційні процеси в народному одязі Закарпаття другої половини XX – початку XXI ст. : традиції, новації та популяризація»

Рис. 5.1. Експозиція виставки робіт вишивальниць курсів, організованих Амаллією Кожміновою в Ужку 1922 р.

Рис. 5.2. Вишивальниці на виставці вишивальних курсів. 1922 р.

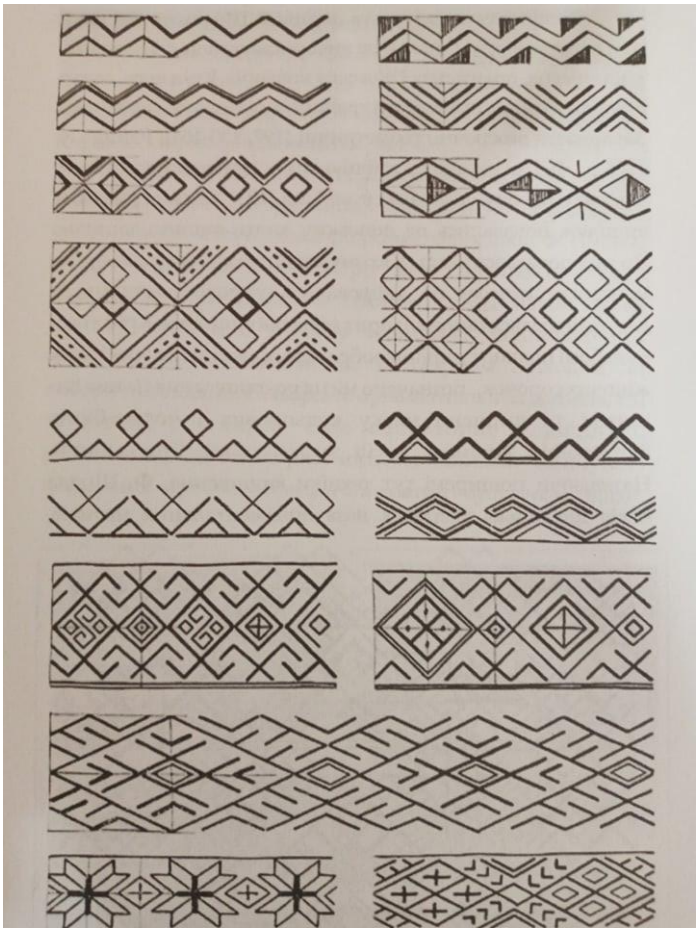

Рис. 5.3. Взірці композиційних схем вишивок українців Закарпаття, подані Ф. Шпалою для творчих інспірацій майбутнім вишивальницям.

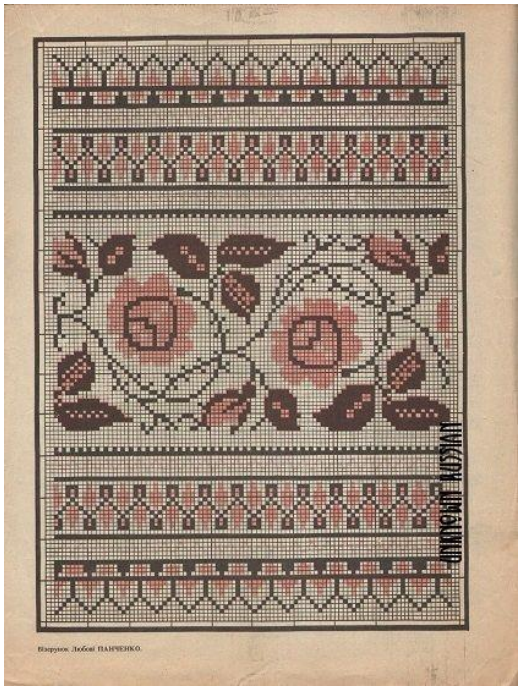

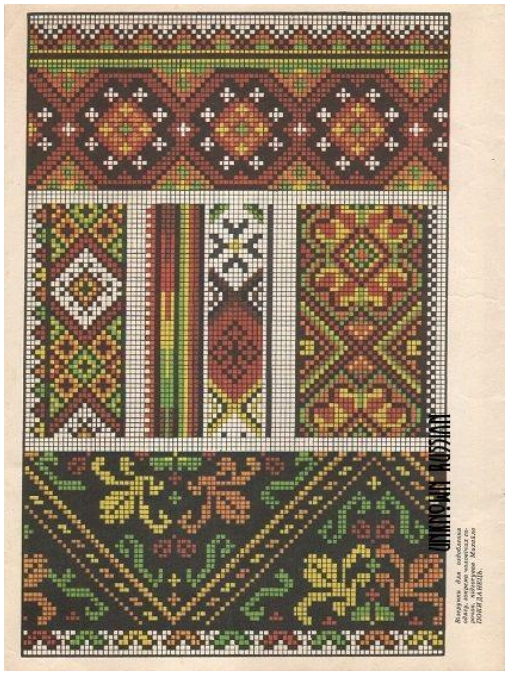

Рис. 5.4, 5.5. Схеми вишивок із журналу «Радянська жінка».

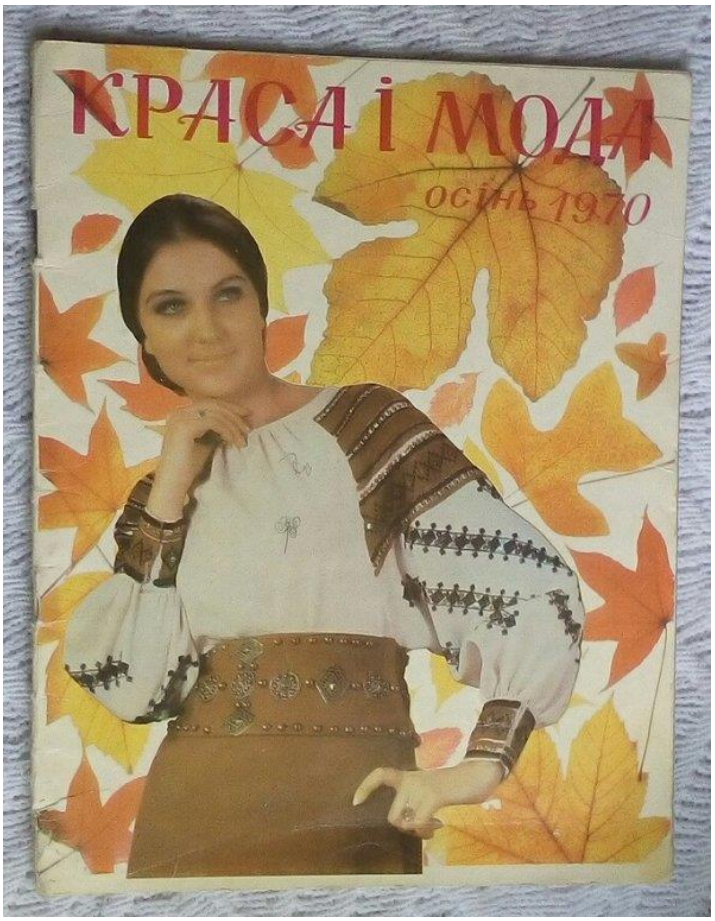

Рис. 5.6. Обкладинка журналу «Краса і мода». 1970 р.

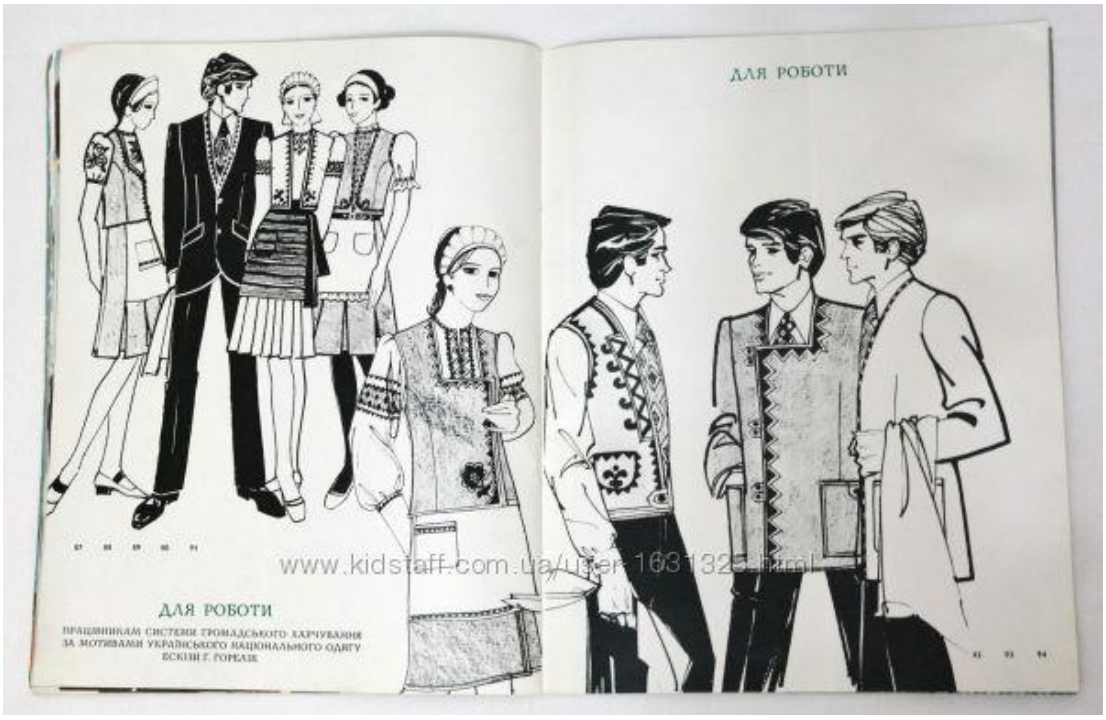

Рис. 5.7. Рисунки костюмів з етноелементами.

Рис. 5.8., 5.9. Жінки в платтях («віганах»). 1960-ті рр. Мукачівщина. Фото з архіву автора.

Рис. 5.10, 5.11. Жінки в платтях («віганах»). 1960-ті рр. Виноградівщина. Фото з архіву автора.

Рис. 5.12. Весільна пара, с. Тарнівці Ужгородського району. 1996. Фото з архіву КЗ «Закарпатський музей народної архітектури та побуту» ЗОР.

Рис. 5.13. Чоловік у «куфайці». 1960-ті рр. Мукачівщина. Фото з архіву автора.

Рис. 5.14. Ганна та Юрій Орінчай, с. Великий Раковець Іршавського району. 1970-ті рр. Фото з архіву автора.

Рис. 5.15. Брати Михайло та Василь Коцани, с. Великий Раковець Іршавського району. 1960-ті рр. Фото з архіву автора.

Рис. 5.16. Сім’я з с. Середнє Ужгородського району. 1957 р. Фото з архіву роди Басараб.

Рис. 5.17. Закарпатський народний ансамбль пісні і танцю.

Рис. 518. Закарпатський народний хор. 1980-ті рр.

Рис. 5.19. Заслужений академічний Закарпатський народний хор в експозиції ужгородського скансену.

Рис. 5.20. Хорова і танцювальна група ансамблю «Лісоруб». 1956 р. Фото А. Дороша.

Рис. 5.21. Ансамбль «Лісоруб» після виступу у творчому звіті Закарпатської області на виставці досягнень народного господарства України. Київ, 1978 р. Фото з книги Василя Поповича «Лісторуб: витоки і повноводдя». С. 51.

Рис. 5.22. Танцювальна група ансамблю пісні і танцю «Лісоруб» на концерті, присвяченому 65-річчю Закарпатського обласного краєзнавчого музею ім. Т. Легоцького. 2010 р. Фото з книги Василя Поповича «Лісоруб: витоки і повноводдя». С. 198.

Рис. 5.23. Вокально-етнографічна картинка «Бичківське весілля» у виконанні ансамблю «Лісоруб» під час ІІ етнофестивалю «Закарпатська свальба». Фото з книги Василя Поповича «Лісторуб: витоки і повноводдя». С. 211.

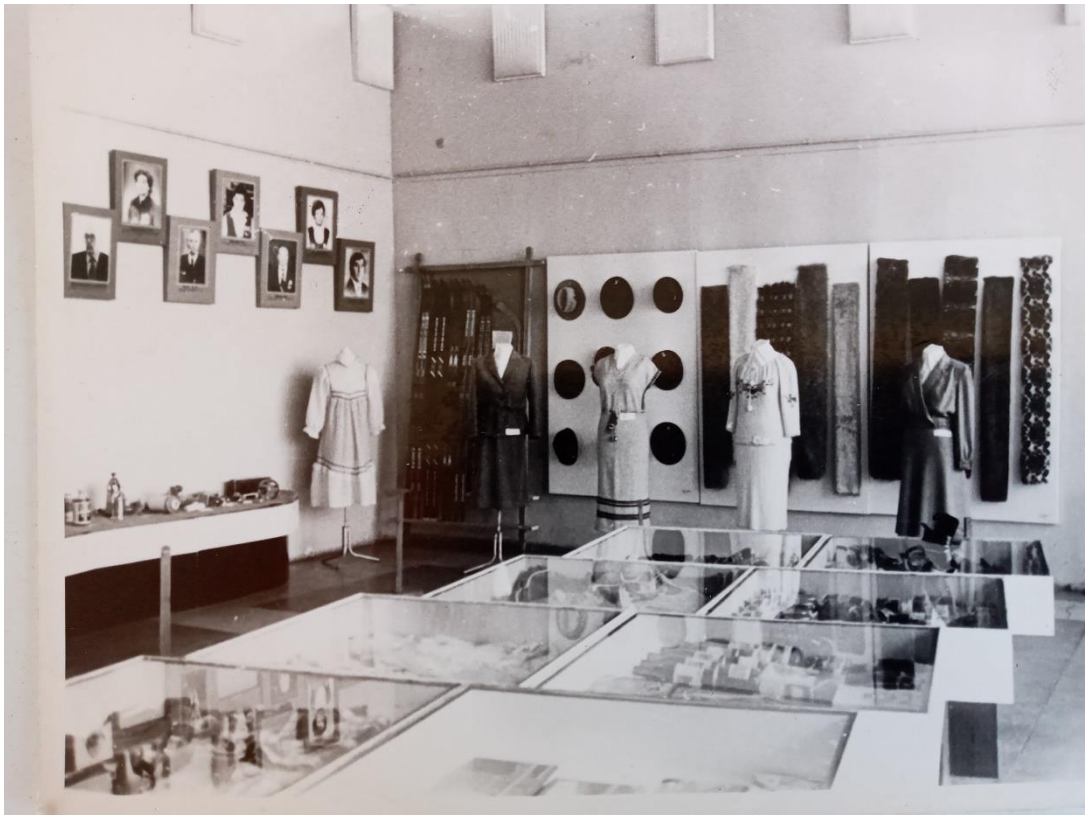

5.24

5.25

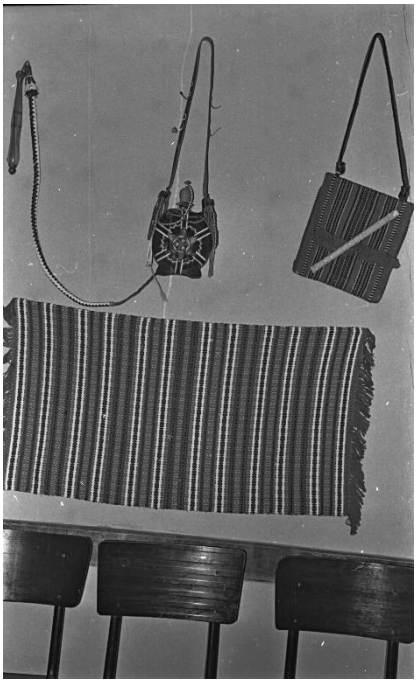

5.26, 5.27

5.28, 5.29

5.31.

Рис. 5.24-5.31. Виставки декоративно-прикладного мистецтва на Закарпатті. 1980-ті рр. Фото з архіву автора.

5.32, 5.33

5.34

5.35, 5.36

Рис. 5.32-5.36. Терезія Чувалова та її екскізи концертних костюмів. Фото з архіву автора.

5.37.

5.38

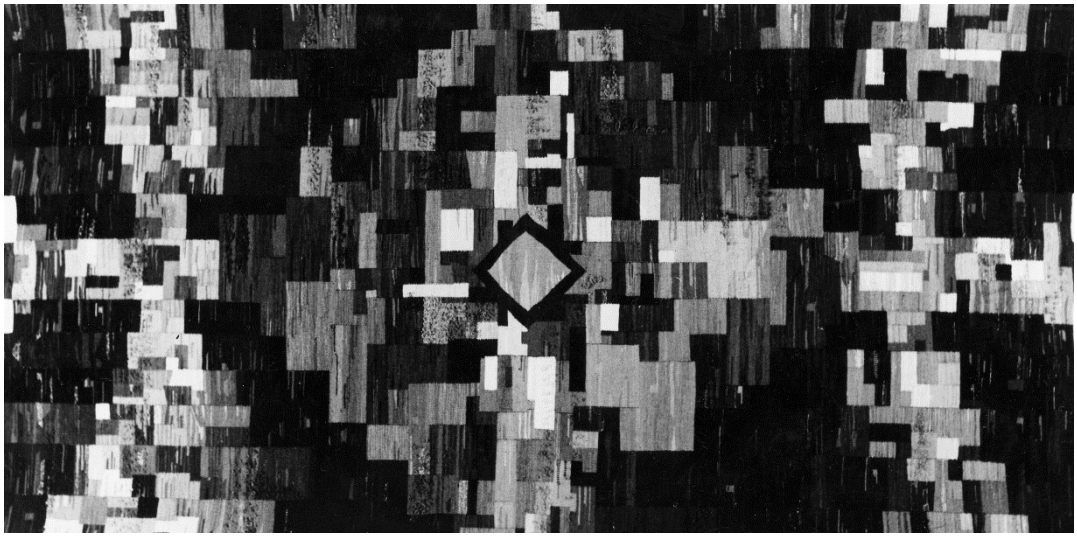

5.39

5.40

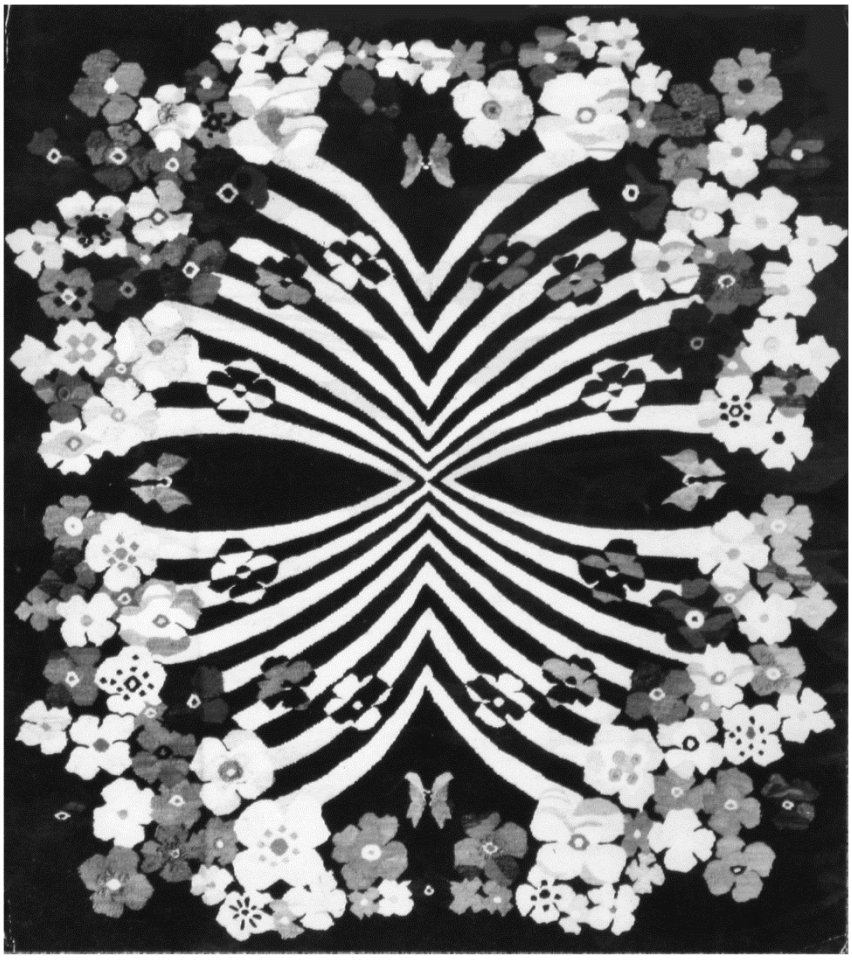

5.41.

Рис. 5.37-5.41. Гобелени Терезії Чувалової. Фото з архіву автора.

5.42, 5.43

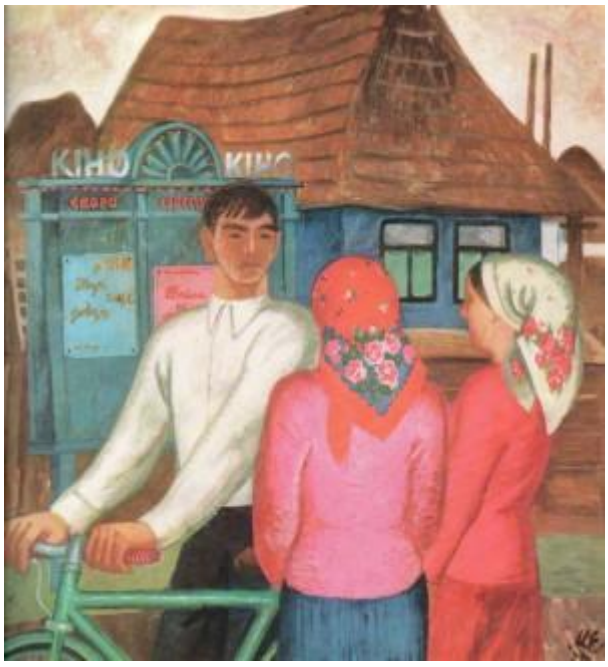

5.44, 5.45

Рис. 5.42-5.45. Едіта Медвецька та її художні роботи. Фото з https://zakarpat.brovdi.art/khudozhnyky/myttsi-zakarpattia/edita-medvecka#parentHorizontalTab2

5.46, 5.47

5.48, 5.49

Рис. 5.46. Ескіз чоловічого костюму тереблеріцьких долинян. 1978 р. Автор – Едіта Медвецька.

Рис. 5.47. Ескіз чоловічого костюму боржавських долинян. 1978 р. Автор – Едіта Медвецька.

Рис. 5.48. Ескіз чоловічого угорського костюму. 1972 р. р. Автор – Едіта Медвецька.

Рис. 5.49. Ескіз деталей вишивки жіночого плаття для с. Вербовець Воловецького району. 1972 р. Автор – Едіта Медвецька.

5.50, 5.51

5.5.2, 5.53.

Рис. 5.50. Ескіз жіночих костюмів тереблеріцьких долинян. 1978 р. Автор – Едіта Медвецька.

Рис. 5.51. Ескіз жіночих костюмів турянських долинян. 1978 р. Автор – Едіта Медвецька.

Рис. 5.52. Ескіз жіночого одягу для хора Мукачівського садовинрадгоспу. 1978 р. Автор – Едіта Медвецька.

Рис. 5.53. Ескіз жіночих угорських костюмів. 1978 р. Автор – Едіта Медвецька.

5.54, 5.55

5.56, 5.57.

Рис. 5.54. «Молодиці». 1977 р. Автор – Наталія Герц. Фото з https://zakarpat.brovdi.art/khudozhnyky/myttsi-zakarpattia/gerc-nataliya#parentHorizontalTab2

Рис. 5.55. «Вечорниці». 1983 р. Автор – Наталія Герц. Фото з https://zakarpat.brovdi.art/khudozhnyky/myttsi-zakarpattia/gerc-nataliya#parentHorizontalTab2

Рис. 5.56. «Вівчарі». 1970 р. Автор – Наталія Герц. Фото з https://zakarpat.brovdi.art/khudozhnyky/myttsi-zakarpattia/gerc-nataliya#parentHorizontalTab2

Рис. 5.57. «Річанські вечорниці». Автор – Наталія Герц. Фото з https://zakarpat.brovdi.art/khudozhnyky/myttsi-zakarpattia/gerc-nataliya#parentHorizontalTab2

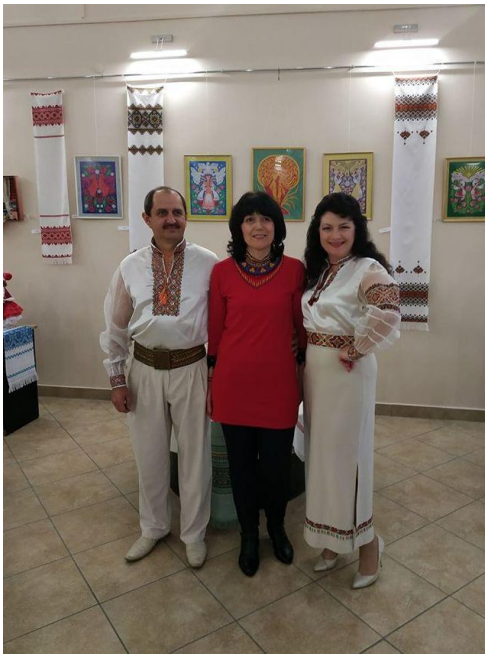

5.58, 5.59

5.60, 5.61

Рис. 5.58. На відкритті виставки «Барви чотирьох». 2019 рік.
Рис. 5.59. Фрагмент виставки Марії Купарь в ужгородському скансені. 2015 р.
Рис. 5.60. Сценічні костюми, пошиті Марією Купарь. 2017 р.
Рис. 5.61. Жіночий гуцульський костюм, пошитий Марією Купарь. 2016 р.

Рис. 5.62-5.64. Виставка Ольги Гал в Закарпатському музеї народної архітектури та побуту в 2017 р.

Рис. 5.65-5.68. Василь Свида та його скульптури «Мати годує дитину», «Гуцул з сокирою», «Доля з минулого».

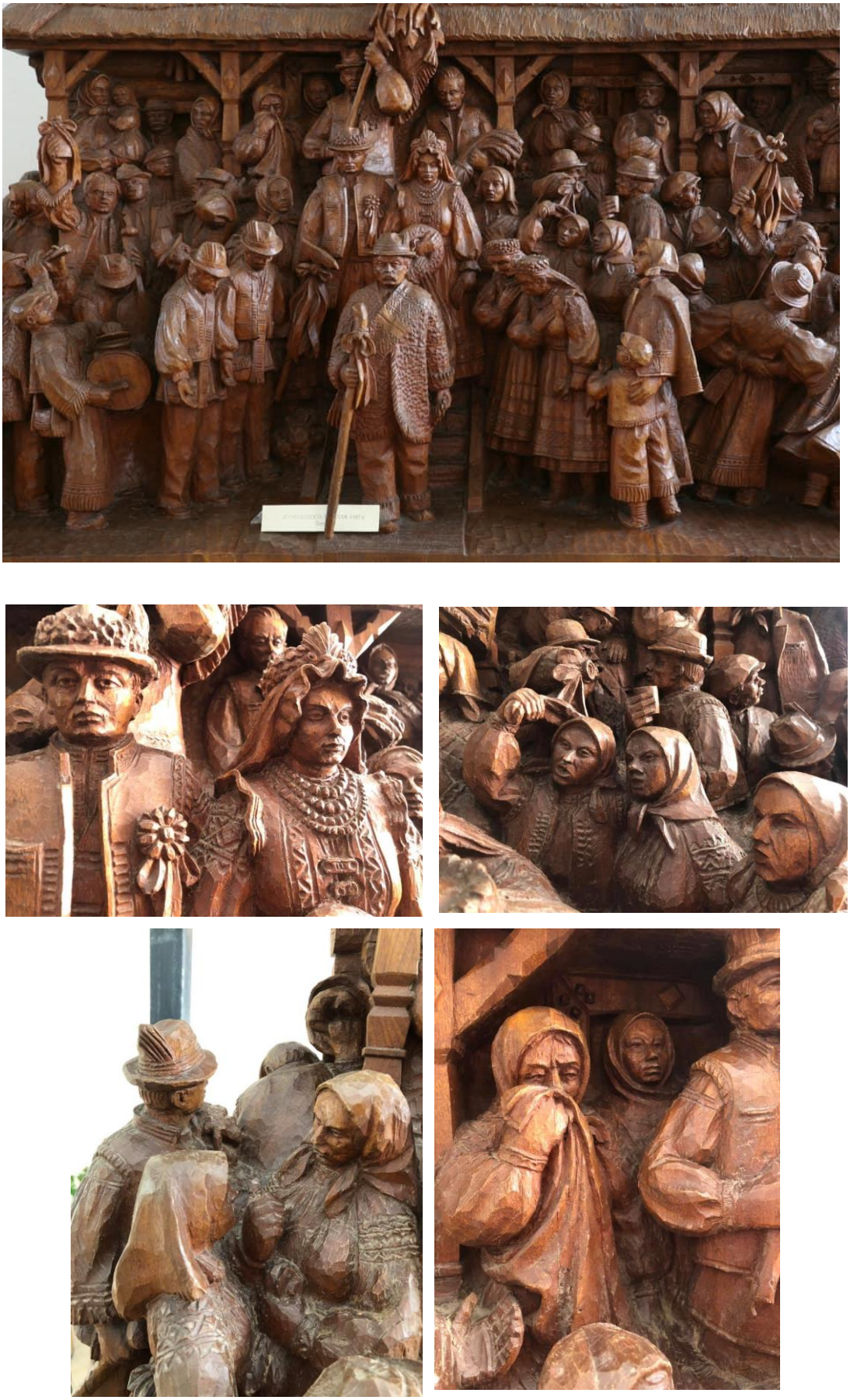

Рис. 5.69-5.73 горельєф «До молодого. Весілля». Автор – Василь Свида.

Рис. 5.74, 5.75. Глиняні скульптури малих форм – «Пісня», «Молода». Автор – Магдалина Пуглик-Белень.

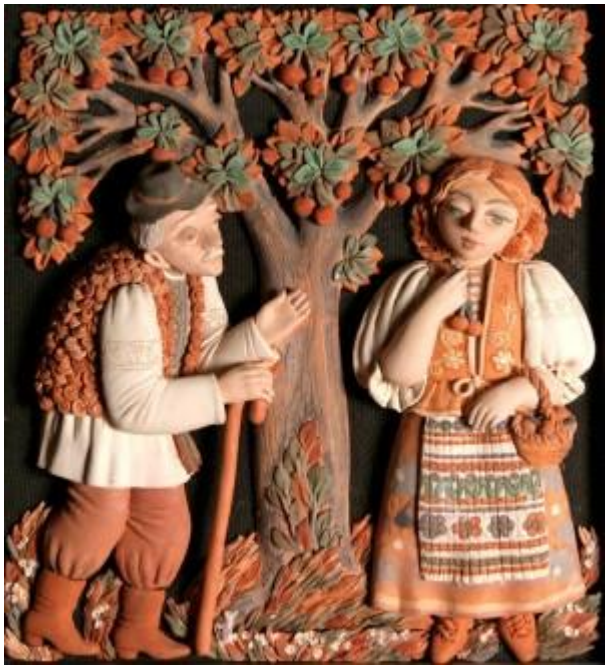

Рис. 5.76, 5.77. Глиняні скульптури малих форм – «Без назви», «Колискова». Автор – Наталія Стегура.

Рис. 5.78-5.81. Рисунки народного вбрання тересвянських і тереблеріцьких долинян, лемків і гуцулів Закарпаття. Автор – Роман Пилип.

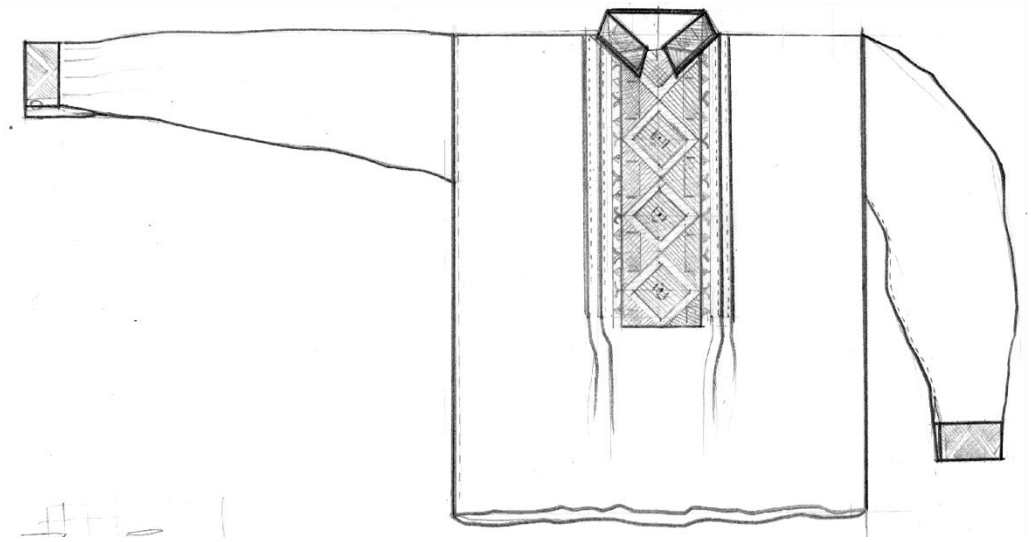

Рис. 5.82. Крій чоловічої сорочки. 30-ті роки XX ст., с. Верховина Бистра, Великоберезнянський р-н. Малюнок Р. Пилипа.

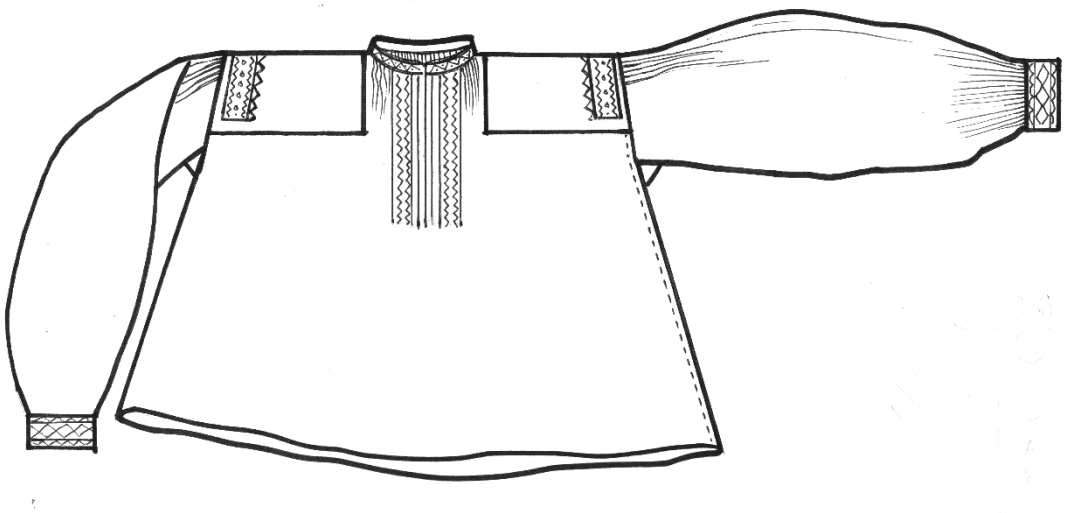

Рис. 5.83. Крій жіночої сорочки з довгим рукавом. 20-30-ті р. XX ст., с. Порошково Перечинський р-н. Малюнок Р. Пилипа.

Рис. 5.84., 5.85. Альбом К. Білетіної «Беззахистність перед красою».

Рис. 5.86, 5.87. Рисунки народного одягу Закарпаття. Автор – Катерина Білетіна.

Рис. 5.88, 5.89. Виставка Катерини Білетіної «Квіти Закарпаття» в ужгородському скансені. 2017 р.

Рис. 5.90. Картина – «Дочка гір». 2018 р. Автор – Ірина Калюжна.

Рис. 5.91. Картина – «Заміжня жінка». 2018 р. Автор – Ірина Калюжна.
Рис. 5.92. Картина – «Дівчата». 2018 р. Автор – Ірина Калюжна.

Рис. 5.93, 5.94. Заслужений академічний Закарпатський народний хор, в нових сценічних костюмах, пошитих за автентичними взірцями з фондів ужгородського скансену майстернею «Folklore». Керівник – Оксана Вовчик. 2013 р.

Рис. 5.95, 5.96. Online folk-fashion fest «Гуцульська ватра». 2020 р. Організатор – школа моделей «A’star».

Рис. 5.97. Колектив Закарпатського музею народної архітектури т апобуту на День вишиванки. 2021 р.

Рис. 5.98, 5.99. Студенти Ужгородського інституту культури і мистецтв – учасники показу народних костюмів на День вишиванки. 2021 р.

Рис. 5.100, 5.101. На фестивалі «Гуцульська бринза». Рахів.

Рис. 5.102, 5.103. На фестивалі «Закарпатська свальба». Село Колочава Міжгірського району.

Рис. 5.104, 5.105. В експозиції Історико-краєзнавчого музею «Сріберна земля» у селі Грушево Тячівського району.

Рис. 5.106, 5.107. В експозиції Регіонального музею етнографії пониззя сіл р. Теребля.

Рис. 5.108. Колекція народних сорочок в експозиції Музею історії та етнографії румунів Закарпаття. Село Нижня Апша Тячівського району.

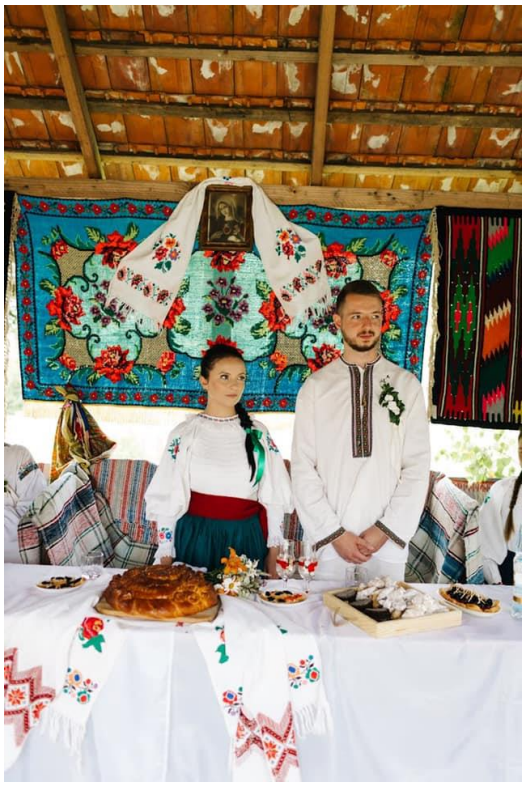

Рис. 5.109-5.111. Відтворення традиційного лемківського весілля на базі Етнографічного музею «Лемківська садиба». 2021 р., с. Зарічево Перечинського району.

Рис. 5.112. Одяг в інтер’єрі хати з с. Оріховиця Ужгородського району.
Рис. 5.113. Куточок шевського ремесла в інтер’єрі хати з с. Ракошино Мукачівського району.

Рис. 5.114. Одяг в інтер’єрі хати з с. Довге Іршавського району.
Рис. 5.115. Одяг в інтер’єрі хати з с. Стеблівка Хустського району.

Рис. 5.116. Елементи весільного вбрання в інтер’єрі хати з с. Бедевля Тячівського району.
Рис. 5.117. Жіночі сорочки в інтер’єрі хати з с. Тибава Свалявського району.

Рис. 5.118, 5.119. Одяг в інтер'єрі садиби-ґражди з с. Стебний та хати з с. Ясіня (присілок Кевелів) Рахівського району.

Рис. 5.120, 5.121. Одяг в інтер'єрі хат з сіл Середнє Водяне Рахівського і Вишково Хустського районів.

Рис. 5.122. Фрагменти виставки «Традиційний народний одяг – один із основних видів матеріальної культури гуцулів Рахівщини». 2012 рік.

Рис. 5.123. Фрагменти виставки «Матеріальна культура лемків і бойків Закарпаття : традиції та сучасність». 2013 рік.

5.124

5.125

5.126

Рис. 5.124-5.126. Фрагменти виставки «Народні костюми Карпатського регіону» із приватного зібрання Дьордя Барни, що нині зберігається в Музеї ім. Отто Германа в місті Мішкольц (Угорщина). 2017 рік.

5.127

5.128, 5.129

5.130, 5.131

Рис. 5.127-5.131. Виставка «Ескізи до портрету епохи» 2016 рік.

Рис. 5.132, 5.133. Фрагменти виставки «Етнічна палітра Закарпаття в музейних збірках ужгородського скансену». 2021 р., виставковий зал Музею народної архітектури та побуту у Львові ім. Климентія Шептицького.

Рис. 5.134, 5.135. Фрагменти виставки «Етнічна палітра Закарпаття в музейних збірках ужгородського скансену». 2021 р., виставковий зал Національного історико-культурного заповідника «Чигирин».

Рис. 5.136, 5.137. Виставка «Прикраса» з фондових зібрань Музею народної архітектури та побуту у Львові ім. Климентія Шептицького. 2021 р., виставковий зал ужгородського скансену.

Рис. 5.138. Реконструкції народного вбрання Закарпаття. 2017 р.

Рис. 5.139. З набору листівок «Традиційний одяг та вишивка Закарпаття».

Рис. 5.140. Фолк-дефіле «Танець часу». 2019 рік.

5.141

5.142, 5.143

5.144

Рис. 5.141-5.144. Перший рік навчання в Студії вишивки «Косиця».

Рис. 5.145. Учасниці третього року навчання в Студії вишивки «Косиця» – «Моя бойківська сорочка».

Рис. 5.146, 5.147. IV-й курс Студії вишивки – «Заспульниця».

5.148

5.149

Рис. 5.148-5.152. Карта «Закарпаття. Вишиті традиції», вишита й подарована музею учасницями Студії вишивки «Косиця».

Рис. 5.153, 5.154. Обласний фестиваль «Коляди в старому селі».

Рис. 5.155, 5.156. Дитячий фольклорний фестиваль-конкурс учнів мистецьких шкіл «Веселковий передзвін».

Рис. 5.157-5.159. Свято ткацтва – «Ткані скарби». Ужгород, 2014 р.

Рис. 5.160, 5.161. Заслужений академічний Закарпатський народний хор та самодіяльний фольклорно-етнографічний колектив «Іршавська родина» Іршавського районного будинку культури на І фестивалі гончарства в ужгородському скансені.

Рис. 5.162. Фотоматеріали до рубрики про історію локальної моди в журналі «Унікум – унікальне Закарпаття».

Рис. 5.163. Валерія Турок, Інна Балог, Лариса Липкань та Марина Бокоч – учасниці проекту «Коріння : історичне вбрання Закарпаття в образах сучасних жінок».

Рис. 5.164. Одягові та вишивальні традиції Виноградівщини.

Рис. 5.165. Переможці фотоконкурсу «Своя сорочка ближче до тіла».
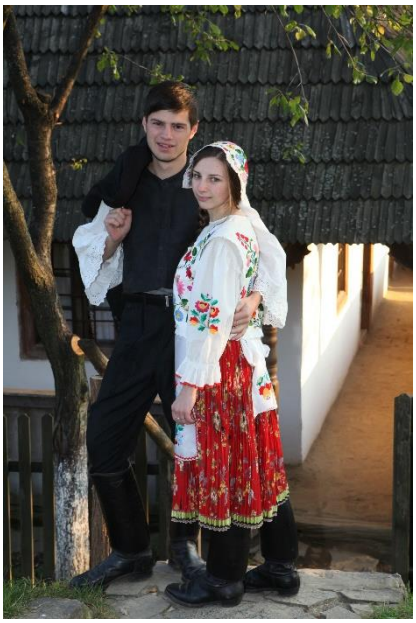
КОЛОРИТ НАРОДНОГО ВБРАННЯ ЗАКАРПАТТЯ